

V ZAVETJU BESEDE

Zbornik seniorjev 2017

jskd

mentor

OGLEDALO DRUŽBE

Ko sem se letos kot državni selektor znašel pred pisanim šopom tekstov, ki so sestavljali izbor t.i. seniorskih piscev, se me je loteval občutek, podoben tistemu, ki zajame otroka pred darilnim paketom. Pričakovanje, hlastno seganje po tekstih, branje, tudi pozno v noč ...

V letošnji beri je rahlo prednjačila poezija pred prozo in začetni občutki so pustili prostor zgodbam in literarni moči tekstov, ki so vsak po svoje pustili kakšno znamenje. Eni večje, drugi manjše. Vsi pa so se prikazali kot pristni prenašalci sporočil, iskanj, hotenj in želja. Z velikim veseljem sem ugotovil, da je izbor, ki so ga opravili cenjeni kolegi na regionalnem nivoju, res kvaliteten, saj so izbrali tiste pisce, katerih pisanje, namenjeno kratkočasenju, je pustilo prostor idejam in včasih tudi poskusom, da bi se prešlo zgolj memoaristično noto, ki je bila pri seniorjih vedno v ospredju.

Pisci v glavnem še vedno prisegajo na klasične ustvarjalne paradigme, v glavnem linearnega pripovednega toka (predvsem v prozi) in večkrat zajemajo snov iz lastnih spominov. Čutiti pa je, da so tudi spomini podvrženi literarnemu preoblikovanju, kjer služijo kot siže in niso (več) sami sebi namen.

Prav gotovo je večletni trud, ki ga JSKD namenja ne le izobraževanju odraslih piscev, temveč tudi možnostim njihovega izražanja, razlog za vedno bolj jasno napredovanje in kvaliteto, ki preveva vsakoletni izbor srečanja *V zavetju besede*.

Vsebinska raznolikost tekstov sega od osebno-izpovednih do socialno-kritičnih. Osebna izpoved je domena predvsem poezije, kjer pa prevladuje pesniško občutje, ki ga izražajo podobe. Na njih namreč stoji in pade moč besedil. Tisti avtorji, ki prisegajo na poezijo kot na možnost izpovedovanja čutenj in občutkov, so bili dovolj pozorni, da so se odmaknili od solipsizma in v svoje lirske subjekte vdahnili jezik, ki povezuje energijo besede v zven podob, te pa ustvarjajo pomemben pesniški material.

Avtorji, ki so izbrali prozo za svoj privilegirani jezik, so iskali poleg sporočila tudi linearno in dogodkovno zgradbo besedila, ki je pridala celoti dodano vrednost. Tudi sicer redki spominski zapisi so spričo take filozofije pisanja pridobili pomemben element, ki jih je naredil bolj doživete in zanimive.

Moja naloga kot selektor je bila torej vse prej kot lahka. Izbral sem predvidenih osem besedil, ki so izmed vseh kazala največjo dovršenost: obe pesnici zaradi dovršene metaforike in smisla za eksperimentiranje; prozaiste pa zaradi dobrega preoblikovanja (ali izmišljanja?) spominov (*Krivda* in *Kosmačeva Cilka, Kdo bi mi povedal*), prepričljivega ravnovesja med vsebino in zgradbo zgodbe (*Oba, Knofek*), zanimive snovne obravnave (*Praviš, Prah*).

Zelo vzpodbudno je bilo brati 29 nominiranih avtorjev, izmed katerih predstavlja osem finalistov le vrh gore. Občutek imam, da bo prav ta kategorija avtorjev, predvsem zaradi življenjske zrelosti in izkušenosti imela na vsebinskem področju marsikaj povedati slovenski sodobni literaturi. Opažam namreč, da postaja generacija seniorjev vedno bolj dovezetna, odprta in pripravljena za opazovanje družbe, ki nas obdaja.

Morda zato, da ji nastavi ogledalo ....

dr. David Bandelj

Lilijana Homovec

Bernarda Mrak Kosel

Stane Peček

Olga Pega Kunstelj

Cvetka Pestiček

Jožefa (Finika) Prah

Vesna Šare

Milan Žniderič

Lilijana Homovec

NOROST

Nekoč.
Nabrekla noč
ne neha nergati neznancem ...
Navija nemoč,
napenja nesrečo,
nalaga napuh.
Napake naliva
na njihovo njivo.
Ne, nočem nazaj!
Nabrekla noč.
Nasuj nam norosti!

LEDENE LUČI

Ližem lopovsko lopato
lastnih laži.
Leščursko liriko lovim
lažje leže.
Lahkotno lomastenje lopate
lebdeče laja,
le luža ljubeznivosti
lomi ledene luči.
Ližem lopato laži!

STRAŽNI STOLP

Slačim sledove sobotne
sarkastične seanse
sluzastih smokingov.
Smehljaje smukajo
skozi sončne sanje
samotnih smrekovih senc.
Smilijo se sami sebi.
Stražni stolp
slabotno srka slad
spregledanih spoznanj.

NARIŠI NEKAJ NAME!

Napačne noge nosijo
neznansko nališpan
nasmeh neke noči.
Nariši nekaj name!
Ne nosi naokrog
najinega nasmeha.
Nikoli!
Niti neke noči!
Nariši nekaj name.

MINLJIVE MELODIJE

Migetajoča misel melje
moje majhno mnenje
med mračnimi mostovi.
Mogočna megla
medsebojnih motenj
meša monotoni mir.
Mineva milijone majev,
mineva moja misel
med mrmranjem
mehkih majskih melodij.

O avtorici

»Ker se dame ne sprašuje po letih, bom napisala, da sem pogledala na svet čisto na koncu maja leta '60 prejšnjega stoletja in upala, da nihče ne zna izračunati mojih let. Sem vaški otrok, oče rudar, mama gospodinja. Socializirala sem se v družbi svoje sestre in bratov in se učila borbe za življenje čisto spontano, brez pritiskov, groženj ali kakšne dodatne motivacije. Lepo mi je bilo. Tudi poezija je v moje življenje stopila mimogrede, ko je učiteljica dala napisati pesmico celemu razredu in je potem moja prebrala kot primer dobrega izdelka. Od takrat naprej so pesmi moj dnevnik, moja psihoterapija, moje sogovornice in v zadnjem času vedno bolj način komuniciranja s svetom. Včasih sem pisala le o svojem notranjem življenju, morda kdaj dodala kakšno kritiko na dogajanje v družbi a le, če se me je dogajanje dovolj globoko dotaknilo. Zdaj se s poezijo ukvarjam na drug način. V bogati zakladnici besed in njihovih povezav iščem melodijo in vsebino, oboje naj se dopolnjuje. Ne pišem veliko, ker me zaposluje tudi ogromno drugih stvari. Učim biologijo, kemijo, tehniko, naravoslovje in .... na OŠ Črni Vrh, kar je v današnjem času služba z delovnim časom brez omejitve navzgor. Poleg tega sem aktivna tudi na drugih področjih, pojem v pevskem zboru, planinarim in vodim mlade planince v kraju, kolesarim, potujem. Nekaj malega časa ostane še za družino in tudi za moje ustvarjanje. Doslej sem izdala dve zbirki. Tako je je izšla v samozaložbi leta 2001 in knjižica O sebi, Založba Bogataj, Idrija, 2012. Ni veliko, je pa iz srca in s strastjo, kajti poezija je moja strast.«

Bernarda Mrak Kosel

KRIVDA

Tekla so zgodnja petdeseta leta. Povsod je bila v zraku želja po napredku. Marsičesa je zaradi ruske blokade primanjkovalo, a marsikaj je bilo tudi iz leta v leto boljše. Med ljudmi se je širil optimizem. Tudi za Naca bi bilo lahko vse dobro. Lahko bi užival na račun svojih partizanskih zaslug. Ko je bilo konec vojne, jih je dopolnil štirideset. Oženil se je. V svobodi so mu bila odprta vsa vrata. A Naca se je vrnil v domačo vas, z željo, da bi bilo življenje spet tako kot pred vojno.

Ampak v vasi je bilo vse spremenjeno. Ljudje so se držali v svojih hišah, bili so nezaupljivi in previdni. Naca je kmalu opazil, da se ga izogibajo in da v pogovorih z njim niso iskreni. Nekaj na njem jih je motilo.

Vsa leta v partizanih se je veselil svobode, a sedaj ni bilo v njem nobenega veselja več, nekaj ga je tiščalo k tlom. Še sam sebi je šel na živce. Bil je mrk in redkobeseden. Kot da se je jeza zagostila v njem in mu zamrznila ustnice. Sam ni dobro vedel, kaj mu je. Žena ga je prosila, naj gre k zdravniku, ta ga je poslal na preglede. Ugotovili so, da ima raka. Operirali so ga in kmalu poslali domov, kjer naj bi okreval.

»Kako je kaj z Nacem?« je ženo vprašala sosedka.

»Ne vem, kaj naj rečem. Komaj spregovori kakšno besedo.«

Pričela se je pomlad in zunaj je postajalo prijetno toplo, Naca pa je bolan posedal pod domačim orehom. Tam so nekoč njegovi starši postavili klopec, s katere se je videlo navzdol po vasi.

»Naca že spet ždi pod orehom in gleda na Rozmanov vrt,« je rekla sosedova stara mama, ko je pogledala skozi kuhinjsko okno.

Naca je res vedno gledal na Rozmanov vrt. Sosedova stara mama je dobro vedela zakaj. Rozmanov vrt je imel strašno zgodovino. Ko so leta triinštirideset prišli po Rozmana, je ta hotel pobegniti. V naglici je skočil čez škarpo, da bi jim ušel, a si je pri padcu zlomil nogo. Ujeli so ga in ustrelili kar pred otroci. Naca je bil eden od treh, ki so ga prišli likvidirati. Kdo mu je dodelil to nalogo in ali se je javil sam, tega nihče v vasi ni vedel.

V času okrevanja je Naca pogosto nepremično sedel pod orehom, včasih tudi po več ur. Tudi če ga je žena poklicala, se ni odzval. Postajal je vse bolj čuden. Očitno je bilo, da ga nekaj muči.

Ko je bil v partizanih, Nacu poguma ni manjkalo. Sodil je med najboljše strelce, hladnokrvno je znal pomeriti in zadeti. Verjel je v neustrašen boj. A ko se je vojna končala in je prišel živeti običajno življenje v domačo vas, se je njegov pogled spremenil. Morda zato, ker je skupaj z ostalimi vaščani vsak dan gledal Rozmanove štiri otroke, ki so izgubili oba starša. Tudi mamu so jim ustrelili. Ni je on, a vedel je, kdo je to storil in kje. Takoj po likvidaciji moža so jo odpeljali v gozd. Nihče iz družine in tudi nihče od vaščanov ni upal vprašati, kje so ju pokopali. Domači niso izvedeli za njun grob. Vas se je odela v molk. Skrb za brate in sestro je morala prevzeti najstarejša hči Minka.

Njihova družina se je povsem zaprla vase. Kadar je po vojni Minka šla mimo Naceve hiše, je vedno gledala v tla.

Kmalu po vojni, ko je bil Naca še popolnoma zdrav, je pred špecerijo nekega dopoldneva naletel na Minko. Čakala je v vrsti za sladkor, ki se ga je takrat redko dobilo. Stopil je k njej in ji rekel:

»Minka, nisem jaz kriv! Samo ukaz sem izpolnjeval.«

Pogledala ga je črno in stisnila ustnice.

»Če hočeš, ti jaz uredim, da boš dobila več sladkorja, saj ste štirje otroci ...«

Skoraj neslišno je zašepetala vanj: »Morilec!« Verjetno druge ženske v vrsti niso niti slišale, kaj je rekla, a on se je počutil, kot bi pljunila vanj.

Naca je bil med vojno ponosen, da je bil izbran v Varnostno obveščevalno službo. Ponosen je bil na hitre odzive svojega telesa in na svoje strelske sposobnosti. Komandir ga je večkrat pohvalil. Dali so mu boljše orožje. Tisto puško je obdržal, imel jo je v spalnici na omari. Vsak teden jo je pregledal.

Ko je bolan sedel pod orehom in gledal na Rozmanov vrt, so se v njem pričeli porajati dvomi. Zakaj je slepo sledil ukazu! Zakaj se ni pozanimal, ali je Rozman res izdajalec ali pa so mu ljudje samo nevoščljivi njegovega imetja! Nihče v vasi ni vedel, kaj točno je Rozman zagrešil. On se tega ni vprašal? V vojni se ne sprašuje. Pade ukaz in treba ga je izvršiti. Sedaj se počuti, kot da je otrokom ustrelil očeta, sedaj mu drugi

vzbujajo krivdo. Njegove vrednote so bile vendar sožitje, razumevanje, pomoč drugim! Krščanske vrednote! A v vojni so vsi podivjali. Saj to ni bila edina likvidacija, za katero je bil zadolžen, a lažje je pozabiti obraze, ki jih ne poznaš.

Sedel je pod orehom in vedel, da mu Minka, njena brata in sestra ne bodo nikoli odpustili. Tudi nekateri sosedje sedaj naenkrat gledajo nanj kot na zločinca. Sosedova stara mama prav gotovo. Prej, pred vojno, je bil kar naprej v njeni kuhinji, posebno kadar je cvrla krofe. Sedaj mu odzdravi s stisnjenimi ustnicami. Kje so sedaj tisti, ki so mu dodelili tako nalogo, ne da bi pomislili, da gre za njegovo domačo vas. Ali pa so ga izbrali prav zaradi tega!

Nacetovi dnevi so bili težki. Kaj je sploh še vredno njegovo življenje?! Zdaj ga je razjedala še bolezen! Dlje ko je gledal na Rozmanov vrt, bolj ga je peklilo v duši. Spoznal je, da ni mogoče živeti po tuji vesti. Opravičiti svojih dejanj z zahtevami drugih. O Rozmanovih ni nikoli spregovoril, ne z ženo ne s sovaščani. Molčal je o tem, kot bi v sebi skrival državno skrivnost. Žena ni vedela za medvojne dogodke v vasi, saj ni bila iz tistih krajev. Ni vedela, da bi moža poleg boleznih utegnili pekliti še kaj drugega. Ni pomislila, da je Naca zbolel tako mlad morda zato, ker ga je nekaj glodalo od znotraj. Trudila se je, da bi mu kot bolniku primereno stregla, a v resnici se ga je skoraj bala. Bala se je nihanja njegovega razpoloženja. Njegove oči so bile včasih kot steklene kroglice, trdo so se zalesketale, ko jo je pogledal. Izgubljal je težo, ni spregovoril besede, le odsotno je zrl nekam mimo njenega pogleda. Ob dopoldnevih je hodila delat v tovarno, popoldne se je trudila, da bi možu pripravila kakšno jed, ki bi jo še lahko zaužil.

Ko je nekega popoldneva prišla z dela, Naceta ni bilo v hiši in tudi pod orehom ne. Le kje je? Saj je vendar bolan! Vprašala je sosede, iskala ga je po hiši in okrog nje, če bi mu morda postalo slabo in bi kje obležal. Čez čas je ugotovila, da v spalnici ni puške. Sosedje so organizirali iskalno akcijo. Naca so našli v gozdu, nedaleč od hiše. Legel je pod skalni previs in si pognal kroglo v glavo. Nihče v vasi ni slišal strela.

KOSMAČEVA CILKA

O Cilki mi je večkrat pripovedovala stara mama Francka. Misel nanjo ji še po mnogih letih ni dala miru, posebno še v nočeh, ko po polnoči ni mogla zaspati.

Teklo je leto 1918, zadnje leto Velike vojne. Stara mama Francka je bila takrat desetletni otrok, Cilka pa dekle v polnem razcvetu.

Kosmačevi so bili srednje premožni kmetje v vasi. Imeli so štiri otroke: tri hčere in sina. Hiša je bila vedno pospravljena, pa tudi v hlevu in na skednju je bil red. Kosmačeva mati je bila pridna in delovna, čisto drugačna kot njena sestra, ki je živela v mestu. Tej se ni ljubilo ničesar, rajši je s pisanim cekarjem hodila na trg in zapravljala denar, doma pa je imela vse narobe.

Cilka je bila najmlajša od Kosmačevih otrok. Ker je bilo deklet dovolj pri hiši, je mati njo in sestro Jožico pošiljala gospodinjit k svojemu bratu Lojzetu, ki je bil duhovnik. Duhovniški poklic je bil takrat zelo čislán. Poleg tega po župnijah, kljub vojnim letom, niso trpeli pomanjkanja. V Logu pri stricu Lojzetu dekleti nista pogrešali ničesar. Tudi po več mesecev sta ostajali, pomagali kuharici in skrbeli za čistočo prostorov. Dobro sta se počutili tam. Farani so ju prijazno sprejeli, posebno še Cilko, ki se je znala tako prikupno nasmehnuti z očmi. Gospod Lojze si ni mogel kaj, da ne bi opazil lepote, ki je tudi sicer sijala s Cilkinega obraza. Toda zadržal se je, kot je bilo treba. Privoščil si je edino ta greh, da je bil ponosen na svojo žlahto.

Ko mu je ob večerih Cilka prinašala čaj v delovno sobo, je vedno zavzeto pisal pridigo ali pa si dajal opravka z drugimi župnijskimi zadevami. A v trenutku, ko je postavila skodelico na njegovo pisarniško mizo, je začutil v sebi nemir, neko, njemu do sedaj neznano, željo, da bi se dotaknil njene ustrezljive roke. Mislil je, da je to zaradi spomina na dom in na sestro. Seveda si ni drznil tega storiti. Zadržal se je in ko je nečakinja hite odšla in spoštljivo zaprla vrata, je pomolil k Bogu, naj ga obdrži trdnega in zvestega v svoji veri.

Septembra je prišlo pismo s Škofije o premestitvi. Bil je vesel, saj naj bi odšel služiti na Ravne, ki so bile bližje domačemu kraju. Vesel je bil tudi zato, ker je bila ravenska župnija bogatejša. V tamkajšnjem farovžu

so se ponašali kar z desetimi glavami živine, štirimi prašiči, ter rednim hlapcem in deklo. Življenje bo tam še bolj lagodno. Edino nekaj je bilo. Ob redni dekli in hlapcu, Jožica in Cilka ne bosta več potrebni. Vrniti se bosta morali domov. Na nek način ga je to pomirjalo.

Kak mesec po premestitvi na Ravne mu je postalo dolgčas. Odločil se je, da nedeljsko popoldne izkoristi za obisk doma pri Kosmačevih. Vsa družina je sedela v hiši za mizo in se pogovarjala. Cilka se mu je zdela še lepša kot prej, vendar bila je nekam nerazpoložena. Ko jo je vprašal, kako se ima, je odgovorila, da ni zadovoljna, ker mora biti samo doma in nima kaj početi.

»Na Ravnah bi se pa vendarle našlo kakšno delo za Cilko, posebno ob velikih opravilih,« je predlagal sestri.

Strinjala se je, da bi bilo dobro, če bi Cilka manj posedala naokrog. Posebno še, ker bo s sinovo poroko v hišo prišla še ena ženska in bo ženskih rok kar preveč. Predlagala je:

»Ob žetvi bi vam lahko prišla malo pomagat.« In je še pripomnila: »Saj je vendar žlahta in se zlobnih jezikov ni treba bati.«

Tako je tudi bilo. Konec julija, ko se je pričela žetev pšenice, je Cilka odšla na ravenški farovž. Vreme je bilo kot nalašč in zaradi vročine so pričenjali z žetvijo že ob prvem svitu. Cilka je na Ravnah ostala kar cel teden. Všeč ji je bilo tam in potrebovali so jo pri delu. Še več od tega, bila je med ljudmi in stric Lojze je bil tako prijazen.

Cilka je odšla pomagat v ravenski farovž potem tudi jeseni, ko so ličkali koruzo. Na skednju se je zbrala vesela družčina. Sedeli so okrog velikega kupa koruze, majili storže, jih vezali v kite in prepevali. Na harmoniko jih je spremljal hlapec Jaka. Cilki je bilo zelo všeč in sklenila je prositi kuharico, če lahko ostane in prespi v župnišču.

Gospod Lojze se jim ni pridružil pri ličkanju, izgovoril se je, da ima delo. Bilo je že čez polnoč, ko so končali. Cilka je tiho stopala po hodniku do kamre, kjer naj bi prenočila. Bala se je, da ne bi zbudila strica. Upala je, da že spi. A ni bilo tako! Vrata stričeve spalnice so se nepričakovano odprla in stric je stopil na hodnik. Cilka se je zbala, da jo bo okregal, ker je tako dolgo ponočevala.

»To noč ste se pa pošteno zabavali,« ji je rekel.

Stala sta si čisto nasproti. Dvoje teles v ozkem prehodu. Cilka se mu je opravičujoče zazrla v oči in začutila v njegovem pogledu čudno moč. Segel je z roko proti njenemu obrazu in jo pobožal po licu.

»Zelo je že pozno. Morala bi že spatil!«

A besede so bile tam kar tako, njegove oči, drget njegove roke, vse njegovo telo je govorilo nekaj drugega. Cilka je stala kot vkopana. Začutila je mravljince po celem telesu. Nič ni odgovorila, le gledala ga je. Kako zal obraz je imel njen stric! Zrla je v njegove drhteče ustnice. Pritegnil jo je k sebi in potem se nista mogla več ustaviti. Gospod Lojze je pozabil na svojo obljubo Bogu, Cilka se ni upirala. Ali je bilo to zaradi presenečenja ali pa je tako hotela, sama ni vedela.

Velikokrat sta se potem spraševala vsak zase, zakaj se je to zgodilo in nista si znala odgovoriti. Tudi nista vedela, kdaj sta naredila tistih par korakov do gospodove spalnice in obrnila ključ.

Na skrivaj in v največji tajnosti sta se potem sestajala dve leti. Gospod Lojze si je očital, obljubljal Bogu, da bo prenehal, toda vedno je bila njegova sla večja od volje. Z bogaboječo dušo, a vročim telesom, je legal k Cilki. Do nje je bil strasten in nežen. Nanjo je mislil neprestano. Bal se je in se zavedal, da jo pogublja. Ravno on, ki bi ji moral kazati pravo pot! Postajal je strahopeten do drugih, ki bi utegnili razkriti njuno zvezo, hkrati pa si je Cilke neizmerno želel. Stopil je v pekel strasti in vrata za njim so se zaprla. Ni mogel nazaj. Bal se je sebe samega, bal se je božje kazni. Predvsem pa se je bal, kaj bo rekla sestra – Cilkina mati. V brezizhodnem položaju, je zaprosil Škofijo za ponovno premestitev.

Cilka je doma postajala vse bolj tiha. Nikamor ni zahajala in ni se več družila z vrstnicami na vasi. Zavedala se je, da počne nekaj neodpu-stljivega. Zavozila je svojo prihodnost. Bila je lepo dekle, ki bi si lahko izbirala ženine. Fantov, ki bi jo ogovarjali in prosili za roko, trenutno na njeno srečo ni bilo. Teklo je zadnje leto Velike vojne in s fronte so se vračali le invalidi in telegrami. V njihovi domači fari se je seznam padlih s tedna v teden podaljševal. A Cilko so mučile druge stvari. Slutila je, da jo čaka nekaj strašnega, ker se je tako pregrešila, pred materjo, pred svetom in pred Bogom.

Potem se je zgodilo najhuje. Zanosila je. Nikomur se ni zaupala, ne materi in še posebej ne gospodu Lojzetu. Zanj bi bilo to pogubno!

Nikoli se nista pogovarjala o prihodnosti odnosa, v katerega ju je zapletla nespametna strast. Vse se je vedno končalo pri vprašanju 'Kaj bova?' Cilka je vedela, da se Lojze boji Škofije, boji njene matere, boji svojih faranov. Prekoračila sta vse zakone. Kako bi ji on lahko pomagal, tudi če mu pove? Tudi če Lojze ne bi bil duhovnik, ta otrok ne bi smel živeti. V sorodu sta! Nad Cilko so se zgrnili temni dnevi.

Bilo je že proti koncu vojne, ko se je poleg vsega hudega razširila še španska bolezen. Več starejših ljudi in tudi nekaj otrok na vasi je že zbolelo. Cilka je kljub nasprotovanju matere pričela obiskovati bolnike. Želela si je, da bi našla gripo in umrla. Vendar se to ni in ni hotelo zgoditi. Dnevi so se ji vlekli, hkrati pa prehitro bežali. Prav kmalu bo njena nosečnost očitna. Kaj bo storila takrat? Na župnijo na Ravne ni več hotela iti.

Kot že rečeno, je bila naša stara mama Francka takrat desetletna deklica. S Kosmačevimi so bili sosedje. K njim je vsak večer hodila s kanglico po mleko, ker je domača krava ravno telila. Cilko je po otroško oboževala prav zato, ker se ji je zdela tako lepa. Rada jo je srečala. Želela si je dotakniti se Cilkinih dolgih valovitih kodrov, želela si je, da bi tudi ona nekoč imela tako svilnato belo polt in tako zares modre oči. Hkrati je obžalovala, čeprav je bila še otrok, da njej Bog ni naklonil lepote.

Nekega novembrskega večera je Francka, s kanglico v roki, ravno hotela odpreti Kosmačeva vežna vrata, ko je ven stopila Cilka. Francka je opazila, da je Cilka objokana, njena koža na obrazu napeta in vlažna, oči žalostne in zenice velike.

»Kaj pa je? Kam pa greš?« je vprašala.

Cilka je le nekaj zamrmrala in se odpravila proti drvarnici. Tam je dvignila butaro za v peč, a se je ob tem nepričakovano zgrudila na tla. Francka je odložila kanglico in ji stekla pomagat na noge. Butara je ležala na tleh in Cilka ob njej. Skušala je vstati, a se je tresla po celem telesu in šepetala:

»Božja kazen, božja kazen, božja.....«

Francka jo je hotela spodbuditi:

»Če dvigneš butaro in padeš, to še ni božja kazen, daj no vstani!«

Povlekla jo je za roke, da bi ji pomagala. Cilka pa je še kar ležala na tleh in odsotno ponavljala:

»Božja kazen, božja kazen...«

Čez čas ji je le postalo nerodno pred sosedovo deklico in je obmolnila. Pobrala se je s tal, ponovno vzdignila butaro in se odpravila proti hiši.

Naslednji dan je Cilka obležala. Hitro so poslali po zdravnika, saj so se bali, da je tudi ona dobila špansko bolezen. Ko je prišel in ji pri pregledu z žličko hotel odpreti usta, da bi ji pogledal grlo, ji ni mogel razpreti ustnic. Cilkina usta so bila kot okamnena in rahlo potegnjena vstran. Ležala je povsem negibno. Zdravnik je bil začuden nad znaki bolezni. Vendar je molčal. Odšel je, ne da bi razglabljal. Mudilo se mu je. Toliko ljudi je bilo na smrtni postelji. Ni bil kos vsemu, ni imel časa razmišljati o nenavadnih bolezenskih znakih.

Cilka je ležala čisto otrdela in negibna še cel dan in celo noč. Mati je bedela ob njej, le proti jutru je malo zadremala. Ko se je prebudila iz dre mavice in pogledala bolnico, se ji je zazdelo, da ne diha več. Prestrašila se je, vzela je ogledalo in ga postavila Cilki pred usta. Ni se zasoplo! Očitno je bilo, da je Cilka umrla v zgodnjih jutranjih urah. V hiši je zavladata neizmerna žalost. Niso se odločili še enkrat klicati zdravnika. Saj ji tako ali tako ne bi mogel več pomagati!

Kosmačeva hiša se je odela v žalost. Izguba Cilke je bila vsem nerazumljiva. Zakaj je zdravo in mlado dekle kar tako v enem dnevu umrlo od španske bolezni? Domači so jokali in jokali, toda Cilke niso prebudili v življenje.

Na pare so jo položili v beli obleki. Ko jo je Francka prišla pokropit, je s strahom zrla v Cilkin negibni obraz, na katerem so se prej voljne rdeče ustnice spremenile v tanko modro črto.

Kot bližnji sorodnik je na pogreb prišel tudi gospod Lojze. Bil je bled in redkobeseden. Dolgo je klečal pri umrli in strto molil rožni venec. Domači so s spoštovanjem gledali duhovnikovo zatopljenost v molitev in nihče si ga ni upal motiti. Šele ko je vstopila sestra in objokana stala pred krsto, se je zdramil in jo vprašal:

»Od česa je pravzaprav umrla?«

»Od španske bolezni. Saj vidiš, koliko jih je že pobralo.«

Gospod Lojze je bil takrat, ko je Cilka umrla, že premeščen v Ljubljano. Zanj se je zgodba razpletla. Bog ga je kaznoval s smrtjo njegove

ljubljenega, a tako je bilo zanj še najbolje. Uspel je skriti svoj greh pred sestro, farani in škofom. Tudi na pogrebu samem farani niso opazili nič posebnega. Gospod Lojze je brez sence greha na praznem obrazu stal ob grobu in tolažeče podpiral sestro.

Ker so bili časi hudi in je bilo tegob na pretek, se ljudje v vasi niso prav dolgo spraševali, kaj je Cilki v resnici bilo. Le Cilkina stara mati Johana se ni mogla sprijazniti z izgubo. Ni verjela, da je Cilka umrla od španske gripe. Vedela je, da so bili znaki te bolezni drugačni, da je bil Cilkin obraz otrpel kot kamen, namesto da bi ji žarel od vročice. Nesrečno smrt vnukinje je premlevala dan za dnem, vendar o svojih dvomih ni spregovorila nikomur od domačih. Le mali sosedovi Francki, ki ji je delala družbo, medtem ko so bili odrasli na polju, je nekoč nepričakovano rekla:

»Le pazi, glej, da boš bolj pametna, kot je bila naša Cilka.«

»Kako to mislite? Saj Cilka je bila pametna?« ji je odvrnila nevedna deklica.

Stara mati Johana je sprva obmolnila, potem pa nadaljevala bolj sama pri sebi:

»Lepa je bila naša Cilka, lepa ... Le katero jagodo je pojedla, bog vedi? Tako zdrava, pa da je kar umrla.«

Francka teh besed ni pozabila. Leta so tekla, stara mati Johana je v osemdesetem letu starosti umrla in odnesla s seboj v grob dvome o vzrokih Cilkinе smrti. Francka nikogar od sosedovih ni več slišala, da bi kdaj omenili Cilko. Sploh pa so se razmere v vasi spremenile. Ona sama je odrasla v dekle in se poročila. Kmalu je prišla nova vojna in prinesla nove tegobe. Le od časa do časa, če je tako nanaslo, da je morala stopiti h Kosmačevim, se je spomnila na Cilko.

Bilo je že po koncu druge vojne leta 1950, ko je umrl gospod Lojze. Želel je biti pokopan v domačem grobu. Na križpotju nad vasjo je Francka srečala njegovega brata Andreja. Živel je na drugi strani Jelovice in je le poredko prihajal nazaj v domačo vas. Bil je že v letih, videti je bil sključen in strt. Povedal ji je, da je v vasi le zato, ker je Lojze izrazil željo, da bi bil pokopan v domačem grobu in da prihaja s pokopališča, kjer je urejal izkop. Francka si ni mogla kaj, da ne bi opazila, da bi ji rad nekaj povedal, a okleva. V obraz je bil videti razburjen. Vprašala ga je, če je kaj narobe. Andrej ni mogel zadržati besed.

»Pomisli, ko smo odkopali grob, smo našli Cilkino okostje obrnjeno na stran. Očitno smo revico pokopali še živo!«

Francka se je spomnila besed Kosmačeve stare mame o strupenih jagodah. Vendar Andreju raje ni rekla ničesar. Saj je bila vse skupaj le domneva. Vendar Cilkina usoda ji še leta ni dala miru. Še mnogo kasneje, posebno pa ponoči, kadar ni mogla spati, se je spraševala, kako je moralo biti Cilki, ko se je prebudila pokopana.

O avtorici:

Bernarda Mrak Kosel je upokojenka, rojena 1949 v Radovljici. Branje literature ji je vedno pomenilo vdih svežine in drugačnosti. Že od gimnazije naprej je tu in tam napisala kakšno pesem ali zgodbo, ki je obležala v predalu. Na portalu pesem.si sodeluje od leta 2010. Je dolgoletna članica literarne delavnice v okviru JSKD na Vrhniki in v zadnjem času tudi članica literarnega društva Navdih Ljubljana. Do sedaj je objavila več pesmi v zbornikih pesem. si 2014 – 2017, prozo v dveh zbornikih seniorjev JSKD (2012, 2014) in nekaj pesmi in zgodb v zborniku literarne delavnice na Vrhniki (2014) in zborniku društva Navdih (2016). Pisanje ji pomeni videti svet osebno. Ob udejstvovanju na delavnicah je spoznala, da ni nobene škode, če včasih v besedilu kaj prečrtaš in da je pomembno, katere besede izbereš in kako jih postaviš. Kajti besede so tiste, ki sežejo v človekovo dušo.

Stane Peček

KNOFEK

Ni šla podpisat, sicer mu ne bi sedaj rekla, naj gre kar sam, ker nima časa. Pa jo je tako lepo prosil, skoraj na kolenih. Še pogovarjati se nima s kom na tem hribu. Pol ure hoda - nikjer otroka. Kaj je, ti, hribski? Nič, ti, dolinski, odgovarja. Ampak hribski je bolj takšno, odtrgano. Nikamor ne paše. Če bi bil oče živ, bi bilo drugače. In tudi sam ne bi bil. Vsaj še dva bratca in eno sestrico bi imel. Ja, če bi bil oče. Očima pa noče. To ji je tudi povedal, ko je začel hoditi tisti iz tovarne. Po bombone ga je poslal v dolino! Kar misli si, buksl! Pa niti ni bil tako zelo zoprn. Ampak, da bi se plazil po njegovi mami! Pa da bi otroka delal! Za kozlat! Tudi zato je bil veselo vznemirjen, potem že kar prepričan, ko je nehote prisluškoval pod oknom. Opraviti je imel s kamenčkom, ki je hotel potovati v čevlju, ko sta občinska tajnica in tovarišica z Rdečega križa nagovarjali mamo. Čez štirinajst dni jih pripeljejo. Stari so od pet do devet. Tudi otroške dolake pripadajo. Idealno za ta hrib. Razmisli in pridi podpisat na občino.

»Mama, zakaj nisi šla?«

»Kaj si rekel, Franci?«

Še kako je slišala, samo ne ve, kaj bi odgovorila. Kadar je v zadregi ali če je huda, je vedno Franci. Pa mu je vzdevek prav ona prišla. To je pa moj Knofek, je rekla, ko ga je pripeljala v prvi razred. V šestem se ga še vedno drži. Čeprav je vedno bolj odtrgan. In brez gumbnice.

»Nimaš me rada.«

Obstala je med vrati, kot bi ne vedela, kam je namenjena.

»Sama si rekla, da bi bilo koristno, če bi imel koga. Samo podpisati bi morala.«

»Franci, ni tako enostavno. Ko boš odrasel, boš razumel.«

»Ko bom odrasel, ne bom več na tem hribu! Adijo!«

* * *

E-ha!

Ričko bi se ustavil tudi brez ukaza. Takoj, ko ga je uzda usmerila proti trški tehtnici, je natančno vedel, kdaj bodo vsa štiri kolesa na

pravem mestu. Nič še malo dio, pa cruk, hot in bistahar. Z leti se je naučil, da je najbolje, če takoj zadene. Tako sta bila zadovoljna tudi furman in ženska, ki je tovor stehtala. Še prej je obšla voz in glasno ugotovila, da je vse prav in da je Ričko najbolj pameten konj. Nikoli ga ni pozabila pobožati, vedno je bila v žepu predpasnika tudi kakšna skorjica.

Danes ženske ni bilo in Ričko se je radovedno oziral. Ljudi je bilo kot na sejmu, le sejmarsko se niso obnašali. Stali so in molčali na drugi strani ulice, kot bi vmes tekla reka. Čudno, vendar nič več kot to. Kajti Ričko se je vznemiril le takrat, kadar so dolgo nalagali. Danes je bilo hitro. Tovor je kar sam zlezal na samec in se takoj zgnetel v kupček, iz katerega so potem boljšale samo oči. Velike. Skoraj njegove.

Iz občinske hiše se je proti vozu v gosjem redu spustila trojka. Pred njimi klicár z bobenčkom. Tram-tram-trrrrr-ta-ta!

»Pozor, pozor! Glasom odredbe z dne tega in tega en taužnt sehsundvierzig...«

»Tisoč devetsto šest in štirideset,« ga je strogo popravila tovarišica občinska tajnica. Klicár se ni kaj dosti zmenil za poseg v njegov napev, pač, pod stare note uide staro besedilo. Ta posel opravlja že iz one države, ki ji sedaj pravijo Stara Jugoslavija, občinska tajnica je pa čisto nova, novoslavjska. Prestavil je v višjo lego in sporočil, da bodo tovariš predsednik občine, tovarišica tajnica in tovarišica predsednica Rdečega križa razdelili vojne sirote.

»Tovarišice in tovariši!« Predsednikov glas je bil slovesen kot na državni praznik.

»Bolj na glas!«

»Stopite bližje!«

Nihče se ni premaknil in tudi predsednik ni bolj napel glasilk.

»Kot že veste, je okraj dodelil naši občini pet vojnih sirot iz Bosne, dva dečka in tri deklice. Tako je po republiškem razrezu.«

»So jih razrezali?«

»Ivč, ti si butec!«

Smeh ni mogel razširiti kril, saj je takoj padel v škarje nekega tečnega strica.

»Tiho, mulci!«

»Za vse sirote je naš občinski Rdeči križ že našel družine, ki jih bodo sprejele. Hudič je, hočem reči, da je nerodno, ker so nam poslali še dva otroka za povrh.«

»Sej 'ma cug tud' rikverc!«

Moški glas je prilomastil nekje iz sredine in bil tako prefrigano nakodran, da ljudje niso vedeli ali zabavlja ali zabava. Odločili so se za drugo. Takrat so se tudi predsedniku uradna usta ukrivila rahlo navzgor.

»Najprej bomo oddali tiste, za katere so že podpisali.«

Medtem, ko je uradna tovarišica odprla uradno mapo in začela uradno brati uradne besede, je posadka fantičev odjadrala na drugo stran ceste, kajti če nisi sredi vrtinca, je bolje, da te sploh ni. Sidro so spustili za samcem, s katerim je Nagodetov stric navadno vozil pošto z železniške postaje. Tokrat se je v gnezdu za furmanom stiskalo sedem ptičkov in predsednik je pravkar rekel, da jim je pošastna vojna zver požrla starše in gnezdo. Če bi prizor morali narisati za šolsko nalogo, bi bili v veliki zadregi, kajti: kako narisati zmrznjene ptičke sredi poletja v gnezdu brez gnezda?

»Ubogi revčki,« je iztisnil iz sebe Ivč in podzavestno oponašal gibe enega na vozu, ki se je trudil iz lasišča izpraskati srbež.

»Uši!«

»Pa garje! Veš, kako to srbi?«

»Vem. Do krvi.«

»Kdo bo takega vzel na dom?«

»Nekdo že. Saj bodo dobili otroške doklade.«

Pogovarjali so se s stisnjenimi grli. Poznali so te nadloge, še nedavno tega so bile na obisku. Če se udomačijo, jih težko iztrebiš. Še tako je trajalo, pa so jim v šoli prašili glave s posebnim ameriškanskim praškom, mame pa zjutraj in zvečer vtirale smrdeča mazila v kožo. Otroci na vozu nimajo niti mam niti šol.

»Hribski ima vsaj mamo. A, ne?«

»Grizli, ti pa gobec! A, ne?«

Nikogar ni potegnilo na vzporedni ring. Izzivalec je skomignil z rameni.

Tram-tram-trrrrr-ta-ta!

»Družina Tomažič bo vzela Desanko, osem let. Tovarišica Alojzija pridi-te! V kuverti so njeni dokumenti. Podpisali ste že v pisarni. Tole je pa otrok.«

Predsednik je potem deklici po srbohrvaško rekel, da bo tovarišica Lojzka sedaj njena mama.

Suhcano bitjece se je počasi izluščilo iz kupčka in prikoracljalo do roba voza. S pogledom je centimeter za centimetrom, kot izgubljen jamar, ki ne ve kaj ga čaka na vrhu brezna, plezalo po postavi proti obrazu nove mame. Komaj opazne solzice so polzele po upadlih ličkah. Morda še iz dneva, ko so ji vzeli pravo mamo. So jo posilili in ustrelili pred njenimi očmi? Zaklali? Vrgli v gorečo hišo?

Razširjene roke pri robu voza so s čvrstih tal ponujale objem in oči sredi njega so se smehljale. Punčka se je spustila vanj. Ljudje na drugi strani ceste so zaploskali.

Tako še trikrat.

»Tega pa jaz ne vzamem!« Odločitev je pribil še z zamahom roke.

»Tovariš Kostanjšek, oba z ženo sta podpisala!«

»Pa ne za kriplja, porka madona!«

Šele tedaj so ljudje na drugi strani ceste opazili, da je levi rokav fantkove srajce prazen. Nekateri so hoteli videti bolj od blizu, kar je potegnilo še druge.

»Kuga pa bo s takm?« je spet zavrtalo kot črv sredi jabolka. »Še ableč se na more sam.«

»Čez gobec ga daj, hujškača!«

»Pa ga ti vzemi.«

»Imam svojih pet.«

»Tišina!« je zapovedal predsednik. »Smo mar na živinskem sejmu? Da vas ni sram. Kaj nimate ...«

Medtem, ko je predsednik pokal z bičem kot furman sredi klanca, je Knofek med množico zagledal mamo.

»Kam pa rineš, Hribski?«

»K mami.«

»Zakaj sem sploh vprašal!«

Zlezel je pod samcem, se mimo predsednikovih in drugih nog prisrukal do nje. Prijel jo je za roko. Bila je prava. Vedel je, da mu ni zamerila. Saj ni mislil zares. Za nekatere stvari je res še premlad, da bi razumel. Že ve, zakaj ni šla podpisat. Hribski ima vsaj mamo, se je hotel norčevati Grizli. Res jo ima.

Fantič s praznim rokavom je še vedno nepremično stal na vozu in gledal nekam čez ljudi. Besed ni razumel, samo čutil je, da se ne marajo. Besede. Kot bi jih meštral vetrc, ki se je pred tem poigral z njegovim praznim rokavom. Predsednikov bič je usmeril samo nekatere. Druge so se zbirale v roje kot kobilice.

»Tovariš predsednik!« je kot kakšna šolarka, ki se je pravkar spomnila, da ve odgovor, dvignila roko Knofkova mama. »Z nama bo šel. Kje podpišem?«

S srednjeveška stolpa je prhnila jata golobov. Usmerila se je vzdolž trga, nad cerkvijo naredila krog in še enkrat preletela skup. Ves čas je z odprtimi kljuni goltala zmeštrane besede. Trg je ostal brez njih.

»Torej, tovarišica Mici,« je presenečena tajnica zmedeno iskala uradno pot. »Moram pripraviti nove dokumente, pa vašo osebno izkaznico ...«

»Boš že potem, boš že potem,« je hitela tovarišica od Rdečega križa.

Medtem je Knofek splezal k otroku s praznim rokavom.

»Kako ti je ime?«

»Miloš.«

Potem sta oba skočila s samca.

O avtorju

»Je Mokronožan, ki idejo za pisanje črpa iz moralne refleksije in nostalgičnega spomina na otroške igrice, ki skupaj z domišljijo še vedno bivajo v močvirnatih obronkih in dobijo mesto v njegovih pravljicah o škratih Mokronožcih«, - je o avtorju zapisala Mokronožanka Maša Dvornik Rački. Škratje so zaplesali v dveh baletih, skočili med platnice šestih knjižic in zaživeli v nekaj lutkovnih predstavah. Likovno podobo jim je dala Jelka Godec Schmidt. Največjo čast so doživeli, ko so jih sprejeli v mokronožski otroški vrtec in ga po njih poimenovali. Peček je Mokronožanom napisal prvo poljudno napisano zgodovino Zgodbe mokronoge, svoje osemnajstletno urjenje vojaških vaj v TO je zapisal s šaljivimi stavki v knjigi Dobri vojak Janzej, revija RAST mu je objavila 27 kratkih zgodb, NAŠA ŽENA 3, v zbornik seniorjev V ZAVETJU BESEDE pa je gostoval dvakrat (2014 in 2015). Po duši glasbenik je poklicno pot začel kot vojaški glasbenik, nadaljeval kot učitelj glasbe, bil leta 1974 imenovan za tajnika Občinske kulturne skupnosti in Zveze kulturnih organizacij in na tem delovnem mestu ostal do upokojitve. V tem času vodil nekaj pevskih zborov, danes vodi še ženski zbor Zimzelen z Mirne.

Olga Pega Kunstelj

OBA

»Samo še malo, Vid,« mu prigovarja mama.

Visoko steguje ročico, da bi dosegel držalo stopniščne ograje, kar mu ne uspeva najbolje, a se kljub temu počasi premika navzgor. Majhen je še, tri leta ima, pa se že zaveda, da mama ne more nositi obeh. Ana hodi tik za njim, da bi ga ujela, če bi stopil nerodno ali če bi ga minila volja za vzpenjanje. Z obema rokama drži v naročju Maksa, pri čemer ji z leve visi še torbica, z desne pa cekar, ki jo drgne ob stegno in ročaja se ji zarezuje v roko.

Do četrtega nadstropja je še daleč. Prepočasi se vzpenjajo, njen torvoj je vse težji. Maks ima enajst mesecev, okrogel je, vse kar vidi bi pojedel. Morda je prav zato dobrovoljno in potrpežljivo bitje. Če ji ne bi bilo treba paziti na Vida, bi pohitela navzgor in hitro odložila težko breme. Kadar je sama, preskakuje po dve in dve stopnici. Dvainpetdeset jih je, nešteto krat prešteti, največkrat ob teku navzdol. Pomisli, kako se požene en-dva-tri in se v istem ritmu sunkovito obrne na podestu, držeč se za ograjo, in v treh korakih preskoči šest stopnic do naslednjega obrata. Tokrat pa sopiha kot stara lokomotiva.

Še malo ... še malo ..., končno so pred domačimi vrati. Ana odloži cekar na tla in poboža Vida po laseh.

»Res si priden, moj junak.«

Maksa posadi na svoje čevlje, tako ga lahko nasloni na noge, potem išče ključke v torbici, sproti pozabi, kam jih je vtaknila. Oddahne se šele, ko se sezujejo in sta oba otroka na varnem. Vid je pravi kavalir, saj najprej pripravi copate zase in za mamo, potem se sezuje in svoje čevlje pospravi na mesto, kamor sodijo. Ana ga spet pohvali, takih pridnih fantičev ne delajo več.

Petra še ni doma, to je slabo znamenje. Dogovorjena sta, da bo kosilo ob petih, potem bo prevzel odgovornost za otroka, ker mora Ana na zdravniški pregled. Čudna slutnja jo je obšla že na stopnicah, težje kot navadno se je vzpenjala. Pa tudi ob vstopu v stanovanje se ji je zdelo, da je utesnjena in ima premalo zraka.

Najprej previje Maksa in ga posadi med plišaste igrače. Skuhati mora, in to hitro, če hoče opraviti vse načrtovane opravke. Pripravlja sestavine za rižoto, vmes sprašuje Vida, kako je bilo v vrtcu, kaj so počeli, kaj dobrega je jedel za kosilo ... a ves čas se ji vsiljujejo misli, zakaj moža še ni doma. Zadnje čase so taki izostanki pogosti.

»Samo še malo počakaj,« tolaži Vida, ki bi bil rad na igrišču pred blokom. Tam so gugalnice, peskovnik in drugi otroci iz bloka. Obljubi mu, da bosta šla z očetom po kosilu brcat žogo.

Tudi Maks ne pozna mirovanja. Hitro je na kolenih in vedno večkrat se poskuša dvigniti na noge, držeč se kavča. Vztrajen je. Ves čas ga je treba imeti na očeh. In vse kar vidi nese v usta, zato ima Ana oči spredaj in zadaj.

Nešteto krat s pogledom oplazi stensko uro, pet je že. Kuhano je, nje-ga pa ni. Nobenega obvestila ni poslal. Očitno je zavozil, zato ga ne bo klicala in spraševala, kje je in kdaj pride. Tako in tako bi slišala same laži. Ob šestih mora biti v ambulanti. Še je čas.

Čakanje izkoristi za tuširanje. Maksa posadi v stolček in ga postavi na prag kopalnice pred odprta vrata. Videti ga mora. Potem se na hitro splakne in si suši lase, med tem ga ogovarja. Vsak nenavaden gib je zadosti, da se glasno in prisrčno smeje, četudi je samo pihanje fena ali njeno poplesavanje pred ogledalom.

Sedejo za mizo h kosilu. Nobenega apetita nima, bes jo najeda. Hrana Maksa, ki ima ves čas odprta usta kot vrabček, Vida pa prepričuje, da mu bo solata pomagala pri branju žoge, kar je tudi njej, ko je bila majhna. Pa je v resnici ni jedla, čeprav je njena mama naštel nešteto pomembnih vsebnosti solate.

Nenehno pogleduje stensko uro, še vedno ima čas pravočasno priti v ambulanto. Nejevoljna postaja, načrti se ji podirajo. Pospravlja po kuhinji; porcijo hrane, namenjeno možu, pusti v pokritem loncu na štedilniku; napeta je, da bi eksplodirala ali vsaj kriknila. Obvladuje se. Preveri torbico, dokumente, se preobleče in čaka. Zdaj zdaj bo prišel. Vid jo spet vpraša, kdaj bodo odšli na dvorišče, pa znova sliši: »Samo še malo počakaj, srček.«

Šest je ura, zamudila je naročen pregled pri zdravniku. Opravičiti se mora in nov termin potrebuje. Kako naj to izpelje? Izmišlja si laži,

logične in verjetne in njen glas je gotovo nepristen, ko razlaga medicinski sestri, da je obtičala na cesti z okvarjenim avtom ...

»Oprostite, res mi je težko. Lahko dobim nov termin, prosim?« Laž ji pobarva obraz, sramuje se. Še sreča, da jo s sogovornico povezuje le žica.

Mračni se že, prepozna je, da bi otroka peljala na igrišče. Žal ji je predvsem Vida, ki je prikrajšan za drobna doživetja, ki mu pripadajo. Objame ga in predlaga, naj posluša pravljico o čebelici Maji. Rad posluša in potem pripoveduje, kaj je slišal. Vedno našteva podrobnosti, ki bi jih sama zagotovo preslišala in vse nastopajoče pozna že po glasu.

Ana zлага posušeno perilo, nato v pralni stroj zbaše novo zalogo. Nikoli ni konca umazanih cunj. Maksa ima ves čas v naročju, zdi se ji vznemirjen. Nov zob mu raste, ves čas si roko tlači v usta in se slini.

Njen bes se spreminja v sovraštvo, ki ne potrebuje več besed, razpravljanja, dokazovanja, opravičevanja. Vedno isti nesmisli so krivi za hiranje družinskih odnosov, zato si želi samo miru in tišine. Naj ostane zunaj do jutra, da bo noč minila v miru. Nima več potrpljenja za obljube, za bedaste laži. Tako utrujena je od vsega.

Maksa bi rada spravila v posteljo, še prej ga mora skopati. Morda se bo boleča dlesen med spanjem umirila. Vidu predlaga, naj nariše kolo, s kakršnim se bosta prihodnjega dne peljala v park. Najprej je navdušen, potem se premisli in se odloči narisati letalo. Z njim bi se lahko dvignil visoko nad travnik, tako kot čebelica Maja. Ana pohvali njegovo idejo, ga poboža po tankih svetlih laseh in pritrdi, da je to odlična ideja.

Otroško banjico postavi v banjo in nalije vode do vrha. Maks je navdušen, ko z rokama maha po vodi in tako pozabi na zoprno šamponiranje las. Prav tedaj histerično zvoni pri vratih. Ana dvigne mokrega otroka, ga ovije v brisačo in z njim v naročju skoči odpret vrata. Opazi kalne oči na zibajočih se nogah, da jo brez besed odnese nazaj v kopalnico. Otroka posede nazaj v banjico, naj še malo čofota. Posluša momljanje in pritoževanje, da so v tej hiši vsi gluhi. Menda je lačen. Hoče postrežbo, zato se primaje v kopalnico.

»Ali po novem niti jedli ne bomo več?« ga zanima.

»Postrezi si,« reče Ana. »Na štedilniku je rižota,« doda ter nadaljuje z umivanjem otroka.

Sliši ropotanje posode in drgnjenje stola pri mizi, potem Vid poviša glas in se pritoži, da je to njegovo letalo.

»Ti bom jaz pokazal, kako se nariše,« ga nadleguje in vsiljuje svoje ideje, dokler ne zvrne rižote na Vidov zvezek. Otroku užaljeno krikne:

»Umazal si moje letalo!«

Oče z rokama drgne po risbi, da bi odstranil rižoto, a Vid ga s svinčnikom udari po roki in kriče zahteva, naj pusti njegovo risbo pri miru.

»A ti me boš učil, pankrt!« zahrumi.

Potem hudo zaropota.

Ana dvigne otroka iz vode in ga posede na dno velike banje. Samo toliko, da pogleda, kaj se dogaja. Plane v kuhinjo. Miza je prevrnjena, Vida ne vidi nikjer, mož na gugajočih nogah hoče nekaj reči. Tedaj Ana zagleda negibnega sinka, stisnjene ob štedilnik s prevrnjeno mizo na glavi. Plane na kolena, loteva se ovir, ga ogleduje, mu odpira očke, iz nosu teče kri, ne gane se, pozabi dihati... Šele takrat zakriči na vse grlo, zgrabi otroka in steče na stopnišče.

Prvi sostanovalci, ki so slišali krik, so že tam.

»Pomagaaajte!«

Noge je ne držé. Sesede se.

Nekdo oživlja otroka, drugi telefonira, Ana pa ponavlja: »Videk, me slišiš? Videk!«

Prijazna roka jo boža in ji odriva lase z obraza, kozarec vode ji nekdo ponuja, vedno več ljudi je na stopnišču. Pomoč je že na poti, je slišati. Otroška glavica zateče, bledica se naseljuje na lička ...

»Prepozno,« dahne najbližji sosed in steče z otrokom po stopnicah navzdol, da bo čim prej pri reševalcih. Potem se spodnja soseda ponudi Ani, da bo pazila na Maksa, dokler se ne vrne iz bolnice.

»Maks? Maaaks!« krikne Ana.

Izbulji oči, se dvigne kot mesečnik in z odprtimi usti plane v pred-sobo. Soseda ji sledi po hodniku v kopalnico. Opazi, kako se Ana nagne nad banjo s stegnjenima rokama, tik za tem se zgrudi.

Soseda se spotakne ob mokre plastične igrače, ki jih je Maks zmetal iz banje. Zagleda rejeni nožici, štrleči iz otroške banjice. Zgrabi ju, ga dvigne, voda teče od njega ... Nekaj ljudi se nagnete v kopalnici, med njimi tudi Peter, ki se še ne zaveda posledic.

Soseda se trudi oživljati otroka. Zmedena išče znake življenja. Nekdo drug kliče Ano, ki sicer diha, vendar ni pri zavesti. V vsej tej zmešanosti odmeva rezek glas sirene rešilnega avtomobila na dvorišču pred blokom, nato po stopnicah odmevajo hitri koraki prve pomoči. Polne roke dela imajo.

Ana prihaja k zavesti, obrača glavo, pogleda, se hoče dvigniti, omejnja nek datum... Zagleda Petra.

»Saj sem doma,« ji bebavo dopoveduje.

Vsemogoče jo sprašujejo, preden jo naložijo na pomično posteljo. Na stopnišču navzdol se zave svoje nemoči. Vstati hoče, a ji reševalci zategnejo varnostna pasova.

»Pomiri se, Ana,« reče soseda.

»Moja fanta ... Kje sta fanta?« vpraša Ana.

»Spita!« jo pomiri soseda.

»Oba?« se začudi Ana.

»Oba.«

O avtorici

Olga Pega Kunstelj se je pisanja lotila šele v zrelih letih. Bogate mladostne življenjske izkušnje je strnila v prvencu (2011) z naslovom 1+2=4 Rejenka, v katerem se je dotaknila otroškega občutenja težkih družinskih razmer in rejništva. V drugem romanu Kaj se rima na nič? (2014) je spletala čustva v trikotniku, prepletena z depresijo, nadlogo sodobnega časa. V teh dneh pričakuje izid mladinskega romana z naslovom Silvestrski večer. To je njeno prvo delo za mladino. Pogosto piše kratke zgodbe, zbirka teh je v nastajanju. Na natečaju ARS programa Radia Slovenija 2015 je bila odkupljena njena zgodba z naslovom Je kaj novega?

Cvetka Pestiček

KDO BI MI POVEDAL

»Ti si na vrsti,« je rekla Timara, tlesknila z jezikom, potisnila k meni vejo upognjenega hrasta, potem pa se z njo sama pognala nad kotanjo in ponavljala: »Jaz pa nekaj vem, pa ti ne povem, jaz pa nekaj vem!«

Ko se je vrnila, je rekla:

»Na primi, poletiš kot ptič, kaj si ne upaš?«

»Daj no, ne bodi taka boječka.«

Sedaj si glasna, sem si mislila, ko boš pa enkrat cepnila pa ne vem, če bo tako. Malo me je mikalo, da bi se pognala, čeprav veje ne moreš primerjati s krogi v telovadnici, na katerih poletiš visoko, in kar žgečka te v trebuščku. Ta trapasta veja, pa škriplje tako, kot bi se podirala drevesa. Kaj ji morem, saj ona noče tja, tudi če bi jo človek vlekel z volom, tako reče moja mama, kadar sem trmasta.

»Kdo bi se bal takele veje, le pokazati nočem kaj znam, od takrat, ko sem staremu Topišku pokazala, kako naredim most in stojjo, in sem padla v koprive.« Kadar sem bila na počitnicah pri stari mami sem mu vedno pokazala, kaj sem se novega naučila. Bila sem tako zatopljena v svoje akrobacije, da nisem opazila kopriv. Telovadbo sem imela v krvi.

Pravili so, še posebej Topišek:

»Taka si kot oče.«

Dolgo me je bilo sram, da sem tako grdo jokala, pa kaj, če me je tako peklo, da bi bila najraje zlezla iz kože. Topišek mi je prinesel češnjevo žganje in rekel:

»To ti bo pomagalo, odlično je. Joj, otrok, joj, otrok! vedno rineš v nevarnost. Vse ob pravem času.«

Rahlo mi je češnjevce pokapljal po nogah in rekel:

»Sedaj pa si razmaži.«

Kako me je šele potem skelelo, celo noč sem ječala, saj so bile noge od stopal do zadnjice vse en sam mehur.

Le zakaj vedno vsi govorijo o tem butastem pravem času. Jih je strah? Saj je bilo tudi mene strah marsičesa, sploh če sem sama, ampak tega nisem hotela pokazati Rada sem bila velika, hodila sem že v šolo

in bila med največjimi, samo Timara je bila za kanček večja, samo to ni štelo, saj ni bila v istem razredu.

Ker nisem prijela veje, se je Timara sklonila k meni in potihlo šepnila na uho, če se poženeš ti zares povem skrivnost.

»Saj nič ne veš, samo zmišljuješ si,« sem ji zabrusila.

»Da nič ne vem, pa še kako vem,« je rekla in še dodala: »Dam ti še eno priložnost.«

Počasi sem prijela vejo, se odrinila z nogami kolikor sem mogla, potem pa jih dvignila in se z njimi oklenila spodnjega dela veje. Neslo me je prek kotanje in zopet nazaj. Sedaj si ti na vrsti, nisem si zastonj mazala rok s to umazano vejo, sem rekla.

Nagajivo me je pogledala, prijela za vejo in se zopet pognala.

»Pa nič,« sem rekla. »Kar zase obdrži, kar mi imaš povedati,« in zamašila sem si ušesa:

»Nič ne slišim!« sem ponavljala. »Grem domov!«

»Počakaj! je zamahnila z roko in skočila od veje. »Počakaj. Za vsako pasjo figo se kujaš. Ne hodi, počakaj! Ne smem biti glasna, Izara lahko sliši.«

»Česa ne smem slišati?« se je oglasila Izara, ki je stala na drugem koncu kotanje.

»Glej, kdo se oglašja,« je rekla Timara.

»Ne bodi taka važička, važna,« je zakričala, pobrala storž in ga zalučala Timari in še kar naprej bentila:

»Mami te bom zatožila, tak da veš.«

Timara pa:

»Tožn groš, tožn groš, zvrhan koš!«

Pa še glasneje:

»Pa še pokaži, če si upaš!« in začela teči proti njej. Potem se je sunkovito obrnila prišla do mene, se rahlo nagnila, me prijela za rame in mi šepnila na uho:

»Ti ne veš kaj sem danes slišala pri telovadbi.«

»Pri telovadbi pa res nisi mogla nič slišati,« sem rekla. »Vsi vedo, da Načka ne dovoli, da kdo klepeče.«

»Tiše!« mi je kazala s kazalcem pred nosom.

»Pa še kako so klepetale,« je vztrajala, »prav razločno sem slišala, ko je Senka na glas pripovedovala, da je bila tista sloka Binka -

potepinka včeraj zvečer z onim velikim, Danom zunaj. Pa veš kje? V tistem grmovju za kopališčem. Pozno je prišla domov, Pa da veš, kako jo je ata oklofotal, vsi prsti so se ji poznali na licih. Pravijo, da je dobila otroka, bil je tako majhen kot moja dlan in stegnila prste,« potem pa je še enkrat pokazala dlan in mi pomahala pred očmi in rekla: »Čisto majčken!«

»Le kakšne traparije pripoveduješ.«

»Ja, res je!« se je vzravnala in dvignila glavo. »Na lastna ušesa sem slišala. Saj dobro vem, da fant in punca lahko dobita otroka,« se je šopirila in krilila z rokami. »To se odrasli vedno pogovarjajo ta dva sta dobila otroka, ona dva sta dobila otroka.«

»Jaz pa ne verjamem! Si res prava tepka, če to verjameš,« sem rekla glasno in udarila z eno nogo ob tla. »Vedno kadar sem doma vprašala od kod sem prišla, so mi rekli, da me je štorclja prinesla. Samo jaz tega že dolgo ne verjamem. Pa da bi lahko dobila otroka kar takoj čez noč, tudi ne. Si pozabila na našo kozo Brinko?«

»Kaj ima koza s tem?« se je zasmejela Timara.

O, še kako,« sem rekla modro. »Moja mama je gnala kozo na Pohorje k poku, da bi dobila mladička. Veš, pa ne samo enkrat, včasih kar dvakrat ali celo trikrat. Slišala sem, da so se doma pogovarjali, da ni bilo nič. Potem pa jo je morala ponovno gnati. Pa ni domov prišla z mladičkom, kar nekaj časa smo čakali, da se je skotil. Mama je bila takrat z Brinko, mene pa ni pustila zraven.«

»Mogoče pa je pri ljudeh drugače,« je vztrajala Timara.

»Najbrž je res drugače,« sem pritrdila. Nekaj časa sva molčali, potem pa je pritekla Izara začela poskakovati in vpiti.

Nisem je dobro razumela, kaj je žnerila, saj se je na drugi strani že od daleč oglašal Topišek:

»Danes pa vas je več in hvala bogu, da tukaj ni kopriv.«

Opočasnil je korak, se za hip ustavil, rahlo sklonil, položil roko za uho in čakal. Ko nobena ni nič odgovorila je rekel:

»No, nič ne slišim!«

Ker še zmeraj nobena ni črhnila nobene, samo dregale smo se in mencale.

»Torej je le nekaj novega?«

»Še zmeraj nič ne slišim!« je rekel in še vedno držal roko za ušesom.
»Ste slišali, kaj se je zgodilo Binki? Joj, joj,« je zastokala Timara, »otroka je dobila.«

On pa je samo zamahnil z roko in rekel bolj samemu sebi:

«Otroci, otroci! Otroci pripovedujejo, da je otrok dobil otroka. Ne! kaj takega pa še ne.«

»Vidiš! Saj sem vedela, naredil se je gluhega, kot vedno, ko pravi Vse ob pravem času.«

»Šleka pac, šleka pac,« se je oglasila Izara. »Tu imata sedaj, saj sem vedela da nič ne vesta, jaz pa vem,« se je tolkla po prsih.

»Če malo pomislim ...« je rekla in se popraskala za ušesom in za trenutek pomolčala. »Že vem, že vem, spomnim se knjige z nago žensko pri Sitarjevih. Ko smo tam stikale je bila na polici, se ne spomnita?«

To je rekla tako veselo, kot da je odkrila Ameriko.

»Danes pa si si res dobro umila ušesa,« sem rekla.

»Vem, vem, v knjigi piše kako pridejo otroci, je rekla,« stisnila pesti in nerodno poskočila.

»Ti že veš,« se je oglasila Timara, »saj ti že ena zizika buca, na eno pa še boš počakala.«

Izara pa jo je jezno pogledala, dvignila komolec in rekla:

»Tebi pa še žnoder teče.«

»Saj res! Knjiga! Tista, ja, pri Sitarjevih, ko ti jo je Regina iztrgala iz rok in rekla: *To pa še ni za take otroke, vse ob pravem času*. Postala je rdeča kot kuhan rak, saj ne vem, kot, da ji je bilo nerodno.«

Imeli so polno knjig in Regina nam je večkrat brala pravljice. Čudno bilo je na kmetih in knjige? Pa še nihče se ni jezil, če smo stikale vse-vprek po sobi.

»Tecita,« sem zaklicala in začela teči po gozdu proti Sitarjevim. »Timara, sedaj si ti na vrsti,« sem rekla.

»Kaj misliš, da bom vedno jaz hodila po kostanj v žerjavico,« se je oglasila.

»Kje pa si to slišala,« je vprašala Izara.

»Ti tudi nič ne veš, kaj še nobne knjige nisi prebrala, tam vse piše. Kar nič se ne šopiri,« se je jezila Timara.

Timara se je zopet sklonila k moji glavi in rekla:

»Danes sem potem pri telovadbi, ko sem tisto slišala, hodila okrog učiteljice, kot naša mačka okrog sklede, če ji mama nalije prevroče mleko, . Hotela sem jo vprašati, če res lahko dobiš otroka kar čez noč,« je rekla hitro in požirala besede.

»Kar predstavljam si te, kako si stala tam kot polita kura, saj si nič ne upaš,« sem ji zabrusila.

»Ja, bo držalo,« je jezno rekla in si nategovala ovratnik.

»Pa da veš,« je zopet rekla: »Tista s kitami ima že tudi zizike, in zdi se mi, da ima eno večjo kot drugo.«

»Sanjaš? Kako si lahko videla, saj nosi vedno široke srajce,« sem rekla.

»Najbrž so od starejšega brata.«

»Pa kaj, tudi jaz si doma nataknem kako mamino bluzo, to ni nič takega,« sem rekla.

»Ja kaj si ji favš zizik,« se je oglasila Izara.

»Kje pa,« sem ji zabrusila nazaj in ji pokazala jezik.

Komaj je zadržala smeh:

»Imaš pa res dolgega, se ne bojiš, da bi ti ga odrezali?«

»Kaj če bi žrebale,« sem rekla.

»Ja! Timara ima vedno samo dolg jezik,« se je naglas zasmejala Izara.

»Zakaj bi morala jaz, saj knjige ne bom brala sama,« se je upirala »Morda je katera druga še bolj radovedna, kaj piše v tisti butasti knjigi, kot pa jaz, jaz tako vem,« se je še bolj šopirila Timara in jezno krilila z rokami.

Jaz pa sem si samo mislila - nič prav nič ne ve, to si samo misli kot vedno, kadar ima take neslane.

Rekla sem Izari:

»Ko smo bile nazadnje pri Sitarjevih, si imela lepo priložnost, da bi bila knjigo vzela.

»Kako, če pa mi je knjigo iztrgala iz rok,« mi je odvrnila.

»Prej bi morala, kaj pa si tak štor počasni,« sem ji rekla. Takoj mi je bilo žal, da sem ji rekla štor, ker je bila bolj počasna, vem, da jo je to bolelo.

»Kje pa sem si upala, le kam bi jo vtaknila?«

»Vidiš semle in z obema rokama segla pod bluzo.«

»Ja da bi me vprašala kaj tam skrivam, pobegniti pa tudi ne bi mogla.«

Timara se je začela naenkrat smejati na ves glas:

»Kako je moralo biti smešno, ko je tvoja mama gnala Brinko pod Pohorje, kako se že reče - k poku.«

»Da vesta, kako rendigo ima s to kozo. sem rekla. Včasih se mrha ustavi, potem pa ji da mama cigaret, ki ga kupi prav zanjo. Šele potem premakne svojo rit. Kar predstavljam si, kako jo vleče, ona pa se na vso moč upira.«

»Ti mička betička, ti ni kapnilo, takrat, da bi vprašala mamo,« se je spomnila Izara.

»O pa ne samo enkrat. Naredi se, da ne sliši in zardi kot kuhan rak. Ali pa zamahne z roko in reče ni pravi čas in podurha, kot bi jo nosil veter.«

»Mi pa nimamo koz, imamo samo prašička,« je spet rekla Izara.

Začela sem se smejati, Timara pa se je smeje tolkla po kolenih.

»Žrebamo,« sem rekla.

Kratko travo je iz mojih rok potegnila Timara.

Še dobro, da Sitarjevi ne zaklepajo vrat. Že v lojpi, tako so rekli njihovi veži in kot bi bil kdo gluha pozdravile:

»Bog daj srečo!«

Ko se ni nihče oglasil, smo se spogledale in še enkrat poskusile:

»Dober dan!«

Iz kuhinje se je oglašala Regina:

»Še kako dober je, sedaj, ko nas bo več, bo še boljši.«

Regina ni bila nič podobna rožici. Mi smo imeli doma rdeče, roza bele, pisane, visoke, nizke, krasile so gredo ob hiši. Mama je bila tako ponosna nanje. Sitarjeva Regina je krasila njihov dom. Njena mama je vedno rekla:

»Le kaj bi jaz brez moje Regine, ona je moja rožica, nikoli se ne jezi, če stikate, po hiši in premetavte njene dragocene knjige. Vse skrbno pospravi, tla so vedno sveže poribana, in na knjigah se ne nabira prah, čeprav še ni odrasla.«

Peljala nas je do knjižne police, kot da je vedela, kje nas srbi. Vedno je tako rekela, ko ji nismo takoj povedale, po kaj smo prišle.

»Smo za pravljice?« je vprašala.

Me pa v en glas:

»Jaaaa!«

Sedle smo na dolgo klop ob mizi, ki je bila v najsvetlejšem kotu sobe.

Rekla je:

»Tu se bolj vidi.«

Vzela je knjigo s police, si popravila predpasnik in začela brati. Brala je počasi in razločno, včasih je stišala ali dvignila glas. Njene pravljice so bile odlične, niso pa bile boljše od očetovih, on jih je na pamet stresal, kot iz rokava.

Ker smo pozabile na žreb sem dregnila Timaro.

»Kaj me suvaš?« Se je obregnila in se premaknila vstran.

Kar sprenevedaj se sem si mislila in se še sama pomaknila. Čez čas sem začela copotati z nogami, da bi me pogledala, še vedno se je delala, kot da nič ne sliši in nič ne vidi. Izari pa nič ni ušlo in pomežiknila je in s prstom pokazala nase. Kar žarela je.

Timara je začela zehati, Izara se je igrala z gumbom, jaz pa sem naenkrat postala zelo žejna.

»Oh, ko bi imela malo vode,« sem začela tožiti. Vedela sem, da bo Regina stopila v kuhinjo, le kako bi me lahko pustila umirati od žeje. Odložila je knjigo in s hitrimi koraki odšla sicer je bila bolj počasne sorte, tako kot Izara, ki je tisti trenutek izkoristila, da bi izbrskala knjigo.

Mrmrala je:

»Ne morem tako hitro, ne morem, potem pa naenkrat: »Imam jo!« je vzkliknila in jo vtaknila pod jopico.

Regina se je vrnila iz kuhinje, jo ošvrknila s pogledom, mi ponudila vodo, vzela knjigo in nadaljevala z branjem.

Vedno sem jo rada poslušala, tokrat pa sem mislila samo na to, kdaj bo nehala, da bomo lahko odšle.

Ko je bilo pravljice konec, je odložila knjigo, vstala, se pretegnila in vzdihnila. Tudi me tri smo vstale, nekaj časa nobena ni rekla nobene, potem je Timara začela mencati z nogami, Izara glasno kašljati, jaz pa sem odločno rekla:

»Šle bomo malo na zrak,« in že smo se zapodile skozi vrata kar ena prek druge in tekle v gozd. k našemu hrastu.

»Pokaži knjigo je bila nestrpna Timara. Izara povleče knjigo izpod jopice jo nasloni na deblo, jo odpre in obrača stran za stranjo, Strmele smo, kot da imamo prvič knjigo v rokah. Na drugi strani sta bila naslikana gola ženska in goli moški, potem pa še slika, spominjala je na lijak, pod katero je pisalo maternica z jajčniki, pod drugo sliko pa sta bili dve vrečici in spodaj je pisalo moška moda. Takoj sem pomislila na modo. Starejše sestrične so vedno pravile to je moderno, ono ni moderno. Ampak vrečice in moda mi ni šlo skupaj. Potem smo pričele listati kar vprek, da bi hitreje našle kaj smo iskale. Bolj smo gledale in brale, manj smo razumele.

»To že ni prava knjiga,« sta Timara in Izara ponavljali ena za drugo in povесili glave.

Kislo sem rekla:

»Kaj pa, če res še ni pravi čas.«

O avtorici

Rodila se je 1949 v Slovenski Bistrici. Po končani Srednji vzgojiteljski šoli v Mariboru, je dve leti delala kot vzgojiteljica v Otroškem vrtcu Otona Župančiča v Slovenski Bistrici. Po končanem študiju na takratni Višji pravni šoli v Mariboru se je zaposlila v Splošni bolnišnici Maribor, kjer je bila urednica Naše Bolnišnice. Po ustanovitvi SOZDA Združeno zdravstvo Maribor pa urednica glasila Naše združeno zdravstvo, po ukinitvi sozda pa vse do upokojitve 2012 v pravni službi UKC Maribor. Že kot otrok je pisala pesmi, ki jih je hotela predstaviti na oddaji Pokaži kaj znaš, ki je žal potem odpadla. V začetku leta 2012 se je pridružila Celjskemu literarnemu društvu, v jeseni pa še Mariborski literarni družbi. Piše pesmi, prozo, poskuša tudi z aforizmi. Objavljala je v Vsesledju reviji za literaturo in kulturo Celjskega literarnega društva, v Locutio, dve zgodbi pa sta bili uvrščeni v zbornik V zavetju besede.

Jožefa (Finika) Prah

PRAVIŠ

Sediš mi nasproti. Potapljam se v tvoj pogled. Iščem. Tebe mlado. Pred ogromno leti. Ko sva se nazadnje videli. Ni te več. V pogledu. Zgodilo se je nekaj življenj med nama. Tvoji otroci. Moji otroci. Zakon. Govoriš. Roko si položila na mizo. Drugo v naročje. Svoje. Izdajajo te. Tvoja starost. Kosti, ki so od prstov speljane v zapestje, so izstopile. Le nekaj prosojne kože jih prekriva. Na koži nekaj starostnih peg.

Pogled preusmerim v svoje roke. Sramežljivo jih skrijem v žepe trenerke. Podobne so.

Kje sva? Kje sva se izgubili?

Praviš, da imam isto hojo. Spregledala si rahlo šepanje. Upočasnitev koraka.

Govorim ti o sebi. Ne o svojih čustvih. O življenju, ki je šlo mimo. Tebi tuje. Mene se je komaj dotaknilo. Morala sem skozenj. Da me je utrdilo, me oblikovalo. Neka na pol izmišljena zgodba. O neki JAZ, ki je več ni. Zdaj sem. Tukaj. V očeh ti berem, da me iščeš. Rada bi me prepoznala. Tisto od takrat v sedaj. Tlačiš me nekam v davne spomine. Ne išči. Ne boš me našla. Zdaj sem, samo zdaj.

Pa ti? vprašam.

Ah, praviš, še vedno sem nevidna, nezanimiva.

Ne povem ti. Včasih si brala moje misli. Ne družim se z nezanimivimi ljudmi. Ne čutim jih. Prezrem jih. Tebe nisem prezrla.

Tako osamljeno se počutim, praviš. Zdaj, ko ga več ni.

Na dolgo pripoveduješ o praznini, ki jo čutiš. Ker ga več ni. Lahko bi ga bolje razumela, meniš, če bi prej vedela. Da je bolan. Bila si ob njem. Videla njegov odhod. Sama. Sama s tem odhodom.

Potem so prišli, praviš. Povedali so ti, da ga več ni. Pa je še bil. Bil je tam. In so ga odpeljali. Praznina, ki je ostala, te ubija, praviš.

Ne dotakne se me. Tvoja žalost. Neka zgodba, ki bi jo lahko nekje prebrala. Ne vidim te v tistem življenju. Z njim.

Zamudili sva. Kaj vse je šlo vmes! Osamosvojitve. Politika. Leva, desna. Razprave o družinskem zakoniku. Razprave o istospolno usmerjenih.

Mariborska vstaja. Nesrečniki, ki so prečili tvoj kraj, moje mesto. Ne poznam tvojih razmišljanj. Povezanih s tem. Ne veš, kako sem se jaz odzvala na dogodke. Čas je še. Kdaj bova premleli tudi to. Takrat, ko bova izvrgli vmesnost. Ko bova lahko spet le TI in JAZ.

Gledam te v oči. Iščem. Te še prepoznam? Kaj je za pogledom? Zdiš se preplašena. Bojiš se življenja. Ki je pred tabo. Ne umakneš pogleda. Dovoliš, da te preiskujem. Želiš si, da bi te našla.

Zgrešila sem, praviš. Mislím, da me ne mara.

Kdo? vprašam.

Govoriš o otrocih. Ne poznam jih. Rada bi se naslonila nanje. Zdaj, ko ni več njega. Pa ti ne pustijo.

Svoje življenje imajo. Morajo se sami gristi skozenj.

Morda bi morala, razglabljaš ....

Vse je, kot mora biti. Pusti. Nič ni bilo narobe. Moraš se soočiti s samoto. Ves čas si bila sama. Samo ti. Oblikovala si se. V to, ki mi sedi nasproti. Še vedno ti. Tista, izpred davnih let. Šla si naprej. Kot jaz. Izgubljali sva se. V drugih ljudeh. V drugih čustvih. Razmišljanjih.

Kar padel je, praviš. Poklicala si pomoč. Ležal je tam, praviš in pomagala si mu dihati. Počasi, vdih – izdih.

Iščem. Tvojo žalost. Ne vidim, ne najdem je. Skrila si jo globoko vase. Izstopila si. Pripoveduješ o nečem, kar se te ne tiče. Pač neko žalostno zgodbo. Ki te je napolnila do zadnjega kotička. Začudena, kje si se v njej izgubila. Postaneš nemirna. Šla boš, praviš.

Ampak prej še ti kaj povej, rečeš. Tvoje življenje je bolj pestro.

Samo zdi se ti, rečem, ker je pač drugačno kot tvoje.

Pa ti vseeno še kaj povem. O sebi. Nepomembne dogodke. Da se vrneš. Vase.

Dvigneš kozarec z vodo. Prisloniš ga k ustnicam. Niti zmočiš si jih ne. In ga spet postaviš na mizo. Zmedena si. Ne veš, kaj bi s tem, kar ti pripovedujem. In s tem, kar si mi povedala. Sem ti tuja? Si se zalotila, da si si tudi sama tuja? Niti droben nasmeh ti ne zatrepeta na obrazu.

Ti je zelo hudo? Vprašam.

Ne vem, rečeš. Včasih jočem. Ko sem sama. Včasih sem tako zelo sama.

Utihniva. Poglobiva se vsaka v svojo samoto. Strmiva si v oči, a se ne vidiva. Pregloboko v sebi sva. V svojem življenju. Tam, kjer me ni bilo. Tam, kjer te ni bilo.

Zamišljam si te v tisti prazni hiši. Z rokami, prekrizanimi v naročju. S pogledom uprtim v prazno. In se spomniš, da sva bili. V albumu poiščeš sliko mladosti. Morda se nasmehneš. Nevidno. Vase. Morda se sploh ne znaš več nasmejati. Polglasno zamrmraš tisto znano: *Mladost je norost*. Pa saj ne verjameš. Nisva bili neumni. Le srečni sva si upali biti.

Majhna je, rečeš. Hiška, ki sva si jo zgradila.

Ja, rečem, prav je, da je majhna. Zdaj, ko si sama v njej.

Pozno je, rečeš. Domov moram.

Ničesar z mize nisi poskusila, preizkusim svojo gostoljubnost.

Še vodo sem pozabila piti.

Obrazne mišice se zmeščajo. Povesiš pogled. Nerodno ti je priznati nakazan nasmešek.

In se objameva v slovo. Dolg objem. Da se začutiva. Prepoznava. Končno. Bilo bi nama bolje brez besed.

O avtorici

Gospa Jožefa Finika PRAH, rojena 14. februarja 1951, v Vratjem Vrhu, oziroma v »kraju, ki ga ni« Cmureku. Zakaj vmesno ime Finika? Tako so jo klicali domači do njenega 4. leta starosti, nato so jo v Novem Celju, kjer se je zdravila zaradi tuberkuloze, preimenovali v Jožico. Leta 1981 je diplomirala na Višji pravni šoli v Mariboru, službeno kariero pa opravljala kot računovodkinja v Otroškem domu Maribor, ki so ga leta 1997 priključili ZUDV Dornava in kasneje je bila kot finančnica v tem zavodu, kjer je leta 2013 dočakala upokojitev. Pisala je kot večina piscev že kot otrok in na osnovnošolskih proslavah nastopala tudi z lastnimi pesmimi. Dve leti zapored je bila tudi nagajenka RTV Ljubljana, kot dopisnica otroške jutranje oddaje na radiu. Kasneje je objavljala krajše prispevke v reviji Otrok in družina. V tistem času je imela kar precej objav tudi na Radiu Maribor v literarnih oddajah Kulturno umetniškega programa. V produkciji Radia Maribor sta bili predvajani tudi dve njeni celovečerni radijski igri. Tiskanih publikacij nima. Kasneje je, zaradi preobremenjenosti v službi, nastopil večletni pisateljski premor. Ob upokojitvi pa je končno spet našla motivacijo in čas za to, da spravi v pisano obliko življenje, ki jo je oplazilo mimogrede, ali se je močno dotaknilo, ali pa pač zato, da s pisanjem udejanji svoja videnja današnjega časa.

Vesna Šare

TRAVE

labirint med očmi konja. povsod trave.
trave z razcvetelimi rameni na belih lisah.
pokrite z žalobnimi napevi mahajočega klobuka.
zamah levo ugriz mola. osmica v zraku andante.
trave na tržnici zmešnjav in veseljačenja.
nastlane z ogorki ožigosanega bika.
skok v barve na blatni poti.
hoja pod kopiti močnega človeka.
sijoče trave pravkar pomolzenih kobil.
viseče na vrvi ki pleše z nepravilnimi koraki.
preveč prostora. preveč neizrečenih gibov brez vetra.
jokajoče trave nebesnih volkulj s seski za nikoli rojene.
ponižno pokončne in spete z besedo.
trave nedostojnih oblik.
sramežljivo skrite za pocestnim makom
ki se spogleduje z nizkimi krili.
sence oddaljenih jahačev pijejo iz narisanih veder.
pod gobci pena razlitega piva.
trave. oprijete trave mojih misli. obzorja s konji.

DRŽATI

držati jo v glavi do konca. do udarca
s kopitom. vse življenje jo nositi kot
dete. kot poslednji vdih. kot ahilovo
peto. oblivati jo z znojem. se tepsti za njo.
moliti vrat daleč od sebe ko pljuvajo
in brcajo. nositi ji najtišje besede. tiste
o modrih travah sredi maja. o teku skozi
valove. o branju z ustnic ko se spustijo.

o čutenju. o majhnosti in dotiku s smrkavim
prstom. držati jo. božati njene slone.
njene plahe stonoge. ji peti. ker drugače
bi bil sam in rumen. ne bi mogel bedeti.
ne bi bil luč. ne bi preskakoval jamic v
bradi. ne bi bil lokomotiva korakom.
bil bi prekupčevalec z obstoji. razbit
žaromet prekletih čelad. kričav in nor.
zato držati v glavi. samo v glavi. in ne
izpustiti. nikoli. ne nje. ne bele marjetice.

NA ZAHODU SEM GOLA

ne rojevam več. prišla sem se med
nogami in se zadrnila. dokončala.
glava že dolgo prehiteva stopala ki
se vlečejo kot jarki zmlatega dne.
kot drevesna smola ki si jo delijo
lovilci višin. z modrimi usti
žvečim glasove ki zastajajo na jalovem
jeziku. na oknih ki jih nisem skotila.
če previdno zajamem priplavajo
migetajoči udi nerojenih otrok.
v vseh odtenkih. molitev ne bo dosegla
kruha ki se mi je brnil iz rok. brkač
ne bo pestoval mojih sobotnih ponaredkov.
zakaj bi morali razumeti čas. ga odstaviti.
narisati in poslati pasjemu vodniku.
moj kip še vedno neslišno hlipa. moja
soba diši po zažganem. roka se plazi po
plastiki in išče otroško slino. moje telo
je presta ki se je pojedla. na zahodu sem
gola in rože na pogrebu cvetijo belo.

JUTRO

to jutro med počasnim odhajanjem
zvezd valovi slačijo odseve. med njimi
sem kot lira. zapeta in svetla. napol
zbujena v mrtvo nebo napenjam svoje
strune da zadrhti leseni mir obale.
nepremična lebdim nad vodnim snom
in s prstom rišem po njem lunino sled.
izginja kot izginjam jaz. kot pesek.
zračna in lahka vpijam senco ki zlagoma
vstaja. primem jo za rokav oblečem in
hodim z njo. to jutro mi svetloba postaja
preozka. med drstenjem gladine lovim
popkovino stegujem letvice z nižaji in
zazvenim v sebe kot vesoljna misel.
to jutro bo moje. sveže in dišeče kot sanje.

NA OGLEDU

pred raztrganim človekom sedijo
ljudje in pišejo pesmi.
v mrtva ušesa mečejo verze
z vonjem po slanini. stopnice
so rdeče. roka strmi v vazo
in tihota je pognala korenine.
kdo bo prinesel lonček mleka.
kdo vino kdo cigaretne ostanke.
kdo bo nastavljal okostje
ki skriva ugrize prsti
in rahlja pogoltno temino.
kdo bo stal in gledal.
zašumi beseda. čevelj brez
lastnika poje zmečkan papir.

preveč jezikov v sendviču
ustnic. preveč mirnih zidov.
preveč prstov čaka na odstrel.
kdo bo kričal vrtnarjem.
kdo peljal reko v pomlad.
povešen pes nadene uzdo
vetrovom. veje kamnito
sedijo. pločnik se redi.
v vodi črnijo v pesmi led
in poškrabljeni dotiki.
potopljeni sadovi cedijo slino.
nekdo zagradi daljinec.

O avtorici

Vesna Šare je rojena 16. 06. 1961 v Kopru, kjer tudi živi in dela kot učiteljica razrednega pouka. Pesmi je pisala že kot otrok in jih objavljala v šolskih glasilih in mladinskih revijah. Pred šestimi leti je po daljšem premoru nadaljevala s pisanjem in objavami. Svoj prvi večji uspeh je dosegla leta 2012 na Siolovem natečaju, kjer je bila njena pesem med več kot 1200 izbrana med najboljših 20. Vesnine pesmi so v zbornikih, v spletnih revijah Locutio in Provinca, v tiskanih revijah Fontana, Vpogled, Spirala, Novi zvon in Vsesledje, na spletnem portalu Pesem.si in Poiesis. Pesmi predstavlja na literarnih dogodkih (Obalne rime). Je trikratna finalistka natečaja revije Mentor V zavetju besede, petkratna polfinalistka in enkrat finalistka na Pesniškem turnirju založbe Pivec. Leta 2015 je pri založbi Amalietti iz Ljubljane izdala svojo prvo pesniško zbirko SEDEM KOTOV MOJE SOBE, januarja 2017 pa drugo z naslovom SKORAJ ČLOVEK pri društvu Maus iz Maribora. Predvidoma konec novembra 2017 bo izdala skupno zbirko s pesnikom in glasbenikom Danijem Bedračem.

Milan Žniderič

PRAH

5. jan.

This is the end, my only friend, the end. Včeraj. Firmo so zaprli, zdaj sem pa svoboden. Zavod. Super. Zavijali so z očmi in mislili, da tega ne vidim. Jaz brez dela, oni pa zavijajo z očmi: smo preobremenjeni! Kot da čakam na njihov stolček, plačo. Sem jim rekel, naj se ne mučijo z mano ... Zavijali so z očmi: kaj ti veš, kaj je naše delo!

Nekaj mesecev oddiha. Mirno lahko čakam pomlad; nato poletje, sonce, morje in en šotor ... Jaz in Luna sama na plaži. Še prej malo na Roglo, če bo sneg.

Dopoldne sem šel na eno pivo, končal zvečer ob nepreštetem. Pridružil se mi je Bruno in kmalu cela klapa, da smo lahko še enkrat nazdravili, ker je pred tremi tedni dobil hčerko. Žena se je pa samo režala, ko smo ga sredi noči prinesli in vrgli čez prag. Le s prstom na nasmejanih ustih nas je malo utišala.

Ok, čisto v redu, ampak mene pa ne bo v takih zgodbah, da bi se že odložil v kakšno zakonsko posteljo, pa otroci, pa to! Ni pravi čas in res še ne rabim tega.

Med drugim pivom me je poklicala. Zmenila sva, da greva zvečer na pico. Pa sem bil potem pregloboko v vedno novi hmeljevi peni, da bi ponovno slišal mobi. Neskončno njenih klicev je obviselo neodgovorjenih. Tudi ona je morala bila penasta, saj je prespala pri starših, danes pa mi je klice vsaj petkrat skenslala. Šele po službi se je omehčala. Šla sva na Lent. Čisto se je skulirala, ker nisem pil; maček včasih prav pride.

Ona je zakon - ma ne, ne bi spet zakon - preprosto kul! Kaj to ona guča ☹ ! Škoda, da jo je mama klicala, ker so očeta odpeljali na urgenco, ko ga je spet strašilo njegovo srce. Starega je panika. Potem plane panika po celi familiji. On, ki je bil zdravnik, sedaj režira hipohonder drame. Menda se je nalezal vsega, kar je v življenju videl. Sicer je njena familija čisto ok. Niti ne težijo, ker sem trenutno na cesti; vsaj ne tako, kot moji. Njena mama pa je celo navdušena nad mano, nad mojimi risbami, pa nad vsem, kar napišem na FB-ju. Vsi upajo in verjamejo, da se nekoč najdem,

sestavim in bom potem čisto užiten. Ne, moji domači me verjetno preveč dobro poznajo.

7. jan.

Ne vem, kaj so nabasali na mene! Klicali so z Zavoda. Po dveh dneh-vih! To ni res! Najprej sem jim rekel, da planiram selitev iz tega Maribora nazaj domov na Vrhn'ko. In so odložili. Čez dve uri kliče ženska še enkrat. Kaj sem hotel, dvignil sem. Ponovno je sledila nekakšna razlaga, da iščejo prostovoljce. Mene za prostovoljca? Se hecajo? Neki begunci, da so na mejah. Kaj res? Na tisoče folka! Jaz nisem videl še nobenega! Menda so na TV, spletu in v časopisih. Pa le kdo to bere in gleda? Rekla je - verjetno je zavijala z očmi - češ, kaj, da nič ne vem! Ponovil sem zgodbo s selitvijo na Vrhniko. Ona pa, da so begunci tudi na Vrhniki. Res ne vem, ali so prišli tja iz časopisov, TV-ja in FB-ja? Na koncu sem ji obljubil, da se jutri oglasim. Džizes! Ali pa menda Alah, pa to!

Luna se je smejala, ko sem ji povedal za klic. Potem je gučala v telefon veselo o meni, da sem moral z nekaj steklenicami temnega grenkega piva vso njeno sladko svetlečo pripoved pošteno zasenčiti. Ker bo do jutri v Ormožu, je bilo ok, saj nisem bil pod alko kontrolo.

Večer je prazen in tih. Pogrešam kitaro. Škoda, da sem jo razbil ...

Opazujem Lunino babico, ki ohranja svoj prostor na steni v zahvalo, ker je Luni zapustila stanovanje. Rokerji umiramo mladi, reče.

Pogrešam te, Luna.

8. jan.

Na Zavodu se nisem izmazal. Ker sem menda kvalificiran! Nekdo jim je prišepnil, da znam arabsko! Da sem menda bral neke arabske pesnike v originalu. Slabe špijone imajo. Pojasnil sem, da imajo natančno zapisan moj nedokončani prvi letnik faksa; nobene diplome in ne znanja arabščine. Zavijal sem z očmi. Tistih petdeset arabskih besed, ki jih znam, pa ne iz verzov Rumija, ampak iz moje ene same sezonske avanture turističnega vodiča v Egiptu, me je pokopalo. Ja, angleščino pa odlično obvladam, pritrdim, da mi potem res ni več rešitve. Če grem, me je vprašala. Kam, sem vprašal. Na Vrhniko, je rekla. Ne vem, sem odvrnil, ker me ta izgovor ni več reševal. Na Vrhniko ali na mejo, je nato vprašala. Na mejo, sem izbral. In postal prostovoljec. Aja?

9. jan.

Na spletu iščem delo. Vsaj priložnostno. Da pobegnem iz mej, na katere me pošiljajo. Ne razumem, kje se mi je zalomilo. Moral bi priti na razgovor nalit, pa bi imel potem mir. Jaz sem pravzaprav *Johnnie Walker*, neprimeren za tole begunsko odisejajo.

Luna je včeraj zvečer končno prišla. Skoraj v solzah mi je potožila, da je begunka, in prosila, naj ji pomagam ...

Zaspala je z nasmehom. Očitno sem dobro opravil svoje novo poslanstvo.

10. jan.

Moji starši in njeni starši so presenečeni. Kam da grem, me sprašujejo. Nimam pojma, odgovarjam. Luna se reži. Karitas ali RK, sprašujejo. Nimam pojma, odgovarjam. Luna se reži. Moja mama navija za Karitas. Njene telefonske pridige se razvlečejo v neskončne monologe razodetja. Razlaga, da Karitas opravlja božje poslanstvo tudi ob beguncih, čeprav ni čisto prepričana, da je potrebno beguncem odpreti pot v Evropo. Njena razlaga o božjem in o nesrečnikih me zabava, ker je tako lahko razbrati, da se ne na prvo ne na drugo ne spozna prav nič. Točno toliko, kot jaz.

Sprašujem se, kam grem.

Z Luninimi straši smo večer preživeli v kavarni, kjer sva z Luno naveličano poslušala, da je pomoč beguncem nujno potrebna pri prehodu države. Mešanje različnih ver, narodov, kulture pa je lahko problem, zato ne bi bilo dobro, če tu ostanejo. Lunina starša sicer ne gresta v cerkev niti trikrat na leto, ampak njena mama vseeno verjame, da je slovenska zemlja menda posvečena Mariji, ali nekaj podobnega. Verjame, da obstaja problem svetosti zemlje. Tudi moški z bradami so baje problem. Ženske z rutami so problem in so ob tem seveda tudi uboge. To z rutami bo pa že res, če so uboge!

Sprašujem se, kam grem.

Njen oče, očitno zdrav kot ribica, ni rabil vode treh src in veselo zaplaval skozi dve buteljki, ko je evforično razlagal, da ne zaupa ljudem, ki jih prestraši že pogled na en sam kozarček totoga rujnega. S svojim molkom sem se strinjal z njim, da je treba probleme reševati tam, kjer nastanejo. Ker mi res nimamo ničesar s tem, kar se pri njih dogaja, mi govori

on in mislim tudi jaz. To celo zelo dobro razumem, ker imam probleme z Vijolami, saj sem Green Dragon. Če bi ostal v mlakužah ljubljanskih, teh problemov ne bi imel.

Sprašujem se, kam grem.

Luna ves čas pribija, kako bodo moji naslednji dnevi zanimivi. Močno dvomim.

Nazadnje je zmagala enotnost in složnost, da je škoda zapravljati čas za razpravo o beguncih, zato je postal konec večera veliko svetlejši.

Zdaj pa je čas ... *C'mon baby, take a chance with us ...*

11. jan.

Tvoji, je rekla Luna in pokazala na cerkev, mimo katere sva šla. Karitas, mi je razložila.

Džizes! Že jutri začnem, zato sem jo prosil, naj mi danes prizane-se. Planiram, da grem za dan ali dva, potem zbolim. Ali pa najdem kaj drugega. Sicer sem popolnoma prepričan, da se me bodo sami znebili v nekaj dneh.

Popoldne je deževalo. Rad imam dež. Če bi imel še en džojnt, bi bil dan popoln; in tudi večer, pa je Luna zvečer pobegnila k staršem, ker gre jutri zjutraj službeno v Ormož. Vzela bo očetov avto, da me mimogrede zapelje do meje. Ponoči pa je avto rezervno reševalno vozilo, predvsem za psiho njenega očeta.

Zaprem okna ... *Open All The Doors ... The west is the best, the west is the best. Get here, and we'll do the rest ...*

14. jan.

Živim sredi kaosa! Sredi nerazumnih umazanih tujcev! Sredi blata in sredi sranja, v katerem se nikakor ne najdem! Priznam, nor sem, da sem se privolil v to avanturo! Popolnoma nor!

Jutri sporočim, da sem zbolel. Ne zbolel, umrl, crknil!

15. jan.

Riders on the Storm. Čez glavo mi je zlezlo na tisoče beguncev; pa na jetra; in sedaj se neprizanesljivo plazijo po mojih žilah. Poselili so mi možgane. Ne prenesem več ne tujih obrazov ne tujih besed! Nemogoče

je vse to prežvečiti in preživeti! Nemogoče je karkoli narediti! Katastrofa! Prerivanje, kričanje, valovanje glasov in umazanje. In hlad valovi. Valovita dež in blato. Blato na tleh, na beguncih, na meni, v meni. Nažrl sem se ga za celo življenje. K sreči znam tistih petdeset arabskih besed, ki jih že sovražim, in večinoma popisujem ali pa prevajam iz angleščine, ki jo že sovražim. Včasih pomagam pri prevzemu dobavljene hrane. Pospravljanju šotorov se izognem in zvečer takoj pobegnem. Folk pa takrat še kar prihaja iz teme. Noro! Neskončno jih je! Le kaj imam jaz s temi begunci? Zjebali so me s temle! Če želim, pa menda lahko sedaj že odneham brez pojasnila. To naredim že jutri! ... *my only friend, the end.*

17. jan.

Med begunci včasih zavre. V meni vre neprestano. Mislijo ti izgubljeni, da smo prostovoljci vsemogočni? Misli država, da smo ljudje neuničljivi? Ali smo mi tam sploh še ljudje? Ali folk ve, ali sploh kdo ve, kaj se dogaja?!

Moram ven iz tega sranja! Prekleta sranje!

Če ne bi bilo ob meni Lune, bi se mi strgalo. Če ne bi bilo vročega tuša in vroče Lune, bi se mi že strgalo.

Vendar Luna vsak večer najprej pričakuje, da ji pripovedujem, kar preživljam. Ob tem kaže otročje navdušenje. Meni pa ni do tega, da bi šel s pripovedjo še enkrat nazaj v peklenski dan. Zato jo raje zvabim v svoje želje ... *Come on baby, light my fire.* Nato pa lahko, ob njenem mirnem spancu, nekaj stvari zapišem; naj prebere, saj že vem – in veš, da vem! – da skrivaj bereš, kadar vaju pustim s prenosnikom sama.

20. jan.

Premraženi, umazani, mokri in izmučeni so nas ves dan oblegali. Zdi se mi, da sem – in smo – skoraj brez moči. V neskončnih vrstah prihajajo večinoma velike družine z majhnimi otroki. Odrasli molčeči, otroci razigrani. Ali kričeči odrasli in molčeči otroci. Molčeči in kričeči v neprestanem kaotičnem ritmu. Vsak trenutek je drugačen, ničesar ni predvidljivega, ničesar razumnega. Otroci niso potrpežljivi, so pa vzdržljivi. Mnogi sicer otožni, kot vsi otroci brez igrač. Nekateri veseli, kot vsi otroci, ko jih nove stvari očarajo. Nato se vloge med njimi v hipu premešajo:

kjer je bila vesela igra, je potem otroški jok in obratno. Odrasli, na katerih visijo najmanjši otroci, pa so se očitno izgubili na begu. Razdalje so jih potujčile, zdi se, da postajajo možje ženam neprepoznavni, žene pa živijo le še v delčku otroškega sveta, ki jih trdno oklepa okrog vratu.

Iz nekaterih družin štrlijo izmučeni starci in starke kakor samotna drevesa, ki so jim posekali korenine; sedaj čakajo, kdaj, iščejo, kje naj se zrušijo. Beda.

22. jan.

Včeraj sem bil prvič prost. Včeraj sem dihal.

Danes pa je bil ponovno brez kisika. Dan, izgubljen za mrežo. Dan nočnih mor.

Včasih upam, da bodo vsi ti ljudje izginili, če bi lahko vsaj za trenutek zaprl oči. Vendar se razdalje med njimi in mano neprestano krajšajo. Strah prehaja iz njihovih oči v moje, da bi mi okužil misli in telo.

Zvečer mi je Luna pripravila večerjo. Bilo je mistično. Mistika njenega sveta, v katerega me vodi, je resnično svéta. Kaj pa vsa ostala resničnost?

23. jan.

Luni sem zjutraj rekel, da ne zmorem več. Pogledala me je; vstal sem in sem šel.

Popoldne je deževalo. Moralo bi snežiti ... Ne, moralo bi vsaj en dan sijati prekletu sonce!

Pomislim na morje in plažo, v misli zaplujejo čolni, polni beguncev. Pomislim na Luno, ki me objema, obkroža me gruča prestrašenih stark. Pomislim na klapo, s katero bi šel na pijačo, slišim, kako v blatu cmokajo koraki v vrsti za hrano. In pod slušalkami se preko glasbe vse glasneje dviga jok in kričanje iz ruševin.

Zagrnem okna, zagrnem svet.

25. jan.

Včasih je dan drugačen. Danes je bil poln veselih otrok in minil, kakor en sam droben, skoraj običajen trenutek. Zato včasih upam, da bo tudi večer drugačen, da bodo pod šotori zaspali srečni otroci ... Da se lahko končno nekaj spremeni.

A nas nikoli nič ne spremeni.

Zvečer je bila Luna precej tiha, jaz pa sem se posvetil pisani arabščini. Pogovorna arabščina se razlikuje od pisane. Pisavo razumejo skoraj vsi, govorica pa lahko postane hitro nerazumljiva. Kljub temu znam že po štirinajstih dneh več arabščine, kakor zna prevajalec slovenščine.

Pravkar je Luna napisala pesem. Pravzaprav je ni napisala. Ker je samo za naju, ni napisana; lahko ji prisluhnem le iz njenih ust. Le jaz.

Zdaj še ob tebi težko svobodno diham; zdaj se še v tvoji pesmi izgubljam ...

26. jan.

Iz Zavoda so me klicali; ženska sprašuje, če bom še nadaljeval delo v zbirnem centru. Še za nekaj dni, sem ji obljubil. In se čudi.

Vem, da sem prehitro obljubil, a ravno takrat sem popisoval družino, ki se želi vrniti. Oče in mati s tremi otroki. Zvedeli so, da so bili v ob-streljevanju mesta pobiti vsi njihovi najbližji. Niso zmogli naštetih vseh mrtvih, ker so jim solze odplaknile besede, imena. Vrniti se z otroki na plesišče smrti? Vrnitev med zasute grobove in med grobove, ki so že izkopani in jih čakajo, če se vrnejo?

Poslali smo jih v center na Vrhniko. Za nas je primer zaključen.

27. jan.

Hočem nazaj svoje življenje ... Hočem le še bežati.

Bil sem prost. Z Luno sva se zapeljala do meje, do žice, rastoče čez celo južno obzorje. Videl sem, kako je bila ob rezilni ograji šokirana. Jaz pa sem že vse svoje življenje slep in žice pravzaprav nisem videl, dokler ni danes prebodla njenega očesa...

28. jan.

Pozno je že. Luna zdaj že spi.

Mene pa je skoraj strah nove noči, teme, tišine.

Vso preostalo prejšnjo noč je bila v mojih sanjah žica. In za žico otroci. In nato ves dan. Zaman sem se trudil, da bi se prebudil in bi izginila iz morastih sanj resničnosti. Žica, v mrazu cvetoča, režeča.

Zvečer je prišla Luna in me rešila.

29. jan.

Videl sem dno pod svojimi nogami in na to dno odvrženo množico. Ne, niso bile moraste sanje!

Luna me rešuje in pripoveduje o problemih v službi. Predvsem o tistih, ki jih razreši. Rada ima svojo službo, a vem, da si želi končati študij. Vendar o tem vse manj govori.

Pogovor pripne na žico, ki obdaja naš zverinjak, kot pravi. Vedno je govorila, da so ljudje zveri; sedaj ji verjamem. Večina na drugi strani naše žice je pravzaprav plen, ki ga preganjajo zveri preko puščav, preko morja in hribov. Dokler jih ne zaustavi žica ločnica. Ob njej je bega konec. Skozi ozke prehode spuščajo plen v ograde, da ga popišejo. V desnem spodnjem kotu vsakega lista je le številka obrazca: taboriščna številka. Ista za vse.

Riders on the Storm ...

30. jan.

Ne bi se smel spustiti v razvaline sveta, ki ga prinašajo begunci v sebi. Ne bi smel pristati na to prostovoljstvo. In ne bi smelo biti begunskih taborov. Niti ne bi smelo biti besede begunec. Otroci se je ne bi smeli učiti niti pisati, ne pa da z njo celo živeti. Ne bi smelo biti življenja, v katerem je izbira le beg ali smrt.

In ne bi smelo biti druge strani, kjer smo od lastne sreče opiti, da lahko bežimo pred grozo v slepoto. Bežimo, da ne vidimo, kako se v lažno upanje dvigne val tistih, ki še niso obležali. In na domačem pragu se v slepoti postavljajo prepreke, rezilne ograje, se popisuje, vrača in zavrača človeka.

In dvignejo se kriki proti ljudem, ki padajo v tišino.

31. jan.

Prišli so malo pred koncem moje izmene, ko nisem imel več moči za pogovor, le še čakal na beg ... Šotor je bil že prazen, ostali so že vsi omagali.

Prišla je s starši in dvema bratcema, na glavi je nosila prekrasen hidžab, v naročju pa je pestovala manjšo sestrico, ki ji je takoj zdrsnila iz naročja in prišla k meni. Ko sem jo negotov dvignil v naročje,

sem jo prepoznal. Ni bila njena sestra. Pred nekaj urami sem popisal njeno družino.

Sweet je moja *Mala sestra*, je pojasnilo deklet, spustilo hidžab na vrat in pred mano je stala deklica. Pozna te, je rekla z nasmehom. Lepo je govorila angleško. Nepričakovano je vprašala, kam so prišli. Ko sem navedel ime države, naziv mejnega prehoda, me je z novim nasmehom prekinila in vprašala, če je tu veliko rek, če velikokrat dežuje, če je poletje toplo, če so trave poleti še zelene, če so tu gore, če so tu oblaki kdaj beli. Nato pa, kakšno glasbo poslušam, če sem bil kdaj na morju, če imam starše, kaj rad berem, ali sem kdaj srečen ... Nasmehnil sem se. Ona pa je že hitela pripovedovati zgodbo, ki jo je nekoč prebrala. Nisem razumel, ali je bila zapisana v Perziji ali na Kitajskem, vsekakor že v davni preteklosti; vendar zgodba še ni končana. V tej zgodbi so bili ljudje srečni le takrat, ko so hodili. In so hodili dolgo, dolgo, dokler niso prišli na rob sveta. Želeli so pogledati preko roba, pokleknili so in se nagnili čez rob. Tedaj je z njihovim pogledom čez konec sveta padla tudi njihova sreča. Ker so ostali brez sreče, so se želeli vrniti domov, saj bi morda lahko doma ponovno našli korenine izgubljene sreče. Vendar brez sreče ni mogoče najti doma. Zato so še vedno na poti. Zdaj iščejo dom.

Ves čas smo vsi molčali, zato je nadaljevala, da ve, da ne njeni ne moji starši ne hodijo iste poti, zato bosta pravi dom in sreča tam, kjer ne bo robov, kakor so danes med nama. Ker ona ne sme pogledati preko roba poti, če ne ve več, kje je njen dom. Ker jaz ne smem pogledati preko roba, preko katerega lahko pade in se izgubi sreča. Nato me je vprašala, če so že prišli do zadnjega roba. Nisem povsem razumel, ali je imela v mislih svojo družino, sebe ali vse nas. Priznal sem ji, da ne vem, ker nisem vedel ne zanjo ne za njeno družino, najmanj zase. Nasmehnila se je, me spoštljivo nagovorila po arabsko, spoštljivo, tako kot morda nagovori očeta, morda prijatelja ali učitelja, v angleščini pa pojasnila, da so jih na poti že večkrat popisali. Medtem se je *Sweet* vrnila iz mojega v njeno naročje. Starši, ki so stali ob njej nemo kakor ob grobu, so ji podali dokumente in ona meni. Popisal sem jih.

Zdaj grem, je rekla arabsko; lahko bi pomenilo tudi vrnem se, saj ima arabska slovnica veliko časov, ki jih niti ne poznam. Zaželel sem jim srečo in veliko sončnih dni.

Mesec raste in te razveseli, je nenadoma rekla v arabščini, ko se je na izhodu še enkrat ozrla. Iz njenega naročja so strmele skrivnostne oči: temna globina, ki sveti.

1. feb. 1:05

Noč se je prelomila. Luna zdaj že spi.

Čakal sem jo, pa sem zaspal nad prenosnikom. Prišla je pozno in me ni prebudila. Bila je tesno zavita v odejo, ko sem jo našel v spalnici. V soju lune sem stal ob postelji in premišljeval, kako se včasih uresničijo želje ...

Včasih se ti z najlepšim presenečenjem uresničijo želje, za katere ne veš, da jih imaš, je zašepetala v polsnu in vprašala, če si lahko želi otroka.

Previdno sem se preplašen sklonil nad njo ...

O avtorju

Milan Žniderič (1960), piše večinoma poezijo in krajša prozna besedila. Javno objavlja od leta 2014. Njegove objave so v zborniku V zavetju besede (2014, 2015), Zbornik finalistov Pesniškega turnirja (Založba Pivec, 2014, 2015, 2016, 2017), v zbornikih Pesem si 15, 16, 17 (in na portalu pesem.si), v reviji Apokalipsa. Objave ima v različnih zbornikih, revijah, časopisih ter v pesniški zbirki ti (samozaložba, 2015).

REGIJSKO SREČANJE LITERATOV SENIORJEV ZA GORENJSKO

Martuljek (JSKD OI Jesenice), 1. junij 2017

Sodelujoči:

Uroš Brankovič, Marija Dodič, Boris Eržen, Sonja Frelj, Janka Jerman, Andrej Kokot, Marija Krajnik, Melita Lah, Zlatka Levstek, Karol Makuc, Alenka Mihorič, Breda Miščević, Bernarda Mrak Kosel, Ivana Pogačar, Elena Skok, Mira Smrkolj, Mira Stopar, Alenka Trampuš, Romana Turk

Izbrane avtorice:

Alenka Mihorič, Breda Miščević, Bernarda Mrak Kosel, Romana Turk

mag. Gabriela Babnik

PROFILIRANI V JEZIKOVNO-STILNEM SMISLU IN V TEMATIKI

Regijskega srečanja seniorskih piscev se je letos udeležilo precej starih znancev, ki že vrsto let ustvarjajo žanrsko raznolika dela. Večina jih je zelo profiliranih, tako v jezikovno-stilnem smislu, kot tudi v tematskem. Kot mentorica sem se zelo razveselila, da so nekateri avtorji, recimo od lani, napredovali. Takšen primer je avtorica, ki je poslala pesmi, pod skupnim naslovom *Veliki pok, Fizika duše*. Lani smo imeli priložnost prebrati njene kratko-prozne tekste, letos je avtorica raziskovala predvsem lastni jaz preko odprte, vprašalne strukture impresionističnih pesmi. Ker avtorica v literarno polje vstopa kot znanstvenica, je v njenih pesmih zajeta ne toliko svežina, kot predvsem drugačen, na trenutke drzen pogled na nekatera obča mesta, kot so na primer čas, prostor, bog, itd. Avtorica je izjemno skrbno premislila formalno plat pesmi, hkrati pa ji je uspelo ta kalup pesmi lepo zliti z vsebino.

Avtorica, ki se je podpisala pod šifro 171, je poslala realistično prozo, s psihološko zelo dobro razdelanimi liki. Očitno je, da avtorico okupirajo vojni časi, bodisi da gre za čas prve ali druge svetovne vojne. Posebnost pa ni toliko v sami tematiki, temveč v načinu vodenja zgodbe. Že od samega začetka smo v zgodbo posrkani, to pa iz razloga, ker avtorica zna in zmore pokazati na večperspektivno zavest prikazovanih likov. Tako moški kot ženski liki imajo na voljo dovolj prostora. Oboji se zapletajo v kompleksne odnose in na koncu za svoja dejanja tudi plačajo ceno. Tisto kar je zanimivo, je, da se zgodba drži rahlo skrivnostni nadih in da avtorica z majhnimi potezami drži zanimanje bralca, predvsem pa, kljub vsevednemu pripovedovalcu, ki ve več od samih likov, pušča odprt prostor za bralčevo interpretacijo o izteku zgodbe. Od omenjene avtorice bi si kot mentorica vsekakor želela videti več ali pa celo daljše zgodbe.

Še en kratko-zgodbeni prispevek, katerega avtorica se je podpisala z šifro *Bodoči očka*, na zanimiv način odpira tabuizirano temo para, ki si želi otroka. Kljub resni temi in kljub temu, da je pripovedovalec v defenzivni drži, se pripovedovanju pozna sproščenost, humorna drža.

Avtorica zelo lepo vodi zgodbo in jo dopolnjuje z drobnimi detajli. Deloma zakrinkava resnični predmet obravnave, in tako zbuja zanimanje bralca. Zanimiva je tudi perspektiva pripovedovalca. Avtorica je na delavnici izjavila, da bi ista tema iz pogleda ženske pripovedovalke utegnila izpasti sentimentalno, medtem ko je moška perspektiva v resnici precej unikatna in celo nepričakovana. Kljub obvladani, vehementni pripovedi pa bi avtorici priporočila, da na nekaterih mestih pripoved razširi, dopolni, in sicer na mestih, kjer popisuje erotičen odnos para. Na vsak način je primerno, da se avtorica izogne vulgarizmu, lahko pa bi zgodbo porinila nekoliko čez rob in jo tako nadgradila.

Avtorica, ki je poslala pesmi pod šifro *zmerno oblačno*, je zrela, narajena ustvarjalka. Njene pesmi so dodelane, premišljene. Avtoričina posebnost v pesmih, ki jih je poslala, je komentar sedanosti, vendar podan na izjemno sublimen način. V pesmi *Bujenje za jutrišnji jaz* bomo naleteli na izjemno formulacijo: »vse visi v zraku / kot da nekdo venomer / otepa prah.« Avtorica lepo povzame tudi misel celotnega srečanja, namreč da se prihodnost nanaša na preteklost in obratno. Kljub temu, da avtoričine pesmi na prvi pogled delujejo hermetično zaprte, na različne načine iščejo dialog, bodisi s stvarnostjo bodisi z drugim človekom. Zanimivo je tudi, kako avtorica zakrinkava svoj jaz, ga postavlja v ospredje, vendar hkrati dela nevsiljivega.

Za vse ostale avtorje, ki niso prišli v najožji izbor, velja, da so prav tako izpisani, vendar morda tokrat niso šli najdlje v svojem ustvarjanju ali pa so oko kamere nastavili le na eno perspektivično os. Nekateri so v svojih komentarjih realnosti duhoviti, kot na primer avtor, ki je poslal tekste pod šifro *Roza*, spet drugi so razmišljeni, kot na primer avtorica, ki je poslala svoje tekste pod šifro *Upornica*. Ravno zadnja avtorica vzpostavi zanimivo distanco do avtobiografskega opazovanja. »V meni je toliko oken skozi katere gledam, da ne vem, katero je pristno in katero sem si zaradi lažjega sprejemanja svojih dejanj, izmislila,« zapiše. Podobno iz okvirov avtobiografskega izstopa avtorica, ki je na natečaj poslala pesmi pod naslovom *nenaspana*. Avtorica pesmi še zaklepa v obrazce, vendar znotraj le-teh proizvaja določen sentiment, ki pritegne in zbudi emocije pri bralcu. Ravno pri slednji avtorici je vprašanje, kako se otresti zgolj terapevtske funkcije pisanja, ki je zagotovo legitimna, pa vendarle

avtorica kaže izjemen potencial, saj je občutljiva in pronicljiva opazovalka tako sebe kot družbene realnosti.

Na natečaj je bilo poslanih tudi nekaj pesmi, ki imajo izrazito povnarnjeno dikcijo. Takšne so pesmi pod šifro *mel5ka* ali pa na primer pesmi pod šifro *minevanje*. Pesmi, ki iščejo srednjo pot med pisanjem za sprostitvev in upovedovanjem »stanja« starejših ljudi, so pesmi pod šifro *tara 17*. Avtorica na pretresljiv način popiše odrinjenost starejših na margino v pesmi *Tisti čas*: »Pritihotapil se je tisti čas, / ko nihče več ne potrebuje / ljubezni od mene / in tudi pomoči ne želi nobene.« Precej podobno dikcijo izbere avtorica, ki je poslala pesmi pod šifro *Encijan plav*, le da so njene pesmi bolj izščičene. Avtorica piše o življenjskih resnicah in spoznanjih, ki pa so vedno predihana z osebno izkušnjo, zaradi česar so njene pesmi unikatne. Zgodba »Očala« avtorice, ki je poslala kratke zgodbe pod šifro *Klementina*, je skorajda magična in upoveduje recimo tisto, kar naj bi bil resnični predmet literature, zato bi bilo smiselno, da bi avtorica omenjeno zgodbo morda celo razširila v novelo.

Alenka Mihorič

BUJENJE ZA JUTRIŠNJI JAZ

predaleč je čas
da bi se spomnila
uspavanke
samo kakšne moraste sanje
nočejo ponikniti
v svetu kjer je spanje
skoraj prepovedano
si govorim da nisem
nekdo ki ga ponujajo
s popusti
ker je nekako
neprivlačen za tržišče

vzemite jo
pa vam dve leti ne bo treba
plačevati prispevkov
samo ne očitajte nam
da smo sami krivi za
zakon ki je kot počen lonec

predaleč je čas
da bi se spomnila
kaj sem prepevala sinovom
čisto potihem
da bi lepše zaspali
in vsaj sanjali

o življenju
o potici na mizi
o dobri službi
in avtu v garaži

vse visi v zraku
kot da nekdo venomer
otepa prah
samo zato da bi lahko
s prstom risal smeške
ko bi prah legel
na staro komodo

ko zunaj dežuje
v noč brez zvezd
nastavljam budilko
kot nekoč
ko je bilo spanje
predpesem
za prvi dan
preostanka prihodnosti

SI POZABIL

da je sonce vsak dan drugačno
in nikoli nima enake temperature
da se skremženemu obrazu reče bolečina
in se prav tako imenuje odsotnost besed
nasmehov dotikov pogledov
da molk ne pomeni priznanja
niti zanikanja

si pozabil
kako jeseni cvrkutajo sinice in taščice
in kakšen okus imajo misli
med branjem zapisov na topli koži
ali sok češenj iz moje roke
kako zvenijo ščipalke ki držijo sveže perilo
in kako nagajiv je lahko veter
ki v nepravem trenutku pokrije ustnice

si pozabil
občutek padanja v vodo
hlastanja za zrakom med bojem
panike ko nečesa ne moreš najti
in misliš da je dober načrt splaval po vodi
občutek krivde ki bo ostala nepriznana
čeprav bi najraje stekel na sredo ulice
in izkričal drobovje

nisi pozabil
samo zakopal pod kupe odpadlega listja
in pod valove možganskih vijug
premešal koščke različnih sestavljanek
in pustil da jih prepredejo sive niti
odsekal roke ki so te premesile
v neprepoznavno gmoto
iz katere gledajo navidezno enake kot so bile
prazne oči

HIŠA ZRCAL

Jaz sem ti in ti si jaz,
svetu kažeš moj obraz;
polna mene – prazen vrh,
iz oči ti gleda srh.

Ko smejiš se, jočem jaz.
A tvoj smeh je le premaz.
Skupne so poti obeh,
vsak ovinek skupni greh.

Tvoja tēma, moj je mrak,
moje žile tvoj blodnjak.
Črpaš čas moj, moje dni,
srkaš mojo toplo kri.

Me razumeš brez besed,
vik tišine je magnet.
Moja hiša tvoj je hram,
v tla si vžgala pentagram.

Jaz sem tvoj, ti moj portret,
snet in smet za ta planet.
Svetu kažeš moj obraz,
jaz sem ti in ti si jaz.

Breda Miščević

SKRIVNOSTNI ŽVENKET

Lahko bi rekel, da je za vse kriva ona, moja draga žena. Pravzaprav me je prisilila. Nisem hotel iti, a tudi izogniti se temu nisem mogel. Nisem vedel, kaj me čaka. Negotovost me je ubijala. Pa strah in zadrega! Ali bom zmogel? Kaj, če mi ne bo uspelo?

A datum je bil določen in treba je bilo v akcijo. Ko sem tisto jutro stopil izpod tuša, sem se v dno duše zasmilil samemu sebi: pa kaj hočejo od mene, zakaj ravno jaz?

»Nekaj se slabo počutim,« se zaderem iz kopalnice.

»Pa kaj kompliciraš!? Tistih nekaj minut boš že zdržal,« je prepričljiva moja draga.

»Ja, njej je lahko! Mene pošilja po kostanj v žerjavico,« odvrnem sam pri sebi. »Zakaj bi moral iti? Ker ona tako hoče?! Ne! Nočem in pika.«

Pred očmi se mi odvrti prizor iz filma »Ko pride Joe Black«. Odličen film z Anthonyjem Hopkinsom in Bradom Pittom v glavnih vlogah. Kar naenkrat domača kopalnica postane razkošna pisarna, kjer Anthonyja Hopkinsa zgrabi huda bolečina v prsih, ki je nakazovala srčni infarkt, in se zgrudi pred svojo mahagonijevo pisalno mizo. Zdelo se mi je, da tudi sam čutim bolečino v prsih. Občutek, ki bi mi ob kaki drugi priložnosti pomenil alarm za moje srce, se mi je v tem trenutku zazdel kot rešilna bilka v močvirju, v katerem sem se utapljal. Ovit le v brisačo sem se zgrudil med vrati kopalnice. Moja draga je slišala hrup topega udarca, ko me je pokosilo. Prestrašena je priletela iz kuhinje, kjer si je pripravljala svojo nepograšljivo jutranjo kavo. Vse skupaj je trajalo sekundo, delček sekunde. Nekje od daleč sem zaslišal njen krik, nato pa občutil kar močne udarce po licih: »Zbudi se! Lepo te prosim! Povej, kajti je!«

»Kaj mi je?! Nič mi ni, nehaj me klofutati!« In že sem bil na nogah. Prešinilo me je, da je bila moja nenamerna predstava, ne glede na okoliščine, preveč prepričljiva.

»Ali si zares v redu?«, še enkrat preveri.

Ko ugotovi, da je skrb odveč, se vsuje plaz: »Kako se moreš delati norca iz tako resnih reči? Res te ne razumem! Saj nisi pri pravi!«, užaljeno godrnja na poti v kuhinjo.

Po zajtrku brez besed sedeva v avto. Do Ljubljane si izmenjava le nekaj misli o prometu in nesmiselnih rešitvah na naših cestah.

»Mogoče pa ne bova dobila parkirnega prostora,« še zadnjič pomislím na čudež, ki bi me lahko rešil, »ali pa ga bova iskala tako dolgo, da bom zamudil.«

Seveda se čudeži ne dogajajo in brez težav najdeva prostor na parkirišču. Počasi stopim iz avta, obotavlja vzamem plašč z zadnjega sedeža in potrpežljivo počakam, da izstopi še žena. Precej nenavadno, saj potrpežljivost nikoli ni bila moja vrlina.

Ozrem se na drugo stran ceste: zanikrna stavba spominja na zapuščeno skladišče.

Odrinem težka vrata, ki se glasno zaprejo za mojim hrbtom. Začnem se počasi vzpenjati po stopnicah v prvo nadstropje. Noge se mi šibijo od strahu, kar poskušam skriti za navidezno brezbriznostjo in zaigranim pogumom: »No, upam, da so pripravljeni name. Ne mislim čakati, da se lotim zadeve.«

Ko prideva v prvo nadstropje do vrat, splahni tudi navidezni pogum in proseče pogledam svojo najdražjo, kot bi hotel reči: »Lepo prosim, naj mi nekdo pomaga!«

»Saj boš zmogel sam, kajne?!« me nežno, a odločno vzpodbudi.

Srce mi glasno razbija, ko stopim skozi vrata. Gole stene, lesena klop na eni strani, majhno okence na drugi strani, v kotu sobe pa nekaj strganih revij. Iz ozadja slišim le zamolklo žvenketanje, ki spominja na rožljanje verige, in pritajeno stokanje. Na okenski polici zagledam bel plastični kozarček. Sežem v žep suknjiča, izvlečem šop ključev in jih položim na klop poleg sebe, da ne bom kot gospod v sosednji kabini, ter se lotim dela.

Skrivnostni žvenket na drugi strani stene je naenkrat potihnil. Sotrpín v sosednji kabini je še zadnjič globoko zavzdihnil. Očitno mu je uspelo. Slišim le še vrata, ki se trdo zaprejo, in oddaljujoče se korake po temačnem hodniku.

Vzpodbujen z domnevnim uspehom mojega nevidnega in malce glasnega soseda pospešim in intenziviram svojo dejavnost. Ne zaman. V dobre četrte ure tudi sam odrešen in olajšan zapuščam Inštitut za načrtovanje družine.

Po navodilih moje skrbne življenjske sopotnice si še istega dne popoldne izmerim krvni tlak: 128/83. Idealen. Za vsak slučaj naslednji dan obiščem osebnega zdravnika: izmerjeni EKG je brez posebnosti. Kot kaže, je bil jutranji prizor v kopalnici res le nezavedna, a odlično odigrana predstava.

Romana Turk

PROSTOR

Tu, tja, tam,
misli uhajajo drugam.
Levo, desno, spredaj, zadaj,
tiho melodijo zase skladaj.
Zgoraj, spodaj, nad in pod,
čustva so povsod.

Na sever in na jug,
poletijo delčki mene,
da
zahodno ali vzhodno
poiščejo drobce tebe,
da
na vrhu ali dnu
najdem samo sebe.

ČRNA LUKNJA

Tema noči pokrila je oči,
samoti razpela krila,
osamljenost me je ovila.

Zvezde zasijejo na nočnem nebu,
utrinek iskrico prižge,
vame bolečina se zažre.

Mesec svetlobo sipa,
a luč njegova ni,
mene sij njegov zgreši.

Vse se širi, oddaljuje,
črni luknji približuje.
Tej nič ne uide,
vsak račun se v njej izide.

Življenjski obračuni, fizike zakoni,
nimajo pomena,
če črna luknja zeva v tebi,
če praznino nosiš v sebi.

BOG

On je in ga ni.

On gleda in vidi.
On posluša in sliši.
On čuti in občuti.

Ne zameri, če ga ne omenjam.
Ne sodi, če se zmotim.
Ne odloči, če se ne znam odločiti.
Me spomni, ko pozabim.
Me pomiri, ko norim.
Me opomni, da živim.

REGIJSKO SREČANJE LITERATOV SENIORJEV ZA OSREDNJO SLOVENIJO

Logatec (JSKD OI Logatec), 5. junij 2017

Sodelujoči:

Majda Arhnauder Subašič, Ana Balantič, Irena P. Beguš, Jože Brenčič, Tadeja Fister, Vlado Garantini, Andrej Grampovčan, Mila Grošelj, Antonija Jereb, Barbara Jozelj, Andreja Kladnik, Majda Kočar, Jana Kolarič, Vanja Križnič, Olga Pega Kunstelj, Darka Lampič, Nada Lomovšek, Matjaž Marinček, Slavka Matoz, Brane Murko, Branka Novak, Helena Ogorelec, Jože Omerzu, Metka Osojnik, Marta Pavlovič, Zdenka Pernarčič, Tatjana Plevnik, Albin Potisek, Cvetka Rutar, Rozka Saje – Rozi, Marijana Starc, Mija Stupica, Nadja Svetlin Kastelic, Dušan Šabić, Ivan Šega, Alenka Taštanoska, Marija Vesel, Darinka Vidic, Marjana Željeznov Kromek, Nataša Žilevski, Milan Žniderič

Izbrani avtoriji:

Irena P. Beguš, Olga Pega Kunstelj, Darka Lampič, Milan Žniderič

Dr. Aljoša Harlamov

MANJ NOSTALGIJE PO MLADOSTI IN »DOBRIH STARIH ČASIH«

Letos je nekoliko presenetil velik odziv, ne le na razpis, temveč tudi na delavnice, ki razpis spremljajo. Upati je bilo, da to hkrati pomeni tudi večjo »odzivnost« na mentorsko svetovanje in kritično obravnavo poslanih besedil. O tem bomo sicer lahko presojali šele v prihodnjih letih, če se bodo kazale kakšne kvalitetne spremembe, toda potrdim lahko, da so bili udeleženci delavnice 5. 6. v Logatcu glede na pretekle izkušnje (nekaj let seniorskih srečanj sem sicer kot selektor izpustil) veliko bolj pozorni, zbrani in morda tudi samokritični. To je bilo toliko bolj opaziti, saj je delavnica, zaradi velike udeležbe, trajala skoraj tri ure. Udeleženci ob moji razlagi močnih in šibkih elementov njihovega pisanja sicer niso veliko komentirali (a niso tudi ugovarjali kot v preteklosti), vendar so pazljivo poslušali tudi komentiranje tujih prispevkov, kar je bilo v prejšnjih letih pogosto težava.

Dodatno veseli dejstvo, da je opaziti tudi rast kvalitete pri poslanih prispevkih. Avtorji, ki sem jih izbral za državno srečanje; pod šiframi *Breza*, *42*, *Prah* in *Uharica*, izkazujejo sicer še dodaten odmik od vseh drugih prispevkov – tako v tematiki, ki se npr. izogiba nostalgiji po otroštvu, mladosti oziroma »dobrih starih časih«, kot na pripovedni oziroma jezikovni ravni, ki je sodobno oblikovana, estetizirana, lirizirana itd. Toda tudi v večini prispevkov, razen posameznih ustvarjalcev, za katere se zdi, da so popolni začetniki, je opaziti, da skušajo preseči zgolj osebno-izpovedno ali terapevtsko pisanje in preiti v pravo, umetniško literaturo.

Irena P. Beguš

ZAMRZNJENO

mesečina pije vodo
na otrplem lubju starih brez
kristali se bleščijo
srebro lebdi
kot prah v starem domu
med vejevjem sončnih žarkov
ki rastejo skozi ledene rože
zapuščenih oken
in je za negibnimi zapahi
vonj slovesa
topoli nemo stražijo bregove
korak jim je ujet v zmrzal
ki duši šumenje reke
prepev neba
na njem ni več žerjavov
zdavnaj so preleteli dan
in jerebika je otresena
le še pepel
razpihan preko step
ni ognja, da bi grel globoko zimo
pod borovcem
iglice
pribadajo hladno svetlobo
kot takrat
Sergej
ko so bile breze pod Kavkazom
mlade, prožnih vej

USEDLINE

od kod
v meni kamen
napit krvi
za poln osrčnik

počen

polovici udarjata
ena ob drugo
slišati je
da sem živa

sežem v nedra
najdem
le želje
zmečkane
v trdo

DOZORELO

Moje prsi so kakor sesedle buče
bradavici posušeni jagodi
nič več nabrekli češnji
zamegljeni od tvojega daha
da z jezikom brišeš roso
in se ogleduješ

ne vem kdaj
je radoživi potok v meni
nehal drhteti ob dotikih rastja
morda je žuborenje šlo s travniki
ki so jih otroci presadili ob svoje domove
tam še cveti
za starim štorom
šop spominčic

paberkujem po poljih drgetov
skritih v nočeh ko sežeš v razpoko lubja
dvigneš prah
včasih najdeš pod njim zvezde
ki bi želele sijati svetleje
a čas hlajenja je
kljub zapečku ki ga čuvaš
in v njem mi je domače
dozorelo v tišino

Darka Lampič

ARMANIJEVA OBLEKA

Sreda, 13. 10. 2016

Ne vem kaj me je zbudilo, kikirikanje sosedovega petelina ali kruljenje v želodcu. Seveda, včeraj sem šel spat brez večerje. Hladilnik je prazen, pa smo šele 20. v mesecu. V denarnici imam deset evrov, dolžan pa sem jih petnajst. Zvečer sem preobrnil vse žepe, a razen zmečkanih računov ni padel iz njih noben kovanec.

Vsak dan si moram izdelati načrt, kako preživeti in ob tem razmišljati pozitivno. Na srečo sem zdrav, od kruljenja v želodcu pa tudi še ni nikogar pobralo.

Danes bom šel najprej k sosеду pobrat jabolka, ki ležijo po tleh. Sva dogovorjena. Sadni zajtrk je zdrav. Potem načrtujem malo rekreacije in sprehod po gozdu. Če bom zraven nabral kako gobo, še toliko bolje. Potem bom imel tudi toplo kosilo. Drugače bom šel obiskat Jožeta v dom upokojenecv. Če pridem okrog kosila, se vedno kaj najde zame. Res je dober prijatelj. Popoldan bom stopil do sosede Tine. Zadnjič mi je rekla, naj se oglasim, da ima več moževih oblek, ki ji sedaj, ko je umrl, delajo napoto v omari. Ne vem, če je to res. Mogoče je to rekla, ker sem jo zadnjič videl proučevati moje strgane hlače in perilo, ki se je sušilo na vrtu. Morda pa potrebuje kakšno pomoč v hiši, sedaj ko je sama. Pravzaprav je z njo prav prijetno klepetati. Kdo ve, mogoče me bo povabila na večerjo. Že vem, nesel ji bom nekaj jabolok in gob, če jih bom našel.

Če bo šlo vse po načrtu se mi obeta prijeten dan.

Četrtek, 14. 10. 2016

Včerajšnji dan je bil sanjski. Zjutraj sem se nabutal jabolok, potem pa jo mahnil v gozd. Poznam skrite kotičke, kjer rastejo jurčki. Pet velikih zdravih jurčkov, pest lisičk in tri golobice so romali v mojo košaro. Do dvanajstih sem bil že doma in kmalu je prijetno zadišalo. Skuhat dobro gobovo juho, to pa znam. Na drobno sem narezal čebulo, jo na olju prepražil skupaj s česnom, dodal dva zrezana jurčka in lisičke ter vse skupaj malo podušil. Dodal sem še tri narezane krompirje, korenček, pest peteršilja, malo bazilike, majarona in

vejico rožmarina. Tudi žlica smetane bi se prilegla, a je žal nisem imel. Ko je bila juha kuhana, sem dodal še pest narezanega drobnjaka.

Samo še začimbnice mi rastejo na vrtu odkar mi je pred petimi leti umrla moja Rozi. Ko je bila živa, o, takrat sva pa imela veliko domače zelenjave. Ona je znala z rastlinami. Vedno mi je govorila: »Ti znaš z ljudmi, jaz pa z rastlinami.«

V juho sem nalomil kos starega črnega kruha, ki jo je zgostil, pa še zmehčal se je, da sem ga sploh lahko pojedel. Sit kot boben sem zadremal na kavču.

Na obisk pri sosedu sem se počteno pripravil. Stuširal sem se, obril in zlikal edine spodobne hlače in srajco, ki je videla že boljše čase. Obraz, v kateri sem se zagledal v ogledalu, je bil sicer zguban, lasje sivi, toda žive rjave oči so se iskriale v pričakovanju. »Grem v akcijo,« sem si rekel, vzela košaro z gobami, ki so mi ostale, dodal vanjo še tri lepa jabolka in dobre volje odšel.

Tino sem zagledal, kako kuka skozi zavese, a se je naredila strašno presenečeno, ko mi je prišla odpret. »O, si prišel, lepo!« me je pozdravila. Elegančno sem se ji priklonil in ji poljubil roko. Zardela je kot najstnica in njen širok nasmeh je razkril lepe ravne zobe.

Pomislil sem, da ima dobrega zobozdravnika in da jo moram vprašati kakšno protezo ima. Nimam denarja, bi bilo pa dobro, da si najdem vsaj dobrega zobozdravnika, da mi za socialni denar naredi kar se še da.

Za roko me je potegnila v kuhinjo, v kateri je dišalo po pečenki. Začele so se mi cediti sline.

»Ali bova najprej nekaj pojedla, ali greva kar gor?« Nejeverno sem jo pogledal. Mogoče je videla lačnega volka v mojih očeh in se je zasmejala. »Saj nisem mislila nič nespodobnega. V spalnici imam omaro z oblekami, ki sem ti jih obljubila.« Oddahnil sem si, ampak v skritem kotičku možganov se mi je usidrala pregrešna želja. Vse se je odvijalo prehitro. Po naravi sem romantik in priznam, pomislil sem na kaj več kot na obleke pokojnega moža, toda za to je potreben čas. Nisem pristaš instant seksa, ki se ga gre današnja mladina.

Po lepih lesenih stopnicah sva se povzpela do spalnice. Prestrašil sem se velike zakonske postelje, prekrite s plišastim pregrinjalom roza barve. Povsod so bili prtički, volančki in čipke. Soba punčke. Preveč kičasto za moj okus. Toda moral sem priznati, bilo je čisto in pospravljeno. Odprla je veliko

belo vgradno omaro in zdelo se mi je, da stojim pred obešalniki v trgovini. Naštel sem petnajst moških oblek, srajc sploh nisem mogel prešteti, ker jih je bilo po več na enem obešalniku. Ko pa je odprla predala s perilom in nogavicami, sem moral zajeti sapo, toliko vsega je bilo. »Izberi in vzemi,« mi je rekla in se usedla na posteljo.

Kar vrtelo se mi je v glavi. »Pomeri tisto sivo Armanijevo, pristajala ti bo,« je rekla. »Vid je zadnja leta zelo shujšal, bolezen ga je razjedala.« Vse hlače so mi bile malo preširoke v pasu, a ko sem si zategnil čudovit usnjen pas prestižne znamke Wayfarer, sem se počutil odlično. Pred Tino sem se šopiril kot mlad petelin in igral manekena. Imela sva čudovito zabavo. Do solz se je nasmejela mojim norčijam. Pustil sem ji, da ona izbere. Hotela je, da vzamem vse, a sem jo vljudno zavrnil, da nimam niti prostora niti ne rabim vsega, ker ne mislim živeti večno.

»Kaj pa perilo, boš pomeril?« Začutil sem vročino, ki se mi je širila po vratu navzgor. »K vragu naj gre spodobnost in čas za dvorjenje. Nimam ga,« sem si mislil in predrzno slekel najprej drago Armanijevo obleko, potem pa počasi še vse ostale kose. Gledal sem jo, kako se na njenem obrazu kažejo presenečenje, nato pa veselje in tudi ona ni zaostajala za menoj. Kot Adam in Eva sva stala drug pred drugim, brez sramu in končala na roza plišastem pregrinjalu.

Ni bilo kot z mojo Rozi, a bilo je dobro in tudi Tina je bila zadovoljna z mano.

Postregla mi je s sočno svinjsko pečenko, širokimi rezanci, skledo solate in odličnim teranom. »Predpisal mi ga je zdravnik, za srce,« je rekla in se zasmejala. Trudil sem se jesti počasi, a se bojim, da je hitro ugotovila, da sem sestradan in da že dolgo nisem jedel tako dobro.

Potem sva se preselila v dnevno sobo. Gledala sva neko limonado, ki je njej bila všeč, meni pa prav nič. Užival pa sem v toploti, na mehkem kavču, v družbi ženske, ki sem ji bil všeč.

Torek, 19. 10. 2016

Minilo je komaj nekaj dni, moje življenje pa ni več moje. Ženska si me je popolnoma prilastila. Ne vem, kaj misli. Stara je več kot šestdeset pa od samega vraga. »Peter, a bi bil tako dober in mi prišel popraviti ključavnico? Peter, prtiček mi je padel za omaro. Peter, popraskaj me po hrbtu. Jutri me

boš peljal na plesne vaje, seveda z mojim avtom. Kot da imam svojega, že zdavnaj sem ga moral prodati. Pa sem jo peljal v mesto na plesne vaje. Tudi sam sem se lepo oblekel, ker sem mislil, da vabilo velja tudi zame. A sem se motil. Prijavila se je na trebušni ples in celo uro sem jo čakal v avtu. Ven je prišla vsa sključena in namesto domov, sem jo peljal na urgenco. Dobila je blokado zaradi ukleščenega živca in nasvet mladega zdravnika, naj se raje kot s trebušnim plesom ukvarja s kvačkanjem. Nesramnežu ni ostala dolžna. Rekla mu je, da bi bilo bolje, če bi doma igral pikado, kot pa da deli injekcije, potem se pa norčuje iz ljudi.

Sedaj sem bolničar, ona pa zelo zahtevna bolnica. Ampak že načrtuje nove podvige.

Vsak večer sem tako utrujen, da samo padem v posteljo in upam, da bom imel v njenih načrtih le kakšno prav majhno stransko vlogo.

Pravzaprav se mi toži po mojem samskem življenju in celo po kruljenju v želodcu.

Imam pa problem, če se vrnem v staro življenje. Tina mi je vrgla vse moje stare obleke v kontejner. Le kaj bodo rekli na Centru za socialno delo, ko se bom prikazal v Armanijevi obleki?

REGIJSKO SREČANJE LITERATOV SENIORJEV ZA CELJSKO IN KOROŠKO

Ravne na Koroškem (JSKD OI Ravne na Koroškem), 15. junij 2017

Sodelujoči:

Nevenka Brešar, Ljudmila Conradi, Ivana Čreslovnik, Bruno F. Fras, Berta Jelenko, Nada Jelovšek, Bernarda Jerič, Stojan Knez, Milena Kozel, Bojan Krevh, Marta Merkač, Vida Mohar, Martina Podričnik, Lidija Polak, Ivana Prislán, Albina Rajter, Ana Remic, Marija Rihter, Marija Sivka, Justina Strašek, Blaž Šafarič, Milena Šimunič, Jelka Amalija Škrobar, Boža-Božena Tanšek, Sanja Žvikart, Ivana Žvipelj

Izbrane avtorice:

Martina Podričnik, Lidija Polak, Ivana Žvipelj

Barbara Korun

SPODBUJANJE IGRIVOSTI IN FANTAZIJSKE MOČI

Na področni natečaj *V zavetju besede* je svoja dela poslalo 26 različnih avtoric in avtorjev, od tega je bilo 11 proznih sestavkov različnih dolžin, 106 pesmi in 34 haikujev ter 3 krajši dramski prizori oziroma skeči. Delavnice se je udeležilo kar 20 avtoric in avtorjev, zastavila pa sem jo tako, da bi spodbudila igrivost in fantazijsko moč vsakega izmed njih. Igrali smo se z besedami in jih kombinirali, kakor je pač prišlo. Nekateri izdelki so se posrečili, drugi se niso, a igra je potekala pod motom: ne bojte se nesmislov, tudi v nesmislih najdevamo smisel. Ljudje smo bitja smisla, vse okrog sebe neprestano osmišljujemo, tudi na videz nesmiselne stvari znamo z malo truda osmisлити, jim poiskati pomen, prav to pa je izziv, povabilo, da z avtoceste svojega privajenega razmišljanja stopimo v goščavo neznanega, kaotičnega.

Število poslanih pesmi je bilo omejeno na 5 daljših ali deset krajših, bil pa je tudi avtorica, ki je poslala 34 haikujev. Nekatere pesmi so bile prigodniške (posvečene domačemu mestu ali vasi, društvu, prijateljicam ipd.), druge so želele v olepšani obliki sporočiti kakšno splošno človeško spoznanje, nekatere med njimi pa so uspele v pretanjeni obliki izpovedati / ustvariti presenetljivo in lepo pesniško pokrajino. Med njimi je prav gotovo izstopala pesniška pokrajina NEZLOMLJIVO, v kateri so svež, presenetljiv metaforični jezik, dober občutek za kompozicijo in odprti, večpomenski zaključki samo tri od številnih odlik. Ta poezija se motivno-tematsko giblje med ljubezensko-bivanjsko vsebino, pomembnejša od same teme (kaj) pa je ubeseditiv (kako), ki uspe znotraj pesmi ustvariti v sebi zaključen simbolni svet, obsijan z lepoto.

Med pesmimi mi je izstopal še cikel petih občutljivo zapisanih, zmođenih in nekoliko nostalgčnih pesmi o minevajočem življenju, podanih z nenavadnih perspektiv: spregovoriti dajo stvarjem, kot so rdeči čeveljci, stara jablana, razpokana posoda, polna deževnice, bela črta sredi ceste. Zanimiva pisava, ki bi jo avtorica ŽIVA lahko še bolj razprla skrivnostim bivanja, če bi manj povzemala ta čudež v modre izreke oziroma poante in se bolj le čudila.

Prav to pa sem želela poudariti tudi na delavnici: pisanje pesmi se začne že z zaznavanjem, zato je tako pomembno ozavestiti vse to neizmerno

bogastvo čutov in občutenja v doživljanju izkušnje. Če dovolimo temu »telesnemu« delu zavedanja razmahniti se v doživljanju, bomo nenadoma polni občutkov, spominov, primerjav, asociacij – iz vsega tega pa je s pomočjo fantazije, veselja do oblikovanja, igrivosti in nekaj znanja o pesniških oblikah ali znanja, pridobljenega z branjem drugih pesnic in pesnikov, dosti lažje sestaviti pesem, ki bo res samo naša, nezamenljiva, a hkrati zaradi simbolizacije v jeziku tudi univerzalna, bogato sporočilna tudi za druge.

Med proznimi sestavki, med katerimi so bili nekateri res zanimivi, me je najbolj prepričala kratka zgodba o odraščajočem fantu, narejena po *Solzicah* Prežihovega Voranca, na katere se avtorica BICA že v naslovu sklicuje, seveda pa je tokratno prizorišče povsem sodobno (mati pa je vendar na koncu prikazana s solzami ginjenosti v očeh, tako kot Vorančeva). Karakterizacija likov je prepričljiva, jezik sočen, sodoben, s primesmi dialektizmov (kar je tudi Prežihova značilnost); odločitev glavnega junaka bi se dala morebiti še nekoliko podrobneje osvetliti.

Pohvalila bi lahko še marsikatero delo, npr. žive, humorne dramske skeče, pa tudi še katero od kratkih zgodb (npr. o srečanju že ločenega para v stari hiši, in pesem / prozo, ki zasleduje zadnje potovanje preminule matere, morda tudi hudomušne ali bolj nenavadne, eksperimentalne pesmi, ki trdijo z besedami ene od njih: »kar štrli iz okvirja, / kar je drugačno, / to mene vznemirja«. Iskanje lastnega izraza, pisanje, ki raziskuje lastno, edinstveno bivanjsko občutje in ki je polno detajlov in občutljivosti ter empatije do vsega drugega, ki premore pogum stvari zagledati tudi drugače, vse to so izzivi, ki jih je vredno zasledovati, ne glede na prevladujoče literarne tokove ali na zmeraj bolj oddaljeno letnico rojstva.

Martina Podričnik

MATI, SOLZÍCE!

Jezno je razprl ležalnik na terasi. Preden je sedel nanj, je pobrskal po žepu na riti in se trudil nekaj privleči na plan. Toda zataknilo se je v luknji, ki je najedala žep. Pa je končno le izvlekel na svetlo tobak, ga vrgel na pripravljeno ležišče in nadaljeval z mešanjem po taistem žepu. Končno je zaplaval proti obledelemu rožastemu platnu tudi mini plastičen vžigalnik z motivom nagice z bujnim oprsjem, za njim pa še fantova rit, oblečena v na nekaterih mestih razparane, razcapane, bi rekla mati, kratke džins hlače, ki jih je preuredil iz nekoč drago plačanih kavbojk. In s tem zelo razjezil svojo mater! »Pa tako drago sem jih plačala, ti pa delaš z njimi kot svinja z mehomo,« se je pritoževala, medtem ko so škarje z glasnim hrskom zarezovale v močno blago in ko je robove še malo natrgal.

Stegnil je svoje dolge noge daleč naprej, da je ujel pravo ravnotežje in pričel z zvijanjem cigarete. Toda, ko je že pripravil papirček in nasul nanj tobak ter hotel dodati še filter, mu je mini zavojček padel iz rok in le malo je manjkalo, pa bi razsul še tobak in ...

O, šit!

No, pa je končno le šlo. Kljub tresočim rokam in jeznim potezam obraza, ki so kazale na to, da je čisto čisto res zelo zelo razburjen!

Potegnil je prvi, pa hip zatem še naslednji dim, odložil uporabljene pripomočke na tla, se oprl z levico na teraso, da je lahko svoje dolgo, lepo zagorelo telo razporedil po ležalniku, vdihnil še enkrat cigaretno omamo in prekrižal roke na prsih ter se pričel sproščati.

Ime mi je Din.

Najbrž je ime nastalo v času, ko je bil 'dinar' v naših krajih še uspešna denarna enota. Ko so vsi živeli dobro, ko so se vsi imeli radi, in vsi so si pomagali. Pa ko je bil še raj na slovenski zemlji!

Kdaj je že bilo to?

Aja, nekje med Vorančevimi in današnjimi časi!

No, od kod pa Voranc?

Zamahnil je z desnico, v kateri je dogorevala cigareta, da bi odgnal neumno misel, ki se mu je pritihotapila v možgane.

Voranc, ja! Pa Solzice! Od kod so se le vzele?!?

Ah, seveda, v dnevni sobi na mizici. 'Mali' jih mora prebrati in narediti seminarsko nalogo.

Zabrisal je cigaretni čik, ki mu je že malo ožgal sredinec desnice, čez ograjo, pa je pri tem uporabil premalo moči, zato je ogorek pristal na robu terase. Nejevoljno in nerodno je vrgel stopala na tla, dvignil svoje dolgo telo v pokončni položaj in stopil do čika, ki je dogoreval na tleh. Pobral ga je in ga ugasnil v cvetličnem lončku ter ga s kazalcem zavrtal globoko v zemljo, da mati ne bo spet težila. Saj ji je že tisočkrat povedal, da je tako delal tudi njegov dedi, kar sicer mati ve, ampak njemu tega ne dovoli.

»Kaj bodo pa ljudje rekli?« je spraševala. To je najbolj zoprni stavek, ki je kar prevečkrat prihajal iz maminih ust!

In še: »... nič ni bolj grdega kot ...»

Oh, mama, mama! Zelo si sposobna, zelo delovna, zelo prijazna (do drugih), toda tako težko je biti tvoj otrok!

Ko se je želel vrniti k svoji prejšnji dejavnosti, ležanju, ga je zmotil pogled na sosednji hrib.

Gozd. Koliko gozda! Kako lepo, ga je prestrelila misel. Kakšno bogastvo!

Ko so ga pred kratkim obiskali prijatelji, nekdam sošolci, sami mestni frkolini, niso mogli prehvaliti njihovega načina življenja.

»Lahko njim, ki ne vedo, kakšno je življenje na vasi,« si je, še vedno razburjen, zagodel v brado, da mu je ugasnil ogenj vžigalnika, ki naj bi spet prižgal njegovo, v kratkem času že drugo svaljčico.

Nekako ga je udarila misel, da preveč kadi, zato je nemudoma stlačil vžigalnik nazaj v žep, cigareto pa previdno odložil na ležalnik, da bi ga počakala na 'potem'.

Mama, mama, je spet živčno pomislil nanjo, ki ga je pred nekaj dolgi mi trenutki vrgla iz umirjenega ravnotežja in ki je sedaj, gotovo tudi ona zelo razburjena, ropotala z lonci in krožniki v hitri pripravi kosila.

Bosonog je premeril teraso in se na južnem delu hiše ustavil ter se zazrl v skrbno obdelan vrt pod seboj.

Ha, kako so se fantje basali s korenčkom! Teo je bil najbolj zavzet. »*Muni muni*,¹« so ga začeli klicati. Prav mogoče je, da mu bo *cumen*² ostal!

V spodnjem kotu vrta je zagledal nekaj rdečega in ob misli na domače, dišeče jagode so se mu pocedile sline.

Urnih korakov je stopil mimo raztegnjenega ležalnika, ki je še vedno razvajal nepokajeno, skrbno zvito cigareto, pri vratih nataknil na noge krokse in skoraj stekel iz hiše. Na vrt. K jagodam.

Trgal je, zobal, se oblizoval. Najbrž bi bilo lepo in prav, da bi jih nabral in ponudil tudi drugim članom družine, toda glavo so mu zasedale drugačne misli. Ko je potešil svoje največje lušte, je, spet presenetljivo hitro, stopil do garderobe v kleti, sezul poletno obuvalo in se preobul v gojzerje, stlačil v žep plastično vrečko, ki se mu je ponujala s police in z dolgimi koraki zapustil hišo.

Kot bi bežal.

V gozdu, nekaj sto metrov od hiše, se je ustavil.

Ozrl se je okrog sebe in v bližini zagledal štor, primeren za počitek. Toliko je že vedel, da zna sedalo puščati tudi smolo, in da vsaj poslej ne bi mame več tako zelo jezil, je izkopal iz žepa vrečko, jo razprl na les in sedel. Srce mu je glasno razbijalo, da je čutil bliskovito pretakanje krvi na obeh straneh vratu.

Telo je zadrhtelo po cigaretni omami.

Ko je izpuhnil nekaj dimov, je pomirjen pogledal malo naokrog, se ozrl gor, v krošnje, pa dol, pod noge, ki so nemirno počivale na debeli veji, ki se je že čisto ugnezdila v odmirajoče, že zdavnaj odpadlo listje.

»Čri rik«, je zaslišal z bližnje veje. S pogledom je hotel najti nesramneža, ki ga je prebudil iz utrujenih misli, pa je videl le še migajoče veje in pozibavajoče se listje, živali pa nikjer.

Hotel je misli usmeriti v kaj prijetnega, pa so kar naprej kričale vanj mamine besede:

»Morala bi ti jih naložiti s pasom po riti že takrat, ko si kot srednješolec začel izostajati od pouka! Namesto da bi pomagal doma, si raje popival in se zavijal v cigaretni dim. Se dan za dnem, noč za nočjo, 'družil'. Družil z ljudmi, ki niso bili po pravi meri!

Najbrž bi jih moral skupiti že takrat, ko si se kot mulc začel zgovarjati in posmehovati očetu in lagati meni – mami.«

Mami.!?

Od cigaret obarvani prsti so zopet zatlačili ogorek v zemljo, nato pa pokrili utrujeni obraz in ga naslonili v roke, ki so poiskale oporo na špičastih kolenih.

Težka glava je v objemu rok ostala dolgo dolgo.

Po gozdni avanturi se je čutil utrujenega, v želodcu pa mu je krulilo kot že dolgo ne. Zato je prekrizal kazalce in sredince rok, z ostalimi prsti pa oblikoval krog, finto, ki jo je nekoč spoznal na nekem tečaju, preveril pa je še nikoli ni, s katero bi prevaral svoj um za dodatek prepotrebne energije, da bi lažje dosegel domači prag.

Že nekaj metrov pred domačijo je zaznal vonj pristne, domače rpičeve³ župe, pa tudi cimeta, ki ga je mama rada posipala na, za očeta z grumpi⁴, za otroke pa z maslom zabeljene nudlne⁵.

Ko se je le privlekel v kuhinjo, so bili vsi družinski člani za mizo.

Mama je gledala v krožnik in risala z žlico po njem, oče je nekam visoko v čelo dvignil obrvi, a brez besed nadaljeval s trebljenjem zob, 'mali' pa se je zarežal, se neumno spačil in se hudomušno potegnil vase.

Žlehtnoba, je pomislil Din.

Brata, malega razvajenca, ni imel rad. Tudi zaradi njega je bil tak, kot je pač bil.

Moral je biti drugačen. Moral je biti samosvoj. Moral je biti upornik. Le tako so sploh vedeli zanj.

Prisedel je in si nadeval poln krožnik juhe.

Zelo vročo je nesel k ustom, da jo je moral glasno posrebat z žlice, če si ni želel opariti jezika.

Nato se je z užitkom predal občutjem, ki jih je vroča jed puščala na poti do želodca.

Po nekaj žlicah je pridobil na moči, zato se je toliko ustavil, da je lahko pogledal po ostalih. Presenečen je opazil, da vse oči zrejo vanj. 'Mali' ga je prav butasto gledal!

»Kje si bil?« ga je tiho vprašala mama.

»V gozdu,« je odgovoril Din.

Oče je opazoval zdaj ženo zdaj sina in končno živčno rekel: »Kako pa to? A si se izgubil?«

»Izgubil? Zakaj bi se izgubil? Saj sem vendar tu doma,« je fant presenetljivo mirno odgovoril.

»Sem mislil, da veš samo za posteljo, mizo in ležalnik. In da od vseh naporov poznaš samo zvijanje cigaret,« je oče sarkastično pripomnil. 'Mali' pa si je spet nadel tisti zoprn, režunast obraz.

Mama je odnesla z mize juho in prinesla *nudlne*.

Preden je spet sedla, pa se je Din izstrelil izza mize in izginil iz kuhinje. Toda zelo kmalu se je vrnil s polno vrečko gob.

»Glej, mama, gobe sem nabral.«

Razsul jih je po kuhinjskem pultu in ponosno pogledal po svojih domačih.

»Kako pa to?« je mama utrujena vprašala.

Nežno nasmejan je razložil: »Moram se oddolžiti za jagode, ki sem jih prej pojedel.« Nato je odgovor dopolnil: »Tako zelo so se mi ponujale med hojo po gozdu, da sem jih res moral pobrati.«

Oče pa je še vedno mrščil čelo in ponovil vprašanje: »Zakaj si šel v gozd?«

»Šel sem te iskat,« je preprosto povedal Din.

»Mene,« je bil presenečen oče. »Zakaj?«

»Odločil sem se, da bom ostal doma in ti pomagal pri delu,« je iskreno in odločno razložil očetu.

»O, seveda,« je bil oče ironičen. »Do prvega plačila. Potem pa hajd nazaj med prijatelje!«

'Mali' se je zarežal, Din pa ga je preslišal.

»Ne, ati, ne bo tako! Naredil bom tako, kot sem rekel. Tako, da boš ponosen name!«

»Ne vem, no,« je odkimaval oče. Din si je naložil na krožnik kar nekaj nudlnov ter si jih posladkal in posul s cimetom. Pomislil je, da bi povprašal še po kompotu, pa si je, ko se je ozrl po mami, premislil.

Sedela je tiho, z rokami v naročju, zrla pa je nekam daleč...

Din je z njenega obraza razbral, da jo je njegova izjava prepojila z zadovoljstvom.

Zato se je ojunal in skušal z očetom razviti pravi pogovor. Ni šlo zlahka. Oče je odgovarjal z enozložnicami, vprašanja je postavljal zelo natančno, o trdnosti Dinovih odločitev pa je ves čas po malem dvomil.

'Mali' je nekaj časa še skrbno spremljal besedovanje starejših moških, ko pa je doumel, da stvari tečejo drugače, kot si jih je on zamišljal, se je odplazil iz kuhinje.

Ko je Din nekako začutil, da se bo oče najbrž vendarle omehčal, je z vročim upanjem zopet pogledal mamo.

Še vedno je sedela negibno, le pogled je imela tokrat uprt nekam na sredo mize.

Iz njenih oči pa se je po licih potrkalo nekaj malih, drobnih solzic.

---

*muni1 = zajček

*cumen2 = nadimek

*rpičeva župa3 = krompirjeva juha

*grumpi4 = ocvirki

*nudlni5 = štruklji

Lidija Polak

DRUGAČE SE TE DOTAKNEM

mehkeje kot preja vzhajajočega jutra
topleje kot žarek popolnega dne
s svežino pomladi
z resnostjo zime
tako kot se marec dotakne grla ptic
kot jezikavi november odmeče listje z dreves
drugače stopim s tabo
počasneje
da ne pohodim obilja jeseni
hitreje
da skupaj pretečeva zimo v smučini
drugače bom s tabo
drugačen
in vendar bom isti enak kot sem vedno kadar poljubim zate oblak
ravno takšen bom
kot kres z ozvezdja
utrnem se zate
ti me moraš le še pobrati ugaslega v dlan in podržati za tren
da bova lahko vzletela
v roju kresnic ki obeduje novo pomlad

MORAL BI JEMATI ROKE

počasneje
da ne bi pošle
moral bi prej
preden se zvečeri
zapirati oči
in bi bila jutra dolga kot vlečka
trepetajoča
moral bi
ali pa bi morala
pozvoniti
preden je v zvoniku
poklekniti v vrsto
in se spokoriti
da se redim od čokolade
morala bi
pa se je zgubala gladka ravnina
in je prisedel vrag
na prag
se stisnil vmes
z rdečim jezikom
in po dolgem razklal
kar je moral
in tako sva ostala
morala sva

ONA NAMOČI PRSTE V ILOVICO

in kadar želi risbo se skloni nad zemljo.
Jo vriše.
In potem čaka, da požene.
Pregleda meje.
Preko ne stopi.
Niso njene.
Kot je beseda.
Ona se včasih izjoče
v čašo.
Potem jo izpije,
da ne pozabi okusa.
Kadar želi kak cvet, se smeje.
Srečna, ker ni njen.
Ker cvetovi nekoč odcvetijo.
Ona pa se ne more posušiti z njim.
Včasih se pomanjša.
In kadar se želi skriti, ponikne med prste.
Ne riše
in ne raste,
dokler jih želi prestopiti.
Ona pobira droben svet
s tal.
Kreše ga v iskre.
Med prski slapu suši barve.
S konico jezika jih preizkuša
in izbrane prepíše.
Nato spusti belo jadro,
vsrka noč
in potuje.

Skozi.

Ivana Žvipelj

SPOMINJANJE

Spomin je pisec duše in
življenju ne daje obljub.

Ponuja samo
okus snega na jeziku,
čarobno prejo zgodb in
duh dečka v senci,
da ne straši ljudi.

Sonce je pozabilo njegov obraz.

Če bi znale oči govoriti,
bi veliko povedale.

Tisto sonce ni podobno tvojemu soncu,
le duša ostaja njegov spomin.

STARA JABLANA

V
daljavi,
na obzorju,
stara jablana stoji,
svoje veje širi,
nabira novih si moči.

Grčavo je deblo njeno
obdržalo ravno rast,
kljubovalo je nevihtam,
vetru svoj kazalo je obraz.

Ptice drobne so se skrile
v krošnji njeni vsako noč,
tiho z jutrom
so zapele,
spletle
gnezdo
kot nekoč.

RDEČI ČEVELJCI

Rdeči čeveljci so osamljeni,
jočejo brez nog.

Razcefrane jezičke
stegujejo na mehko podlago.

Obrabljene robove
skrbno skrivajo za gubico
kožuhastega ovratnika.

Potrpežljivo čakajo
na zvok odpiranja vrat,
na svetlobo izza črne pregrade.

Sanjajo o sprehodu med razigrane otročaje
mavričnih čeveljcev na zeleni preprogi.

Sanjajo o jadraniu na gugalnici
in kopanju v spomladanski lužici.

In o toplem jezičku sosedove Pike,
ki greje strgano srce.

REGIJSKO SREČANJE LITERATOV SENIORJEV ZA SV SLOVENIJO

Maribor (JSKD OI Maribor), 8. september 2017

Sodelujoči:

Štefka Bohar, Julijana Bračič, Manica Bunc Sancin, Marjana Cmager, Vlasta Črčinovič Krofič, Valter Čučkovič, Danijela Dacinger, Maja David, Zdenka Detiček Opič, Valentin Deželak, Olivera Docevska, Maja Dolinar, Mojmir Miro Ferenc, Angela Fujs, Jana Hartman Krajnc, Ivana Hauser, Ciril Hojnik, Miran Horvat, Mirko Jaušovec, Srečo F. Klemenc, Ivanka Klopčič Casar, Vladimir Henri Knez, Majda Krajnc, Tilka Kren Obran, Dušan Kuzma, Janez Lah, Silva Lipovec, Rozika Močnik, Danilo Muršec, Milan Novak, Metka Oset, Olga Paušič, Cvetka Pestiček, Pavlina Pogorevc, Jožefa (Finika) Prah, Ana-Marija Pušnik, Dani Rajh, Dominique Reščič, Ljubica Ribič, Aleš Ropoša, Marija Senica Vujanović, Matilda Simonič, Tatjana Srebrnič, Majda Strnad, Marija Šedivy, Dimitrij Škrk, Štefan Titan, Amalija Tropauner, Bernarda Uršič, Stojan Vajda, Milena Valenčak, Cvetka Vidmar, Melita Vidovič, Katja Zadravc, Liljana Zupanc, Marjeta Živec

Izbrani avtorji:

Štefka Bohar, Vlasta Črčinovič Krofič, Valentin Deželak, Danilo Muršec, Cvetka Pestiček, Jožefa (Finika) Prah, Ljubica Ribič, Dimitrij Škrk

Marjan Pungartnik

VELIKO IN KAR DOBRO

Veseli me, da se je na letošnje srečanje starejših avtorjev za severovzhodno Slovenijo prijavilo toliko avtorjev – vsega 57, in čeprav se nekateri srečanja niso mogli udeležiti, jih je bilo še vedno veliko, skoraj preveč za eno delavnico. Dobrim avtorjem smo zato, krivično, namenili manj pozornosti, več sem se ukvarjal s tistimi, katerih besedila so bila potrebna komentarja in spodbude.

Mariborsko srečanje je posebno, ker privlači avtorje tudi iz nepričakovanih daljav. Lani je selektorjem povsem ušlo, da se je oglasila Danijela Hliš iz Avstralije. Pa kaj, bo kdo rekel, naj se postavi v vrsto! A ni tako. Za takšne ljudi je potrebna posebna pozornost. Tako kot je potrebna posebna pozornost Maji Dolinar, ki živi v Gradcu, ali Oliveri Docevski, ki je poslala prispevek iz Makedonije, ali Ljubici Ribič, ki je poslala svoje prve pesmi v slovenščini iz bližnjega Varaždina. To je začetek globalnosti, a dobrodošle. Slovenci nimamo (več) literarnega srečanja za razseljence, pa bi bilo dobrodošlo, če smo nekakšna država. Tako, ob strani.

Na začetku naj povem, da bolehajo prozni prispevki predvsem glede zapleta in vrha – eno od osnovnih vprašanj, ki si ga morajo avtorji zastaviti je, ali po vrhuncu zgodbe protagonist res gleda nase in na svet okrog sebe drugače kako pred vrhuncem. Veliko je žanrskih nesporazumov, prozo pa bremeni tudi čezmerno pripovedovanje, kjer bi morali avtorji prikazati. Prevelik časovni razpon. Pri poeziji so največje težave s šablone (emocionalnimi in miselnimi) in seveda pri nepoznavanju rime.

Srečko Klemenc (*Liebhaver*) je poslal odlomek iz obsežnejšega dela. Slovenec v Nemčiji, očitno pustolovec, se vrača domov in se ob odhodu zaplete v ljubezensko razmerje z Nemko. Dobro ustvarjeno vzdušje, nekoliko nepregledno dogajanje, predvsem pa je vprašanje, ali eksplicitno seksualne scene gredo v tovrstni žanr. Bolje se je temu izogniti kot ponavljati šablone iz pornografskih zgodb. Štefka Bohar (*Iz beračeve torbe*): kultiviran pesniški zapis z nekaj dotiki emocionalnih šablon. Ljubica Ribič (*Varaždinska*) je poslala slovensko-hrvaška besedila, slovenska so zavirljivo stopnjo obvladanja jezika. Teži bolj k mlajšemu slovenskemu

pesnjenju, dobra poezija. Milan Novak (*Postopač*): angažirano pesništvo z nekaj elementi hiperboličnega, čezmerne. Pesem »Steblo je« je nova stopnja v njegovem razvoju. Danijela Dacinger (*piris*) piše za glasbo in s tem je omejena pri izboru liričnih tem – morda je zanjo dobro preizkusiti se s spontanim, prostim verzom. Pavlina Pogorevc (*Kavica*) piše s spodbudo standup predstav, zelo govorniško usmerjeno. Morda manjka dramskega zapleta. Štefka Lang (*Francijeva*) je poslala zgoščeno poezijo, ki sloni na premisleku o ljubezni, z nekaj zdrsi v kliše. Še nedodelano. Stojan Vajda (*Spomini*) je v pesmih izrazilo klišejski (roža dehteča, solze grenke, srčne bolečine ...), zanj priporočam sodelovanje v kakšni literarni delavnici za poezijo. Marija Senica Vujanovič (*Deklica*) je poslala spominski zapis, ki je z lepo postavitvijo viška zadosti popolna. Maja Dolinar (*Grdec*) je poslala pravljico z domiselnimi osebami, a dogajanje je nekoliko nepregledno zaradi številnih oseb. Morda na robu sladkega. Tudi v tej zgodbi prevladuje govorništvo. Tatjana Srebrnič (*Fax*) je poslala duhovite pesmi o soživljenju s svojim medom. Mirko Jauševc (*Bogo*) je v nostalgичni zgodbi o psu nanizal nekaj anekdot z njim, brez viška zgodbe. Dan nasilja nad ženskami vpeljuje dve temi – televizijo in dan nasilja – vsaka zase je lahko zgodba. Z zapletom seveda. V »Evi« se tista najpomembnejša sestavina zgodbe, ljubezen, sploh ne razvije. Matilda Simonič (*Sedem*) je v nizanju anekdot o profesorju kreativnega pisanja našla subtilni preobrat zgodbe z omembo smrti. A konec je pravzaprav odvečen. Metki Oset (*pomlad*) svetujem običajno levostransko postavitev pesmi. To je zelo grda navada. Kjer v pesmih miselna vsebina ne sili preveč v poante, pesem zapoje (*Sokovi pomladi*). Majda Strnad (*iskanja*): pesmi so kot abstraktne poslikave, zanimive, včasih preobložene s pridevniki in roditeljskimi metaforami. Enostavno zaključevanje pesmi postane sčasoma šablona. Ljiljana Zupanc (*soraja13*) je v kratki zgodbi prikazala neko neidentificirano zelenjavo, ki gre od použitja do kompostiranja. Kaj je to? Skrivnost. Polsatira, a brez ugotovljivega sporočila. Dani Rajh (*Šavnica*) je v zgodbi prikazal, kako prevarati vdovo in napravil dramski višek z dolgim trenutkom podpisovanja pogodbe. Vendar se začne s predolgim opisovanjem (za celo tretjino), kar zgodbo ubije. Cvetka Vidmar (*miška*) pripoveduje že znano anekdoto (ženska si zatakne kol skozi krilo na grob in misli, da jo pokojnik vleče noter) v humorni maniri. Za zgodbo ji zmanjka zaple-

ta in ostane anekdota. Danilo Muršec (*lenart*) je v nekaj kratkih pesmih pokazal suvereno govorico, ki jo ponekod preveč zasuje s pridevniki in sozvočji v končnicah vrstic (verzov). Amalija Tropenauer (*svetloba v dlaneh*) je poslala pesmi, napisane z velikimi črkami. NIKAR NE PIŠITE PESMI Z VELIKIMI ČRKAMI. V veliki množici besed se je utopilo že tako nekoliko kliširano sporočilo. Jožefa Finika Prah (*čebulček*) v zgodbi o srečanju s prijateljico počasi razkriva posesivni značaj protagonistke. Manjka jasnejši zaris vrhunca zgodbe. Manica Bunc Sancin (*marjetka*) je poslala tako ali drugače angažirano poezijo, ki je z eno nogo v satiri in z drugo v epiki. Zanimivo, a manjka pesniške dodelanosti, preveč je žurnalističnega besednjaka. Angela Fujs (*elica*): z zapisano (prepoznavno) poezijo se včasih približa klišeju (srce kot kamen), včasih ji pesem (*Drevesa*) zaradi odsotne povezave razpadejo na več pesmi. Zdenka Detiček Opič (*april*) inventivno sooča in ne dopolnjuje tonski verz s sozvočjem (rimo). Morda bi bilo dobro izčesati, kot uši, nekatere klišeje in preveč vsiljiva odprta sozvočja (na i). Ana-Marija Pušnik (*Nana*) je zapisala kratko zgodbo kot anekdoto, ki se ne razveže v neko globlje sporočilo. S prvoosebno pripovedjo »zlorablja« možnost, da pripoveduje in ne prikazuje. Bernarda Uršič (*kokain*) je poslala besedilo, ki je prej skica za policijsko zgodbo kot zgodba sama. Bilo bi jo dobro razviti. Ivanka Klopčič Casar (*vida*) niha med žanri – družinsko dramo, komedijo, humoresko. Za razkritje sinovega značaja (in za družinsko dramo) bi zadostovala le ena selevel. Tilka Kren Obrn (*muca mica*) je poslala tri značilno njene zgodbe na eni strani, ki tvorijo celoto in so lep prikaz družinske dinamike. Dobro napisane. Preostalo je, kot se reče, »šodr« brez ugotovljive namere. Rozika Močnik (*Jani*) v zgodbi obravnava »otroka s posebnimi potrebami«. Zelo zanimiva tema. Aktualna. Dobro zapažena. Tudi to je morda možnost stand-up drame, a z vidnejšo dramatikom, ki pa je že prisotna v na žalost prekratnem besedilu. Silva Lipovec (*srce*) prinaša komične, karikirane, a stvarne osebe z vaškega obrobja, z zelo prisrčnim vzdušjem. Odveč je končni komentar kot avtorčin vdor v pripoved.

Na razpis sta prišli tudi dve besedili, ki sta imeli poseben položaj. Pričakovanju obeh avtorjev, da bomo presojali strokovni vidik besedila, smo se izneverili. Prvi je bil nagovor bibliotekarjem Vladimirja Henrika Kneza (*govor*). V njem ni organizirano razvil teze o knjižnici kot

demokratični, človeku zavezani inštituciji, ampak se je namesto na empirijo naslonil na citirane poglede različnih avtorjev. Tudi ni uporabil govorniške strategije, manjka višek nagovora. Potencialno stand-up besedilo. Pri Janezu Lahu (*resnica*) je, razen pri delu proznega besedila, ki govori o doživljanju smrti babice pri otroku, ki je resnično zanimiv in inovativen tekst, nad vsebino prevladal žargon, ki ga mora avtor pred branjem pojasniti. Literatura ne potrebuje vnaprejšnjih pojasnil, mora nagovarjati bralca neposredno in šele skozi branje lahko odkrivamo tisto, kar govori avtor.

Dolgo? Ja, dvaintrideset avtorjev je zelo veliko.

Marica Škorjanec

ZAZRTOST V PRETEKLOST IN KAKO PREMAGATI ODTUJEVANJE

Med več kot petdesetimi naslovi šestindvajsetih avtorjev ene skupine - izmed vseh, ki so se odzvali na letošnji Mentorjev razpis za starejše pisce v vzhodnoslovenski regiji, smo 8. septembra ob druženju na regijskem posvetu v Mariboru prisluhnili poslanim aforizmom, zgodbam v prozi in seveda lirskim pesmim ter spregovorili o vrednotenju le-teh. Med besedili je bil tudi odlomek iz veseloigre v narečju *Pa nikomur ne pravi* avtorice Julijane Bračič.

V proznih tekstih prevladuje avtobiografska, večinoma spominska tematika, s prvoosebni pripovedovalcem. Izjema sta besedili *Mavrica*, odlomek iz romana o Indijancih in njihovi zgodovini (avtor Mirko Horvat, šifra *MHoog*), drugi (avtor Melita Vidovič, šifra *Maj*) *Dnevnik ljubzenskega detektiva* pa je kratka zgodba, ki pripoveduje o opazovanju in preučevanju mlade dvojice v kavarni, vendar se detektivova psihološka sklepanja izkažejo za zmoto. Med pripovedmi, ki segajo v avtorjevo mladost in se dotaknejo sedanjosti, je nostalgичno obarvano besedilo Valentina Deželaka *Zvonovi še vabijo* (šifra *Roni*). Dogajalni čas je praznični dan - nedelja, kakor jo je doživljal fant v vsej barvitosti slikovite poti iz Laške vasi v Boršt, Grahovš Lok, k maši do Svetega Lenarta, o srečanjih, med znanci in živahnih druženjih pod mogočno šentlenarško lipo. Po petdesetih letih se nekdanji mladenič vrne v svoj nekdanji domači kraj, a nedelja, ki jo doživi to pot, zatre vsa njegova pričakovanja. Tudi nekdanji sošolci so tuji, nihče nima časa za prijateljski pogovor. »Ves zamišljen in s prazno dušo sem se odpravil v dolino, kraj mojega otroštva pa bo ostal nespremenjeno lep v mojem spominu.«

O odnosih med dolgoletnimi sodelavci, ki jih sestavljajo najbolj izobraženi ljudje naše družbe - intelektualci, razumniki, misleci, za katere se pričakuje, da so ustvarjalni, pošteni, razumevajoči, pripoveduje črtica *Kolegialnost avtorice* Majde Krajnc (šifra *Marika*). Trpko razočaranje nad kolegom, vrhovnim direktorjem, ki pokaže svojo vzvišenost in nedostopnost do svoje sodelavke, ko ta zaprosi za napredovanje, pokaže resnični obraz navidezne kolegialnosti.

Duhovito in na videz igrivo o odnosih med ne več mlado žensko in moškim, v kratkih prebliskih-kratko kratkih zgodbah spregovori Milena Valenčak (šifra *Preprostost iskrenosti*). Ženska na zmenku pričakuje kanček romantike in obredja - rožico, malo nežnosti, glasbo - a moški jo postavi na trda tla: »Pridi ti lepo k meni, pa se midva lepo dava dol, brez tega romantičnega sranja! Tudi drugi zmenek s športnikom-tenisačem se po ponesrečeni igri in večerji zaradi nesporazuma pri plačilu konča za žensko ponižujoče. Ženska tematika označuje tudi kratke utrinke o zaljubljanju in osvajanju v mladosti in srečanje v kasnejših, jesenskih letih. Avtorica je Vlasta Črčinovič-Krofič (šifra *Dušica*). Med temi izstopa tragična zgodba o prepovedanih ljubezenskih sanjah šestdesetletnice, ki si jo prilašča sin: »Trapa stara, kaj si misliš? Na stara leta se ti je zmešalo? Kdo bo čuval vnuke? Kdo bo kahal kosilo?« Kompozicija zgodbe temelji na paralelizmu med naravo jeseni in med človekom: »Mnoge rastline ne razumejo sporočil letnih časov, zato ponovno oživijo ... golobi spletejo zadnje gnezdo, mačkoni tožeče mijavkajo.«

Jugoslavija je luksuzna ladja, s katero potujejo mariborske maturantke iz Dubrovnika do Reke in z njimi v svojih literarnih spominih avtorica Jana Hartman-Krajnc, ki v tekočem pripovednem loku opisuje čudovito potovanje deklet s prijaznimi mornarji in elegantnim kapitanom. *Kdo bi mi povedal* je naslov razgibane zgodbe Cvetke Pestiček (šifra *Zizike*) o brezskrbnem otroštvu na deželi, ko se punčke začnejo zanimati za odrasle stvari, kako pridejo otroci na svet in zakaj mora biti vse o pravem času. Otroška naivnost je upodobljena v dialogih med radovednimi punčkami, ki jim še nihče ni povedal skrivnosti, ko pa skrivaj prebirajo knjigo o spolnosti, pa so razočarane, ker je tako dolgočasna. Ivana Hauser (šifra *Ptice pevke*) v počitniškem utrinku z morja oriše prvoosebne pripovedovalke, ki namesto sprostitev ponovno podoživlja materino smrt in irealno reinkarnacijo domače muce Mamke, ki jo je povozil avtomobil, a se nenadoma prikaže v drugem okolju in v sanjah.

V pesniškem delu prevladuje prosti verz, nekaj pa je tradicionalnih, delno rimanih pesmi. Tematika je razpoloženska, s prizori iz narave, ki budijo spomine ali razmišljanja. Intimizem preveva poezijo Dimitrija Škrka (šifra *Kras*) v petih ljubezenskih pesmih peterostišja *Med nama*. To je edina vezana, kratka klasična oblika, ki tako kot nekatere japonske

zahteva disciplino zlogov - je osamelec med pesmimi, ki bolehajo za preobiljem besed.

Za jutri
Sonce
nad obzorjem
se pogreza vame
Vso svetlobo dneva hranim
zate.

Dominique Reščič (geslo *D. R.*) razmišljujoče in doživeto spregovori o bolečih pojavih - o slovesu, skrivnostih parkov, o preigravanju svetlobe in sence, o minevanju vsega lepega in bežnega. Spomin na izginjanje lepote, otožnost zaradi ljubljenih bitij-ljudi in živali, ki jih povezuje enost, vodi pesnika k razmišljanju o lastnem odhodu (*Res nullus*). *Črta za ptico* podobno kot Kosovelova brinovka boleče oznanja zločin nad naravo: »Pred dejanjem loka je tetiva ukrivljena usoda s smrtjo na sredini ...« Pesniški slog ustvarjajo tudi nova metaforična govornica: Ilovnat janež na hlebu kruha ... tožeč veter nad prazno ptičjo kletko ... Nad osebno izpoved, povezan z rojaki v isto usodo, sega v svoji angažirani poeziji Štefan Titan (šifra *Pesimist*) s pesmimi *Nekoč in danes*, *Gomila prodanih duš* in *Jaz, gastarbeiter*. Podobno tematiko vsebujejo obtožujoči verzi Olge Paušič (šifra *zostolp 17*) na račun pokvarjenih politikov in krivic, očarljiva pokrajina ob Muri prav tako kot nekoč izganja svoje ljudi, da morajo za kruhom v tujino. V mrtvem kotu si pesnica Marija Šedivy (šifra *Čarovnica iz Oza*) želi vrnitve svetlobe in barv, s simboli zaklenjenih vrat, ograj, prepovedani poti ponazarja sodobni vsakdanjik in odtujevanj, ki neslišanih, nedobrodošlih, izobčenih ne pelje v pravljico deželo Oz.

Večina zgodb in pesmi poleg težnje po umetniški izraznosti izpoveduje spoštovanje do etičnih vrednot s prikazi površnih, sebičnih medosebnih odnosov, upor do krivic in lažnih obljub, zrela razmišljanja o življenjskih izkušnjah in o minevanju vsega lepega. Dva avtorja sta se posvetila aforizmom, med njimi je nekaj takih, »ki skrivajo v žepu nož«.

Štefka Bohar

NIČESAR NI VEČ

Ko odpadejo
zidovi nevidnih ječ,
pred menoj izginjajo
bojazni okostenelih pajčevin,
pogrezajo se brezna
temačnostnih soban,
veter zaječi v golih vejah
in dež potolče odpadlo listje.

Ničesar ni več.
Sama s premočenimi
škornji pred vrati.
In svetloba, ki vabi,
da posedem pri njej.

ROMANCA

Prišel je,
da je osvetlilo
sonce,
premaknilo morje,
zažarel ogenj.
Nagovorila
sta se z
igrivostjo besed,
peresnimi koraki,
prepoznala
v nepoznanih čustvih.
V kotičkih srca
sta se začutila.
Ogenj in led.

MED NEBOM IN ZEMLJO

Nebo je razprlo
zaveso in trak.
Sončni osov
prerezal je čas.
Vse šelesti.
Kar pleše,
spustilo je sij.
V zavetju
sonce blede.
Gorkota mi
reže v obraz
in veter
razčesava lase.
Obzorje je vse
naokrog.

Vlasta Črčinovič Krofič

IMPRESIJE ŽENSKÉ DUŠE

ŽENSKA

Rada sem v svoji koži. Ne zavidam nasprotnemu spolu. Lahko sem nemočna, solzava, naivna, ljubeča, hrepeneča... in na drugi strani pokončna, odločna, neizčrpna.

Hvaležna sem veselju, ker sem rojena na sončni strani Alp, v mirnem okolju brez vojn in lakote, kjer globoko napolnim pljuča, se napijem vode in se ne obremenjujem s politiko. Brskam po spominih, barvitih kot vzorčki kalejdoskopa in jih nizam v miniaturne zgodbe.

DUŠE IN DUŠICA

Na robu veselja, v zakotni igralnici so ženke duše hazardirale. Na igralno mizo so polagale vrline, pridobljene v prejšnjih življenjih. Le-teh so imele v izobilju in kazalo je, da ne bodo nikoli bankrotirale. Kolo se je vrtelo in vrtelo. Malo so izgubljale in spet dobivale. Nikamor se jim ni mudilo.

Nekega dne se jim je pridružila drobna Dušica, precej naivna, malce nebogljena, raztresena in neizkušena. Hazarderke so jo takoj prepoznale. Pomežiknile so si in vzele vajeti v svoje roke. Vsiljivka jim ni bila po godu.

Nežna Dušica je iskala toplino, podporo, ljubezen, pozornost in kdo ve, kaj še. Prepričana je bila, da ji duše želijo vse dobro. Od njih je srkala znanje, a igrala je pošteno, prepošteno za ruleto. Zapravila je vse vrline, zato so jo tovarišice izrinile iz igre in vrgle čez prag.

Zaslepljena od solza je revica tavalala po prostrani Rimski cesti. Spotaknila se je in padla v črno luknjo. Vrtinec jo je zajel, jo premetaval gor, dol, sem ter tja. Bila je polna bušk, prask in globokih ran. Ko je bilo vsega preveč in ko je mislila, da je z njo konec, je v ozkem prehodu uzrla svetlobo. Svetlobo, lepšo od mavrice, živahnejšo od gorskega hudournika in skrivnostnejšo od najglobljega tolmunca.

Z zadnjimi močmi se je odrinila ... in zakričala, ko je prvič vdihnila zemeljski zrak. Porodna babica jo je ujela v naročje, jo privila k prsim in pripomnila: »Mala se bo dobro znašla v življenju.«

VZNEMIRLJIVA POMLAD

Tukaj je nežno zelena, bujno cvetoča. Od kar pomnim me razvneha. Telo je lahkotnejše, korak prožnejši, duša vznemirjena. Še zakonec se prebudi iz zimske zaspanosti. Zleze in brloga in me povabi na dolg sprehod ob Radvanjskem potoku. Govoriva malo, ker bereva misli drugega. Objame me čez ramo in se stisne k meni kot v davnih časih, ko sva objeta, začarana od ljubezni, okušala pomlad.

OČARATI – OSVOJITI MOŠKEGA

V začetku sedemdesetih je predavalnica Pravne fakultete nabita z najstniki in starimi bajtami. Pet sto štirideset študentov, med temi le tretjina moških, sledi rimskemu pravu. Profesor Korošec nas razsvetljuje, da je treba nesorazmerno vredna darila, ki sta si jih zaročenca podarila, vrniti, če ne pride do zakonske zveze. Obraz se mi zresni, ko škilim h kolegici, ki ji pod srcem raste sad kratkotrajne ljubezni. V tej pomladi se njeno krilo napenja čez trebušček. Pa kako sem ji zavidala lepota iz četrtega letnika! Šele kasneje se je razvedelo, da je v bistvu lomilec ženskih src. Deflorare humanum est!

Globoko vzdihnem. Rada bi doživela pravo ljubezen. V meni divjajo hormoni, a dvomim, da bom v tej sezoni srečala tistega pravega. Še vedno sem samska in nedolžna. V začetku semestra se je bila prava bitka med fazankami. Na faks so se vpisale, da bi našle dobro partijo. V dobrem mesecu je zmanjkalo moških kandidatov. Vsi povprek so bili poparčkani. Ostalo je le nekaj neatraktivnih piflarjev, istospolno usmerjenih in veterenov, ki so se vpisovali zaradi statusa in niso imeli resnega namena dokončati študija. Saj poznamo tisto; pri tridesetih večni študent v domačem gnezdu.

Izbirčna sem. Sestavila sem obsežen seznam vrlin, ki bi jih moral izpolnjevati moj princ na belem konju. Do tega trenutka sem se zapletla v nekaj platonskih, kratkotrajnih zvez. Na žurkah srečaš vse mogoče tipe. V bistvu so se mi fantje zamerili. V trenutku, ko nisem pristala na seks, je njihov interes zamrl. Pomislimo, le katera gre že v prvem mesecu med rjuhe z nekom, o katerem ne ve niti kako se piše niti kje stanuje.

Danes je spet dan neizpolnjenega hrepenenja. Po predavanjih prečkam park. Na klopcah se gnetejo gruleči parčki. Stiskajo se, si šepetajo,

se strastno poljubljajo. Odvrnem pogled in se vzravnam. Odpeketa do avtobusne postaje in zadnji trenutek ujamem enko za v Šiško. Trola je skoraj prazna. Le na zadnjem sedežu sedi svetlolas mladenič v rdečem puloverju. Kdo ve, katere zvede so se poravnale, katere usode trčile in katere sile so me porinile, da sem prisledla k neznancu. V naslednjem trenutku se je izkazalo, da to sploh ni neznanec, ampak študent iz domačega Maribora. Zapletla sva se v družabni klepet in iskrica je preskočila.

NOSTALGIJA POMLADI

Na vrtu pri Otu samevajo prazne mize. Sedem k najbližji, obsijani s popoldanskim pomladnim soncem. Skozi veje lipe se prebijajo bogati snopi sončnih žarkov, se odbijajo od steklene vaze in rišejo mavrične vzorce. Vrabcí so razposajeni, predrzni in nemirni. Sedajo na naslonjala stolov, si dvorijo in se zapletajo v družabne pogovore.

Slišim zvok motorja, pojavi se senca, vrabci se razbežijo.

Potopim se v modrino oči, kjer sta združena morje in nebo, o katerih sanjam in ju iščem pol stoletja. Bleščeča pleša, štrnasti dolgi lasje, sršče obrvi, negovani brki, bleščeč nasmeh - protetičen ali naraven - pa saj je vseeno. V rokah drži šopek kot sonce rumenih narcis. Z globokim glasom pripomni, da je rožice nabral na domačem vrtu in ne za sosedovim plotom kot nekoč v mladosti.

Obujava spomine in čas teče kot svetlobni žarek. S sončnim zatonom zbledi čarobnost trenutka. Poslovim se in utirim v vsakdan.

Valentin Deželak

DVOJE ŽIVLJENJ

Rad imam rojstvo. Rad imam rojstvo vsakega novega dne.

Tako je bilo tudi marca meseca 1999 leta. Zbudil sem se pred zoro, čeprav me niso več klicale službene dolžnosti. Toda moč navade je še ostala. Ob misli, da vstopam v drugačno življenje sem vstal in se namenil, da grem rojstvu novega dne naproti.

V garaži sem se toplo oblekel in obul, saj je bila slana kljub lepemu vremenu. V roke sem vzel popotno palico in s seboj povabil svojega zvestega prijatelja psa Borija. V veselem poskakovanju mi je mahal z repom in me hvaležno gledal z enim samim očesom. Drugo oko je siromak v mladosti zgubil pri igri. Zato se je med igro mnogokrat zaletel v kakšen predmet in presunljivo zajokal. Pot naju je vodila od naše hiše v Lahomnem v hrib in gozd in naprej proti Pulferturnu (Smodniškemu vrhu). V Lahomski dolini je nekoč stala tovarna cementa. En del te tovarne še dandanes stoji ob cesti Laško - Vrh nad Laškim. Pravijo, da so na tem griču za časa delovanja tovarne shranjevali smodnik. Ki so ga rabili pri pridobivanju laporja. Od tu tudi ime Pulferturn.

Nebo je bilo jasno in bistro, kot ribje oko. Bledi mesec je že zahajal tam za Šmihelom. Na nebu so še sijale redke zvezde. Obdajal me je čist in kot britev rezek zrak, ko sem stopal med debelimi bukvami po grebenu nad vasjo. Tam daleč nekje na vzhodu se je že rojeval nov dan. Severno od mene na Trojnem je že prvi jutranji svit preganjal nočni mrak, ki se je počasi pomikal v lahomsko dolino in naprej proti spečemu Laškemu. Bori je vneto raziskoval okolico se za par deset metrov oddaljil od mene in zopet z odprtim gobčkom in skoraj do tal iztegnjenim jezičkom prišel meni naproti se gredoč vzpel po meni in me iz hvaležnosti obližnil po roki.

Svit se je prebijal skozi košate krošnje bukev, ki so se že počasi pripravljale na brstenje. Hodil sem počasi po poti med debli, ki so jo izhodile srne. Ob poti me je iz grmovja z belimi cvetovi pozdravljala teloh. Zasopel sem prispel na vrh griča in se naslonil na bližnje drevo. V gozdu proti Tevčam je detelj dolbel novo duplo za svojo družino. V jutranji tišini je

glasno odmevalo po gozdu drrrr drrr. Sinička, ki jo je zmotil moj prihod me je nezaupljivo gledala in od daleč okregala cicifuj cicifej cicifuj. Stal sem negibno. Zato je čez čas spremenila mišljenje se opogumila in priletela k meni skoraj na doseg roke se usedla na vejo in priklanjajoč se prijazno pela častiti častiti častiti. Mimo je priletel črn kos in me kar med letom začudeno pozdravil tok tok tok in že ga ni bilo več. Ščinkavec na vrhu bližnjega hrasta se ni zmenil za moj prihod in je vneto naprej pel svatovsko pesem svoji mladi nevesti ki je zadovoljno skakljala v njegovi bližini rrrrrr rrrrrr čecececveteč.

Misli sem imel bistre kot studenčnica in pogled oster kot sokol, ko sem skoraj v ekstazi opazoval čudovito rojstvo novega dne in rojstvo pomladi.

S pogledom sem počasi potoval po vrhovih bližnjih hribov in čakal kdaj bom uzrl prve sončne žarke. Najprej so obsijali vrh Trojno nato so počasi začeli božati Lahomsko goro zatem je bil obsijan Žvanov hrib. Neverjetno hitro se je svetlilo in že so sončni žarki obsvetili vrhove dreves nad menoj. Strme sem opazoval kako se božajoč drevesna debela spuščajo sončni žarki vedno nižje proti meni. In že so me s svojo svetlobo z svojo toploto božali po glavi. Počutil sem se tako kot, da mi je nekdo, neka nevidna roka dala na glavo veličastno zlato krono tega stvarstva. Od radosti sem se ozrl v nebo in opazil, da stojim pod mogočnim hrastom, ki je imel dva vrhova visoko proti nebu. Navdala me je močna in veličastna misel.

To je moj simbol. To je moj vzor. Ta hrast to sem jaz. Ta hrast ima dva mogočna vrhova rastoča v višave proti nebu. Tudi jaz imam dvoje življenj.

Prvo življenje sem izživel, ko me je moja mati rodila na ta svet in sem se prvič dotaknil materinega telesa in ko sem prvič okusil sladkost materinega mleka. Ko sem prvič v življenju zagledal te sončne žarke, ki dajejo življenje in ki me sedaj tako nebeško božajo. Ko sem naredil prvi korak po tej naši čudoviti zemlji, ki me sedaj hrani, ko sem se naučil govoriti, ko sem spoznal svojo družino svoje prijatelje, ko sem se naučil pisati. Ko sem pevajoč in vriskajoč si iskal svojo mlado nevesto. Ko sva si ustvarila dom, rojevala otroke in si ustvarila družino in ko sem moral delati tisto, kar je bilo potrebno za preživetje.

Sedaj me čaka še eno življenje še en vrh na tem hrastu. Sedaj bom pa lahko delal, to kar mi veli moja duša, moje srce. Posvetil se bom plesu, naravi, prideloval bom ekološko hrano, pisal bom prozo, skrbel bom za svoj etnološki muzej. Postal bom ljubiteljski ekolog, literat, etnolog. Jaz trdno verjamem, da bom učakal visoko starost. Sicer pa sploh ni važno, da dočakam visoko starost. Zelo pa je važno, da v to verjamem.

Danilo Muršec

PREPROSTO

Ko v vaški kapeli zvoni
in jutro v dan se budi,
toplo pobožaj mi dlan
in rečeš,
glej, še en najin dan.

Skozi špranjo jutra se plazi dan.
Tako dolg.
Po megleni zori pada dež.
Tako pada.
Pot se polaga, v dalj izginja.
Tako dolga.
Na drevesu zori jabolko.
Tako najino.

Biserna ogrlica znojnih kapelj
spenja večer z rubinastim jutrom.
Na krilih odhajajoče noči
trgava jabolka dvojine.

Ko zadnja zvezda pade v jutranje sonce
in dan potrka na okno,
se biseri razlijejo po rjuhah spomina,
ki ga popotnika neseva v dan.

Valovi se razsipajo po obrežju,
kamnita hiša z zaprtimi polkni
dremlje v opoldanskem soncu
in stara smokva si greje
od burje premražene veje.
Lepo je v njeni sencu molčati s tabo
in poslušati šumenje morja.

V ustih misel zastane,
kot zvezda zdrsi v tvoje oči,
se razleze, objema, gori, žari.
Se topi vate, razgrne,
po licih polzi, te boža,
V tišini pojema, ugaša, zaspi.

Kam hitijo vsi ljudje,
ki v zasnežena polja
tkejo množico sledi?
Le kam gredo?
Zakaj se jim tako mudi?
Le midva hodiva počasi,
ti si ob tihih urah sled,
stopinja, gaz
in jaz sem sneg,
ki jemlje ga pomlad.

Večer.
Zaspane hiše
zapirajo oči.
Cesta molči.
Tudi ti.

Ljubica Ribič

BESEDA METULJA

Šla sem po poti
čisto sama
in
tudi z množtvom.
Slišala sem besede,
tuje besede,
ene so zvonile
kot zvon na katedrali
in so bile močne,
zelo močne,
ene so zvonile kot pesem
in so se igrale
z oblaki,
z vetrom,
ene so bile komaj slišne
in sem jih čutila
kot dotik
metuljevih kril,
kot trepalnice otroka
na prsih.
Šla sem po poti
čisto sama,
dolgo,
počasno.
Potem sem se zbudila
z metuljem na dlani.

Dimitrij Škrk

MED NAMA

I. peterostišje

Oblak
na gladini
drsi preko neba
Med globinama lebdijo
sanje

ZA JUTRI

II. peterostišje

Sonce
nad obzorjem
se pogreza vame
Vso svetlobo dneva hranim
zate

UGAŠANJE

III. peterostišje

Korak
za korakom
si ugašava luč
Le še blede luna sveti -
v temi

ZA TEBOJ

IV. peterostišje

Cvetje
suho v vazi
me spominja nate
Tako tiho si odnesla
pomlad

POGLED SKOZI OKNO

V. peterostišje

Jutro
Na dvorišče
veter nosi listje
Tiho prekriva samoto
v meni

REGIJSKO SREČANJE LITERATOV SENIORJEV ZA PRIMORSKO

Tolmin (JSKD OI Tolmin), 21. september 2017

Sodelujoči:

Rok Alboje, Tanja Badalič, Marina Černetig, Irena Cigale, Dragica Čuk Novak, Goran Gorjup, Lilijana Homovec, Dana Ivančič, Andrejka Jereb, Milan Jež, Ivanka Kostantino, Vladimir Kržišnik, Irena Lorget Lipovec, Maja Lorbek, Ana Manfreda, Marjeta Manfreda Vakar, Silva Mlekuž, Claudia Salamant, Ida Semenič, Vesna Šare, Peter Šuler, Bogdan Troha, Karmen Vidmar

Izbrane avtorice:

Marina Černetig, Lilijana Homovec, Maja Lorbek, Vesna Šare

Dr. David Bedrač

PO OVINKIH DO LITERATURE

Srečanje z literarnimi ustvarjalci v Tolminu je potekalo v prijetnem vzdušju, četudi je bila pot po cestah do tja precej ovinkasta. Udeleženci so bili zelo komunikativni, predvsem pa pripravljeni na pogovor o poslatih besedilih. V poslanem gradivu triindvajsetih avtorjev sta bili proza in poezija precej izenačeni, kar se števila tiče. Med proznimi podvrstami je bilo največ fragmentarnih zapisov, spominskih beležk, priložnostnih notic, presenečale pa so nekatere pripovedi in eseji.

Tudi poezija je prinašala več podvrst; najprej bi lahko pesmi razdelili na tiste s klasično zunanjo obliko in na tiste, ki stavijo na nekitičnost ter svobodno obliko. Nadalje je mogoča delitev glede na raznolike tematske sklope; prevladujoči so bili: narava, ljubezen, staranje, minevanje, spomini ...

Žal se tudi tokrat nisem srečal z dramskimi besedili, zato sem vnovič prisiljen zapisati ugotovitev, da je to še vedno precej podhranjena vrsta tudi na področju ljubiteljskega pisanja.

Med najpogostejšimi pomanjkljivostmi, napakami, lahko izpostavimo naslednje:

- pretirana navezanost na nekatera besedila, zaradi česar je prvoosebni izpovedovalec/pripovedovalec preveč sentimentalen, zapisi pa v takih primerih pogosto vodijo v patos;
- nepremišljena oz. nelogična zunanja oblika besedila – pogosto je ta postavljena v kontekst slučajnosti, intuicije, v ozadju je premalo znanja in teoretične podkovanosti o tem, kako npr. zasnovati odstavek, kako kitico itd.;
- krhko zasnovani psihološki profili protagonistov, kjer se ti pojavljajo (njihov opis, oznaka, logičnost ravnanja, medsebojne korelacije, če jih je več, premišljenost zvrstnosti jezika, skozi katerega se izražajo itd.);
- slaba pravopisna podoba besedil;
- gostobesednost;
- klišejsko izpeljani stavki/povedi/verzi ali posamezne besede in besedne zveze;
- vsebinski nesmisli, ki se pomensko bijejo med seboj.

Seveda pa je bilo zaznati tudi veliko dobrega, mestoma celo odličnega. Pohvalno je, da se avtorji lotevajo aktualnih tem, da se spoprijemajo z vrsto zahtevnih motivov, da se lotevajo tudi zahtevnejših slogovnih izpeljav, da so v svojem izražanju velikokrat brezkompromisni in učinkovito speljejo izpovedni oz. pripovedni tok besedila.

Nekaterim avtorjem je s svojimi deli to še posebej uspelo, zato za državno srečanje predlagam avtorje s šiframi: **černeška, Nesab, lebdenje, igranje.**

Pesmi pod šifro *černeška* kljub narečni jezikovni podobi s tem ne izgubijo na izpovedni moči in komunikacijski jakosti, nasprotno: njihova vsebina postane še bolj zemeljska, naša, vsakdanja, a v ozadju je vselej prisotna velika misterioznost jezika in misli. To doseže s približevanjem velikih pojmov, ki pa jih uspešno nadgradi in poveže na nov, skoraj magičen način.

Šifra *Nesab* prinaša basni, ki so aktualizirane na motivno-tematski ravni, po drugi strani pa posegajo v skoraj klasično gradnjo verza, ki tako zazveni izrazito arhaično, a prav ta koktajl daje tem basnim svežino in ponuja nove rešitve. Ritem je upočasnen, s čimer nam je kot bralcem omogočeno, da naredimo postanke tam, kjer je vsebina še posebej delikatna.

Šifra *lebdenje* zaobjema poetiko ludizma, ekspresivnega pisanja, silovito, skrajno, skoraj »na nož«, kar je seveda odlika dobrih pesnikov. Pri tem pa pesmim vseeno uspeva ohranjati notranje ravnotežje, pred bralca pa skozi drzno zasnovane podobe vstopajo prefinjeni pesniški svetovi. Preseneča tudi izpovedna moč, ki se razpira skozi bliskovit ritem, s čimer nas vse skupaj spominja na izbruh pesniškega vulkana.

Pesmi, zajete v sklop pod imenom šifre *igranje*, so svojevrsten paradoks. Po eni strani je nizanje besed na enako črko v verze precej omejujoče zadeva – najprej z vidika ustvarjalca, ki si je s tem zaprl določene poti, po drugi bralca, ki postane obremenjen s takim principom. A tem pesmim nekako uspe, prav skozi omenjeni princip, preiti na polje svobode in učinkovitega izraza.

Marina Černetig

KU OBIUNO DAŽA',

ki napune posodo
an sprazne magle,
na suza' sama
napune usta z nasmiehan
an sprazne sarce.

Nie nikdar, ku k' se če
štopienja na tleh.
Ku z ubitega ica'
rumenjaka an bejak...
se spljučnejšo na tla'
ne čvarča ne na oko...

Buog di' ostat pobrisana od ne cunje.

Smart dneva
je nuoč,
kar sanje so
smartni strah.
Ostati živ,
kar dan vstaja
iz noči,
šenk.

Tama' bje nuoč.
Razglasi zoro vietar,
ki skriva, arzkriva, pokriva...
Griva se človek,
ki niema take moči.

Zori,
rodi se spet sviet
brez viedet
če se prerodi
še.
Se
zgodijo
v življenju stvari
za katere konca ne poznamo
še.
Se
podamo vietru
an barlmo zmiešani
brez ne konca ne kraja.
Prevarani.

Maja Lorbek

PTIČEK IN KROKODIL

Na plitvini, kjer v morje se izliva Nil,
se mirno sonči, v pesku spretno skrit
pogoltni požeruh – kdo drug kot krokodil.

Ko udobno zleknjen in očitno sit
lenobno dremlje, široko zeva od ugodja.

Na lepem droben ptiček prileti
- pod njim srhljivo brezno klavskega orodja -
nad žrelom zaokroži in smelo se spusti,
o joj... roparju naravnost med čekane. Nesreča?
Zmota? Ne, sploh ne! Zverini med zobmi
tiči vse polno drobcev hrane
in teh se ptiček loti. Njej in sebi v prid
zdaj vleče, puli, kavsa, z zob obira
ostanke čapelj, rac, pa rakov, rib,
da komaj sproti jih požira.

Ko vse otrebi, varno odleti:
ČE čistil zobe je pazljivo,
ČE ni predolgo se obiral,
ČE takšnih ptičkov ni obilo
in ni počitka kaj skalilo.

- - -

Od nekdam je značilno za zverine,
da največ in najboljše same zadrže,
za druge puščajo drobtine
in še takrat je vedno kakšen »če«,

SODOBNI MARATONEC

Podobno kot je vest o zmagi predal Atencem
slavni Grk, tako izmučen, shujšan, bled, zadihan
je mladi tjulenj – ne le telesno, še duševno strt –
sporočil štirinožcem in perjadi:

»Sem zadnji naše vrste. Naš rod je izumrl.

Zločesti strup, ki človek ga odlaga v morje
je vse nas pomoril in zdaj grozi, da bo prodril
iz morja v zrak, v gozd, na travnik, polje...

Vsemu in vsem grozi propad!« še reče in pogine.

Živali prizadeto obnemé; na licu sleherne zrcali
se groza, strah, brezup. Kar iznenada iz tišine
odjekne krokodilov glas: »Če kdo, bomo mi obstali!
Odporni smo in trdoživi! Kot naši dedje dinozavri
pred sto in več milijoni let zdaj bomo mi sveta vladarji!«

»Noro, nepopisno noro,«

krt mrmra, »in skrajno omejeno!

Kaj bo žrl, komu vladal, ne razmišlja bedasti reptil,
ki zgolj oblastiželje mu roji po glavi.

No, jasno je le eno:

kreten, ki v morje strup odlaga,

Je še bolj nor kot krokodil.«

REGIJSKO SREČANJE LITERATOV SENIORJEV ZA DOLENJSKO, BELO KRAJINO IN POSAVJE

Metlika (JSKD OI Metlika), 3. oktober 2017

Sodelujoči:

Terezija Balažević, Malči Božič, Ivana Cvirn, Marjan Hren, Karmen
Hribar, Ivan Hrovatič, Magda Kastelic Hočevar, Tanja Košar, Berta
Logar, Tanja Mencin, Nace Mervar, Silva Mohorčič, Anica Mušič,
Minka Pečaver Potočnik, Stane Peček, Rezka Povše, Marta Rataj, Maks
Starč, Rudi Stopar, Dragomila Šeško, Anica Vidmar, Anica Zidar

Izbrani avtoriji:

**Ivan Hrovatič, Stane Peček, Rezka Povše, Marta Rataj, Rudi Stopar,
Dragomila Šeško**

Marjanca Kočever

VSAKODNEVNO BRANJE KVALITETNIH PESNIŠKIH ZBIRK

Letošnje regijsko srečanje *V zavetju besede* za Belo krajino, Posavje in Dolenjsko, na katerem je sodelovalo 23 literatov seniorjev je, tako kot lani, spet potekalo v grajskih prostorih v Metliki. Sprejem je seveda spet požlahtnila belokranjska pogača, pozdravu pa je sledila triurna delavnica in individualni razgovori z avtorji. Za letošnje srečanje je prispevke poslalo 23 avtorjev. Kot je že v navadi je bilo tudi tokrat več poezije kot proze, dramsko besedilo smo tudi tokrat pričakovali zaman.

Natančno in analitično sem prebrala 7 proznih besedil in 61 pesmi. V glavnem so svoja dela predstavili isti avtorji kot lansko leto, med njimi žal spet ni bilo piscev iz Metlike in okolice, saj se v klubu ne združujejo več, morda pa vseeno ustvarjajo vsak zase, saj če ima človek v sebi besede, ki imajo moč, jih ne moreš kar v sebi zadržati, zato upam da se le prebudijo, se začnejo družiti, ustvarjati in se spet predstavijo širšemu občinstvu.

Na delavnici sem spregovorila o pesnjenju, zakonitostih, ki jih je potrebno upoštevati, če se pisanja kolikor toliko resno lotimo; ker so na seniorskih srečanjih v glavnem starejši avtorji, tudi njihovo pesnjenje zajema iz baze ljudskih pesmi tako oblikovno (kitice z že večkrat slišanimi rimami in znanim ritmom, na kar sem jih na vseh srečanjih večkrat opomnila) kot tudi vsebinsko. Priporočila sem jim vsakodnevno branje kvalitetnih pesniških zbirk, s katerimi si bodo razširili obzorje in napolnili svoj lastni vokabular z novimi besedami, metaforami, tudi z neologizmi ... Poudarila sem že znano dejstvo, »da je ritem vse«, če ritma nimamo v sebi, ne moremo napisati dobre pesmi. Dane Zajc je večkrat poudaril, da je »ritem nad besedo«, in če se le ta spotakne, moramo pesem zbrusiti in delati na njej, dokler ne bo stekla in zazvenela, čista in gladkih, obrušeni robov, kot kristal.

Vsakemu avtorju posebej sem povedala, kaj je potrebno popraviti, kaj je dobro, katere avtorje mu priporočam v branje. Pesem mora odležati, se mediti, zoreti, šele potem jo spet s časovno distanco vzamemo v roke, ko začetno navdušenje malo pojenja, tako pri pesmi kot pri zgodbi, šele

potem jo lahko samokritično ocenimo in jo obogatimo z dodano vrednostjo. Razveselila sem se besedil, ki so preseгла utečeno formo in vsebino, med njimi sem odkrila tudi angažirane vsebine, nekaj novih pesniških oblik, tudi očarljivih metafor in sporočil, pri marsikom je bilo zaznati napredek od prejšnjih srečanj, povedali so, da so brali in se izobraževali na različnih literarnih delavnicah in druženjih.

Sproti sem jim v sproščenem skupnem in individualnih pogovorih pripovedovala o sodobnih trendih pisanja tako poezije kot kratkih zgodb. Največji poudarek sem dala ravno branju različnih žanrov poezije in zgodb, povedala sem jim tudi, katere njihove najbolj uspele pesmi in zgodbe naj jim bodo vzorčne in naj na njih gradijo svoje nadaljnje ustvarjanje.

Za državno srečanje sem izbrala šest avtorjev, ker njihovih imen ne poznam, saj so podpisani s šiframi, navajam njihove psevdonime, med njimi so tako pesniki kot pisci kratkih zgodb:

Svetloba - odlična, izčiščena lirika, popoln ritem prostega verza, čudežne metafore in nevsiljiva sporočilnost. Pesmi pojejo v ritmu Univerzuma, kot bi se naenkrat in scela rodile, nikakršnega ustvarjalnega napora ni čutiti. Izrekanje neizrekljivega z dodano vrednostjo skoraj popolnega. Kot je rekel pesnik Antun Branko Šimić: »Pesniki so čudenje v svetu!« Pesnica pod šifro *Svetloba* vsekakor je čudenje in čudež!

Arabeska - čista lirika, zelo homogen cikel pesmi, vanje so vpletene magične podobe in sveže metafore, so ritmično in stilsko dodelane, z nenavadnimi vertikalami, ki mehko, a presenetljivo zarežejo v horizontalno pripoved, a pesem kljub temu ostane enovito in jasno strukturirano telo.

Marla Rot - kratko zgodbo z elementi eseja odlikujejo svež in sočen jezik, ekonomiziran izraz, dobra struktura in sporočilo, ki kar kliče k branju, ustvarjanju ... Celotna zgodba žari erotizem in navdihuje z radostjo pisanja.

Sekstina - pesnitev iz treh ciklov, tako rekoč ep z elementi lirike, z notranjimi rimami in asonancami, z močno, univerzalno sporočilnostjo in nenavadno zgradbo.

Jagoda - izčiščena kratka zgodba z močnim čustvenim nabojem, a brez patosa. Čeprav govori o povojnem času, je družbeno angažirana in

se dotakne sodobnega časa, predvsem s sprejemanjem drugačnosti na čisto človeški in naraven način.

PODG2017 - presenetljivo dobro napisane pesmi v klasičnem verzu, celo jambsem enajstercu, nosijo hkrati grenko, a tudi satirično in angažirano sporočilo - reminiscenca na leta, ki so šla, a na koncu se vendarle odprejo v optimizem, upor starim klišejem in v novo upanje, predvsem za naš kraj, Novo mesto.

Ivan Hrovatič

BOG SONCE

Svečano, kot se za boga spodobi,
s sijem zore svoj prihod najavlja,
z večerno zarjo se od nas poslavlja,
ponavlja pot, začeto v pradobi.

Od jutra do večera zemljo greje,
ji daje moč, da zemlja rast obnavlja,
božanska moč svetlobe vse presnavlja
in vsemu živemu odreja meje.

Ko sonce na večer za hrib zahaja,
da onim onkraj bi nov dan svetilo,
z večerno zarjo nas je zapustilo,
ožarjeno nebo za njim ostaja.

Ožarjen del neba blede, se oži,
obzorje se je v temi utopilo,
a sonce se bo zjutraj spet vrnilo,
ker zemlja se vrti, krog sonca kroži.

Pot sonca je simbolni lok življenja,
svetloba rojstva, rast, vzpon do vrha,
se nagne k tlom, ko se življenje krha;
ko moj lok tone, drugemu se vzpenja.

Življenje tone kot večerna zarja.
vse manj moči, vse manj luči, vse bo minilo,
kar je bilo, se več ne bo vrnilo.
Vzemimo, kar nam sonce še podarja!

Rezka Povše

CIKLUS: PET ODTENKOV LJUBEZNI

L J U B E Z E N

Ne morem ga pozabiti.
Pregloboko je pogledal vame.

Mavrico je pripeljal
v temen prostor,
zvezdni prah
je razpršil okoli
in me razpenil v pesem.

Z ognjemetom besed
je spremenil
pločevinasto popoldne
v zibelko pomladi.

Ne vem,
zakaj sta najini zvezdi
padli v tolmun.

Ko sem ju hotela zajeti
in obesiti na nebo,
sem skalila ljubezen.

Odhajam od doma
v temno ulico,
da ga poiščem.
Pozabila sem ugasiti luči.
Ko se sama vrnem iz teme,
vse sije v slepeči pravljlični luči,
kot da me čaka.

Takšen je spomin nanj.

OGOREK SPOMINA

Prišel je mimogrede
in mi ponujal svojo samoto.
Upehana ljubezen je hodila z njim.
Lačna in lakotna
je bila na preži,
da mi ukrade srce.

Njegove besede so se kotalile
kot orehi v košari
se zadevale drugo ob drugo.
Ko me je lovil
na trnek iz besed,
je vlamljal v moje sanje.

Velike besede, velike obljube.
Preblizu mi je prišel.

Zbežala sem pred pripeko ljubezni.

D O T I K

Dotakneva se
s kozarcema.

Nekaj se v nama premakne.

Ognjemet spomina.

Škrlatna meglica
kot val
v mladost seže,
srce poboža,
preden se odmakne.

Grenak je požirek vina.

Težak vetrc
mimo dahne.

Ženin
vonj
parfuma.

Marta Rataj

Odkar se spomnim, sem imela rada knjige. Doma smo imeli zbirko *Mohorjevk*, ki so me zasvojile že zelo zgodaj, prezgodaj, kot ugotavljam zdaj sama pri sebi.

V glavnem sem začela brati rabljene knjige, knjige iz druge roke. Podobno kot si kupujem rabljene avtomobile. Ki mi pa kar dobro služijo. A to bo naslednja tema. Moja prva prava knjiga je bila *Puhkova kresna noč*, ki mi jo je podaril Dedek Mraz. Iz Rusije z ljubeznijo. Vsebine se več ne spomnim natančno, vem pa tako kot bi bilo danes, da sem jo imela zelo rada in sem jo skrbno hranila. Podobno se mi odvrti film za knjižico *Kdo je ... Vidku srajčico*, zelo romantično prikazano kruto življenje podeželja v pred - prejšnjem stoletju.

Naslednje doma prebrane knjige so bile sklop *Čebelic*, ki mi jih je posodila ali celo dala sosedica, bližnja sorodnica. Vzela sem flomaster, kateri so bili v mojih časih zelo slabe kakovosti in vsako knjižico pod naslovnico skrbno podpisala, označila, da so moja last. Seveda sem jih zmazala na mah in mislila, da so res moje, vsa vesela zbirčice, ki je narasla na število ... recimo deset, ne spomnim se dovolj natančno, konec koncev je tega že skoraj petdeset let. Ne bi dala več roke v ogenj za to, vsak dan zvem nekaj novega od tete Skleroze, če ni že začetek od one, ki je bolj samozavestna, Demenca. Težava je nastopila, ko se je ljubka Magdica odločila, da si želi punkeljček nazaj. Jaz pa vse podpisane! Otrok, otrok, nikome ništa in z veliko muko sem jih vrnila. Strogo me je vprašala:«Kaj pomenijo te ladjice?» svojega odgovora ne vem več, vem pa za pekoči občutek sramote, izgube lastnine in tudi prijateljice, ki jih nisem imela na pretek v majhni vasici, so-letnikov pa sploh ne, bila je kriza. Mnogo kasneje sem ugotovila, da se svet ne konča na koncu naše vasi. Veliko vode je preteklo, ja. A kaj hočemo, je že moralo biti tako. Pravzaprav, zdi se mi dobro, vse take male izkušnje so me naredile takšno, kot sem, danes me ni več sram, da sem, kar sem. Iščem prednosti v tem, kar imam in doživim drobna zadovoljstva, ki jih ne bi, če bi imela dobro tlakovano pot ali se rodila s srebrno žlico v ustih, kot sem nekje prebrala.

Kupovala sem si cenovno dostopne knjige, ki so jih prodajale npr. Mladinska knjiga ali Družina ali Kmečki glas in mislila, da je to moj skrajni domet. Seveda ni bil, a kaj ve otrok, ki ne loči fička od mercedesa, zdi se mu samo eden večji od drugega, pa mogoče barva ni ista. Samo za primerjavo.

V knjigah sem uživala, sploh se nisem zavedela, da je to mogoče pobeg v sanjski svet, daleč od realnosti, zdaj bi bila psihoterapija. Ne potrebuješ antidepressivov ali pomirjeval, le napeto knjigo, ki te ne spusti, dokler ni konec! Najbrž je bila tudi neke vrste odvisnost, potreben adrenalin. Ker nikoli nisem pogledala na zadnjo stran, kjer je pisalo konec. Nekatero moje kolegice so najprej pogledale na platnico in se pozanimale, kako gre zgodba, začetek, nekje sredina in konec. Bolj v miru so brale. Smešno mi je bilo, da so v družini mojega moža čitali. Višji rang, prišli so do nedeljskega dnevnika. Nič ne rečem, zanimivo. V nekem obdobju deset let nazaj, je Dnevnik gratis dodajal izdajam kakovostne knjige. Zlata doba, ki je minila, naša domača knjižnica pa se je enormno povečala, ne da bi nas stala en cent, kar v današnjih časih še zmeraj nekaj šteje. Šteje pa pač vse, kar je človeku ljubo, mislim jaz. Sem malo egocentrična in to lahko priznam, ne da bi mi bilo kaj posebej nerodno. Vsak od nas je unikaten in si zasluži, da se ima dobro, kot si to sam predstavlja. Ne moremo vplivati na druga življenja, drugi pa naj ne bi posegali v naša. To je spet stvar dogovora, kakorkoli.

Ukvarjati bi se morala s knjigami, bila bi srečna. Čas šolanja, pustolovskih knjig in ljubezenskih romanov se je zame prehitro zaključil. Na čuden način sem si zaželela poroke in otrok, knjiga pa je izginila iz mojega vsakdanjika. Stojte sem prebrala, preletela, novice in hitela za delom v službi in doma, ki ga ni bilo konca. Dvajset let, ena generacija. Potem sem se dala sprovcirati, ker nimam baje nobene izobrazbe in zdaj študiram ob delu, izredno in zdaj tudi samostojno, brez kakršnegakoli statusa. Sama sebi ne morem verjeti, ampak mi je vseč, še tako suhoparna statistika ali ostale nebuloze, ki obstajajo zaradi njih samih.

Nekje sem slišala, da je slaba tista knjiga, ki je ne prebereš vsaj dvakrat. Ob poplavi novih in novih naslovov je postalo to nemogoča misija. Ali pa sem prestara, morda bi se morala bolj potruditi. *Da Vinčijevo šifro*

sem prebrala na mah. V osmih urah. Neko soboto. Roletu sem spustila in izgledalo je, kot da me ni doma. Knjiga je zmeraj boljša kot film in tako tudi ta. V knjigi deluje domišljija, počutim se živo, kot da sodelujem v dogajanju. Opažam tudi, da se je nivo ustvarjanja zelo zelo dvignil, kar me neizmerno veseli. Lahko doživim skoraj identično izkušnjo kot avtor sam, ko jo zna predstaviti na res dober način. Čedalje več je tega, obožujem jih, vrhunski so. Ena sama napaka je, ki jo na žalost še predobro vidim – čas za branje. Še vedno ta neusmiljeni čas.

Rada imam strokovne, poljudne, praktične in pogrošne, uživam v šundu, buh ... brez komentarja, vključno s *50 odtenki sive*, ki so kot neka nadaljevanka. Sicer ni neka umetnost kot Shakespearjeve drame, a boljše to kot iskanje užitkov v pitju alkohola ali kajenju. Ponosna sem bila na to, da vem, kje v stavku naj stoji vejica. Vidim, da marsikomu, ki od tega živi, ni več pomembno. Res se jezik razvija, je živ, a vse, kar je prav, stare vrednote bi morali ohranjati za naslednje rodove, sicer bomo še prej trendovski roboti. S telefonom v eni roki in s cigareto v drugi, npr. sodobni moški, ki izhajajo ... nekaj me spominja na dudke in igračke. Psihološko bo kaj v zvezi z *Jej, moli, ljubi*. Morda se motim in upam, da se.

Rudi Stopar

I.

Daleč za obzorjem
prepredene mreže
zaznana **ozadja**
zatopljenost duha
čutim sodbo dobe
v času brez ljudi

Odkrite globine
iztaknjenih oči
utekočinjene
podzavesti **moči**
duh praznih prostorov
koketno mežika

Obrabljena duša
odseva v jutri
obotaljiv korak
nasproti mi prihaja
pogled **volkodlakov**
tatovov svobode

Pri Lažnivem Kljukcu
mrak ledene sobe
zlobno z namenom
grebejo opilki
zgnetene trohnobe
preugretih misli

Obledeli znaki
omalovaženi
pehajo k viru
čudaško briljantno
raševino ljudi
zaprtih v getu

Tesnoba v pljučih
nebo pada name
kakor mlinski kamni
v lastnem gradišču
lažno brezveterje
izpostavljenosti

Ostrorobe sanje
jok odšel bo v nič
spomini v zemljo

II.

Odmevi začetka
izruvane misli
šepetajo v tujost
bolečina kamna
tolče znotraj mračnih
mučenih ur molka

Odtisi trenutka
opravičevanja
povsem nečitljivi
presegajo sebe
v drobcih **pozabe**
lastnega blodnjaka

Slike in gledanje
ožine nereda
osamitve same
odstiranja vsega
razpada sem že poln
pa me še polnijo

Oživiljeni zvoni
zvonečih zapisov
so bili iskreni
resnični in **pravi**
bolj od kogarkoli
v zboru skušnjavcev

Verjamem besedam
zapisanim zgodbam
v stalen **misterij**
pramenov svetlobe
žeje po čitanju
vseh prečutih noči

Tista sladka igra
nežne domačnosti
okus mojih besed
v hlebcih črnega
in svežega **kruha**
je prišla v moj dom

Onesnaževanje
leporečja naših
besed se ne konča

Dragomila Šeško

RAZLITA

Razlita čaša vina
me pije.

Pozabljeno bodalo
kristalno zaščemi
skozi omamo.

Omočena konica
rdeči večer,
kapljam na prt.

Izsrkana se prevesim
čez rob,
pije me hrastovina.

Utripnem
v črepinje.

BRŠLJAN PRED HIŠO

Sosedove jezične fuksije
dišijo slajše!
Celo njihova brana
brazda globlje!

Ko premerimo
kvadraturu domačih besed,
obtičimo ujeti
v tuj slovar.
Niti dvojina nas ne odreši.

Jezdimo svojo veličino
z odtisom hlapčevstva
v možganovini.
Domove zidamo z besedami.

Posrka nas na čezoceanke,
bršljan pred hišo,
obtežen z vonjem sosedovih fuksij,
pa se pne
le do prvega zloga.

KORAK

Drsenje v globino.

Korak poplesava
v vetru.

Na podplatih
odtis
včerajšnjega dne.

V nagibu
jasnost izbire.

Vse poti
tlakovane
z namero.

Veter gladi ceste.

- 5 *Dr. David Bandelj*: Ogledalo družbe
- 7 **FINALISTI SREČANJA**
- 8 *Lilijana Homovec*: Norost, Ledene luči, Stražni stolp, Nariši nekaj name, Minljive melodije
- 11 *Bernarda Mrak Kosel*: Krivda, Kosmačeva Cilka
- 21 *Stane Peček*: Knofek
- 26 *Olga Pega Kunstelj*: Oba
- 31 *Cvetka Pestiček*: Kdo bi mi povedal
- 39 *Jožefa (Finika) Prah*: Praviš
- 42 *Vesna Šare*: Trave, Držati, Na zahodu sem gola, Jutro, Na ogledu
- 46 *Milan Žniderič*: Prah
- REGIJSKA SREČANJA**
- 56 GORENJSKA
- 57 *Mag. Gabriela Babnik*: Profilirani v jezikovno-stilnem smislu in v tematiki
- 60 *Alenka Mihorič*: Bujenje za jutrišnji jaz, Si pozabil, Hiša zrcal
- 64 *Breda Miščevič*: Skrivnostni žvenket
- 67 *Romana Turk*: Veliki pok
- 70 OSREDNJA SLOVENIJA
- 71 *Dr. Aljoša Harlamov*: Manj nostalgije po mladosti in »dobrih starih časih«
- 72 *Irena P. Beguš*: Zamrznjeno, Usedline, Dozorelo
- 75 *Darka Lampič*: Armanijeva obleka
- 79 CELJSKA IN KOROŠKA
- 80 *Barbara Korun*: Spodbujanje igrivosti in fantazijske moči
- 82 *Martina Podričnik*: Mati, solzice!
- 88 *Lidija Polak*: Drugače se te dotaknem, Moral bi jemati roke, Ona namoči prste v ilovico
- 91 *Ivana Žvipelj*: Spominjanje, Stara jablana, Rdeči čeveljci
- 94 SV SLOVENIJA
- 95 *Marjan Pungartnik*: Veliko in kar dobro
- 99 *Marica Škorjanec*: Zazrtost v preteklost in kako premagati odtujevanje
- 102 *Štefka Bohar*: Ničesar ni več, Romanca, Med nebom in zemljo
- 105 *Vlasta Črčinovič Krofič*: Impresije ženske duše
- 108 *Valentin Deželak*: Dvoje življenj
- 111 *Danilo Muršec*: Preprosto
- 113 *Ljubica Ribič*: Beseda metulja
- 114 *Dimitrij Škrk*: Med nama
- 116 PRIMORSKA
- 117 *Dr. David Bedrač*: Po ovinkih do literature
- 119 *Marina Černetig*: Pesmi
- 121 *Maja Lorbek*: Ptiček in krokodil, Sodobni maratonec
- 123 DOLENJSKA, BELA KRAJINA, POSAVJE
- 124 *Marjanca Kočever*: Vsakodnevno branje kvalitetnih pesniških zbirk
- 127 *Ivan Hrovatič*: Bog sonce
- 128 *Rezka Povše*: Pet odtenkov ljubezni
- 131 *Marta Rataj*: Odkar se spomnim
- 134 *Rudi Stopar*: Sekstine
- 137 *Dragomila Šeško*: Razlita, Bršljan pred hišo, Korak

kolofon

V ZAVETJU BESEDE

Zbornik seniorjev 2017

Izdal in založil

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti

www.jskd.si

Zanj

mag. Marko Repnik

Uredila

mag. Barbara Rigler

Izbor besedil

dr. David Bandelj

Oblikovanje in prelom

Andrej in Miha Perčič

Ljubljana, november 2017

ISSN 2232-2175